

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaava, vastineet ehdotusvaiheen lausuntoaineiston palautteeseen

MKH 22.01.2018 § 5

MKH 18.01.2016 § 5 (vireille tulo ja oas nähtäville)

MKH 13.06.2016 § 107 (oas-palaute)

MKH 20.03.2017 § 56 (valmisteluvaiheen kuuleminen)

MKV 05.06.2017 § 13 (maakuntakaavoituksen tilannekatsaus)

MKH 15.05.2016 §13 (ennakkoinformaatio 3VMKK valmisteluvaiheen kuulemisesta)

MKH 12.06.2017 § 118 (valmisteluvaiheen kuulemisen palaute)

MKH 18.01.2016 § 5 (vireille tulo ja oas nähtäville)

MKH 13.06.2016 § 107 (oas-palaute)

MKH 20.03.2017 § 56 (valmisteluvaiheen kuuleminen)

MKV 05.06.2017 § 13 (maakuntakaavoituksen tilannekatsaus)

MKH 15.05.2017 § 86 (ennakkoinformaatio 3VMKK valmisteluvaiheen kuulemisesta)

MKH 12.06.2017 § 118 (valmisteluvaiheen kuulemisen palaute)

MKH 11.09.2017 § 159 (vastineet valmisteluvaiheen palautteeseen)

MKH 16.10.2017 § 183 (ehdotusvaiheen lausuntoaineisto)

MKH 06.11.2017 § 217 (tilannekatsaus)

MKV 27.11.2017 § 39 (tilannekatsaus)

Maakuntahallitus päätti 16.10.2017 (§ 183) pyytää Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta lausunnot MRA 13 § mukaisesti ELY-keskukselta, liiton jäsenkunnilta, kaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitoilta, muilta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä sekä niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee. Maakuntahallituksen kokouksessa esitetyt näkemykset on otettu huomioon kaavaehdotuksen jatkovalmistelussa. Lausunnot pyydettiin toimittamaan 24.11.2017 mennessä. Pyydettyjä lausuntoja saatiin jäsenkunnilta 24, viranomaisilta ja yhteisöiltä yhteensä 17 sekä kolmelta ministeriöltä. Muita kannanottoja tuli kaksi kappaletta. Työpalaveria pidettiin kuulemisen aikana ja sen jälkeen lähinnä tuulivoima- ja suoasioista. Kaupan palveluverkkoselvityksen päivytystä vuoteen 2040 on tarkistettu ostovoiman siirtymän osalta. MRA 11 §:n mukainen kaavaehdotusta koskeva viranomaisneuvottelu on sovittu pidettäväksi 12.2.2018. Maakuntakaavaehdotus asetetaan julkisesti nähtäville vasta viranomaisneuvottelun jälkeen maakuntahallituksen päätöksellä, kun lausuntojen ja neuvottelun perusteella tehtävät tarkistukset on tehty. Nykyisen lainsäädännön mukaan ehdotusaineistosta ei enää pyydetä lausuntoja, mutta siitä voi antaa muistutuksia, joihin laaditaan vastineet ennen kuin 3. vaihemaakuntakaava hyväksytään.

Kaavaehdotusaineistosta annetuista lausunnoista on koottu yhteenveto ja laadittu ehdotukset vastineiksi. Vastineraportti on esityslistan liiteaineistona. Kaikki saapuneet lausunnot liitteineen ovat käytettävissä kokouksessa. Henkilötietolain nojalla on palautekooste- ja vastineraportin internet-versiosta poistettu yksityishenkilöitten henkilötietoja sekä heidän omistamiensa tilojen kiinteistötietoja.

Lausuntojen ja neuvottelujen perusteella esitetään kaavaehdotukseen mm. seuraavia tarkistuksia:

- Kaavakartalle täydennetään puuttuvat osat olemassa olevasta sähkönsiirtoverkosta ja selvitetään esille nousseiden tuulivoimapuistojen sähkönsiirtoon liittyvien yhteyksien osoittamisedellytykset.
- Liikenneverkon osalta tarkennetaan esille nousseiden kohteiden suunnittelutilanne ja tutkitaan niiden merkintöjen muutosedellytykset. Laajemmat, Oulun kaupunkiseudun ulkopuoliset, selkeästi ylikunnalliset asiat tutkitaan käynnistyneessä maakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.
- Osoitettavien tuulivoima-alueiden kokonaisuutta tarkistetaan seuraavien alueiden osalta: Pyhäjoki Puskakorvenkallio (rajaus), Siikajoki Revonlahti (rajaus) ja Utajärvi Hepoharju (poistetaan) muun muassa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Ilmatieteen laitoksen lausuntojen perusteella.
- Kolmannen vaihekaavaehdotuksen lausuntoaineistossa selvitysalueena (se-3 -merkintä) esitetyistä alueista osoitetaan saadun palautteen ja laaditun selvityk-

sen perusteella tuulivoima-alueina lisäksi Haapaveden Piipsanneva ja Hankilan-
nevan laajennus sekä Haapaveden-Oulaisten Puutionsaari (aiemmin Riskalan-
kangas)-Hautakangas.

- Lausuntopalautteen perusteella pienten, alle kymmenen tuulivoimalan alueiden merkitseminen maakuntakaavakartalle ei ole perusteltua vaan ne esitetään kaavaselostuksessa teemakartalla.
- Kaupan mitoitukseen tehdään ostovoiman siirtymään perustuvia tarkistuksia, maakuntasuunnitelmaan ja Oulun kaupunkiseudun rakennemalliin pohjautuva aluerakenne ja kaupan palveluverkko pysyvät ennallaan.
- Vaalan arkeologisen täydennysinventoinnin aineisto saadaan käyttöön alkuvuoden aikana, ja Vaalan soiden käyttö tarkennetaan kaava-asiakirjoihin laadittujen selvitysten ja käytyjen neuvotteluiden perusteella. Muun maakunnan soiden käytön joitakin päivitystietoja tarkistetaan saatujen tarkennusten perusteella.
- Mineraalivarantoalueen informatiivista merkintää tarkennetaan siten, että siitä käy ilmi mahdollisen jatkokäytön perustuminen erityislainsäädäntöön ja tarkentaviin selvityksiin.
- Bio- ja kiertotalouden sekä kaivoshankkeiden tilannetta tarkennetaan ja seurataan.
- Tulvariskien hallintaa koskeva yleismerkintä lisätään kaava-aineistoon.
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksella on käynnissä pohjavesialueiden luokitus-työ, joka valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä. Maakuntakaavatyöhön pyydetään aikatauluun sopivan poikkileikkausajankohdan mukainen aineisto, joka viedään kaava-asiakirjoihin.
- Maa-ainesten ottoalueiden ja arvokkaiden harjualueiden osalta tehdään tarvittavat tarkennukset.
- Kaavamerkintöjen selityksiä ja määräyksiä tarkistetaan.
- Kaavaselostusta tarkistetaan ja täydennetään edellä mainittujen muutosten sekä kaavaratkaisujen perusteiden ja vaikutusten arvioinnin osalta.

(Valmistelija: kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi, puh. 040 685 4015)

Maakuntajohtajan esitys:

Maakuntahallitus päättää

1. hyväksyä liiteaineiston mukaiset, 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta saatuihin lausuntoihin valmistellut vastineet
2. hyväksyä ehdotetut jatkotoimet kaavaehdotuksen valmistelussa huomioon otettavaksi.

Päätös:

Hyväksyttiin maakuntajohtajan esityksen mukaisesti. Tämän lisäksi hyväksyttiin yksimielisesti, että nykyisessä maakuntakaavassa oleva yhteystarvemerkinä Oulun lentoaseman ja Tupoksen välillä säilytetään. Lentoaseman liikenneyhteyksien toteuttaminen tarkastellaan maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Keskustelussa Mika Flöjt teki 7 muutosesitystä (liite), jotka raukesivat kannattamattomina. Mika Flöjt ilmoitti jättävänsä asiassa eriävän mielipiteen.

Mika Flöjt esitti kannatusta Oulun esitykselle koko Kuusamontien parannuksesta; Kuusamontielle ohituskaistat, poro- ja hirviaidat sekä mahdolliset ekologiset yli- ja alikulut. Martti Turunen kannatti Mika Flöjtin esitystä. Asiaa käsitellään laadittujen vastineiden mukaisesti maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Virallisesti

Hallintojohtaja

Riitta Pitkänen

Jakelu

Kaavoituspäällikkö Mari Kuukasjärvi

Muutoksenhakukielto

Maakuntahallituksen päätökseen § 5 ei voi hakea oikaisua eikä siitä voi valittaa, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (Kuntalaki § 136), taikka työ- ja virkaehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista.

Tiedoksianto asianosaiselle

Lähetetty tiedoksi asianosaiselle

Mani Kuukasjärvi

Päivämäärä ja paikka

31.1.2018 Oulu

Tiedoksiantajan allekirjoitus

Antti Lausmaa

Luovutettu asianosaiselle

31.1.2018 Oulu

Päivämäärä ja paikka

Vastaanottajan allekirjoitus

POHJOIS-POHJANMAAN MAAKUNTAKAAVAN UUDISTAMINEN

3. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN EHDOTUSAINEISTON LAUSUNTOKIERROS

Lausuntopalautteen yhteenveto ja vastineet

(Lausunnot pyydetty 24.11.2017 mennessä, lausuntoaineisto käsitelty MKH 16.10.2017 § 183)

Yhteenveto ja vastineet 15.1.2018

Käsittely: Maakuntahallitus 22.1.2018 (§ 5)

Saapuneen palautteen lukumäärät:

<i>Ministeriöitten lausunnot:</i>	<i>3 lausuntoa</i>
<i>Jäsenkuntien lausunnot:</i>	<i>24 lausuntoa</i>
<i>Seutukuntien lausunnot:</i>	<i>-</i>
<i>Naapurimaakunnat:</i>	<i>5 lausuntoa</i>
<i>Muut pyydetyt lausunnot:</i>	<i>10 lausuntoa</i>
	<i>2 vesihuoltoyhtiön lausuntoa (lisättiin osallisiin oas-vaiheessa)</i>
<i>Muu osallispalaute:</i>	<i>1 energiayhtiön kannanotto</i>
	<i>1 järjestö- / yhteisökannanotto</i>

SISÄLLYSLUETTELO

SAATTEEKSI	4
KUNTIEN LAUSUNNOT	6
Alavieskan kunta	6
Haapajärven kaupunki	6
Haapaveden kaupunki	8
Hailuodon kunta	8
Iin kunta	8
Kalajoen kaupunki	11
Kempeleen kunta	15
Kuusamon kaupunki	20
Kärsämäen kunta	21
Limingan kunta	22
Lumijoen kunta	25
Merijärven kunta	25
Muhoksen kunta	25
Nivalan kaupunki	26
Oulaisten kaupunki	27
Oulun kaupunki	27
Pudasjärven kaupunki	29
Pyhäjoen kunta	30
Pyhäjärven kaupunki	32
Pyhännän kunta	32
Raahen kaupunki	32
Reisjärven kunta	34
Sievin kunta	34
Siikajoen kunta	34
Siikalatvan kunta	36
Taivalkosken kunta	37
Tyrnävän kunta	38
Utajärven kunta	38
Vaaian kunta	39
Ylivieskan kaupunki	41
MUUT PYYDETYT JA SAADUT LAUSUNNOT	41
Geologian tutkimuskeskus	41
Ilmatieteen laitos	41
Kainuun liitto	42
Keski-Pohjanmaan liitto	43
Keski-Suomen liitto	43
Lapin liitto	44

Metsähallitus.....	46
Museovirasto.....	56
Opetus- ja kulttuuriministeriö.....	59
Oulaisten Vesiosuuskunta	59
Oulun Vesi liikelaitos	60
Paliskuntain yhdistys	61
Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.....	65
Pohjois-Pohjanmaan museo.....	71
Pohjois-Savon liitto.....	72
Puolustusministeriö.....	73
Puolustusvoimat 3. logistiikkarykmentti (Esikunta TIKKAKOSKI).....	73
Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry	75
Suomen metsäkeskus/Pohjoinen palvelualue.....	82
Ympäristöministeriö	83
MUU OSALLISPALAUTE	87
Kitkan viisaat ry	87
Vapo Oy.....	92
Maanomistajaneuvottelu alustavan ehdotuksen SL-1 –varauksesta Vaalassa sijaitsevalle Romanarot – Jusinkaarrot -suolle, 9.1.2018.....	94

SAATTEEKSI

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistaminen aloitettiin vuonna 2010. Maakuntahallitus päätti kesäkuussa 2012 vaiheistaa kokonaismaakuntakaavan uudistamistyön kolmeen osaan. Maakuntakaavan uudistamisen kaikissa kolmessa vaihekaavassa perustana käytettävä Pohjois-Pohjanmaan aluerakenne on määritetty maakuntavaltuuston hyväksymässä maakuntasuunnitelmassa. Laaditut selvitykset ja niiden päivitykset perustuvat ko. aluerakenteeseen, eikä sitä ole tarkoituksenmukaista muuttaa tässä uudistamisen viimeistelevässä kolmannessa vaihekaavassa. Vaihekaavoituksen periaatteiden mukaisesti tässä kolmannessa vaihekaavassa ei avata uudelleen vuoden 2017 alussa lainvoiman saaneiden 1. ja 2. vaihemaakuntakaavan teemoja muutoin kuin maakuntaan vuonna 2016 liitetyn Vaalan kunnan osalta. Uudistamistyön päätyttyä voimaan jää neljä maakuntakaavaa nykyisen kahdeksan sijaan. Maakuntakaava on yleispiirteinen ja strateginen kaava, jota kaava-hierarkian mukaisesti tarkennetaan kuntakaavoituksella.

Vaihemaakuntakaavoitus on edennyt tammikuussa 2016 vireille tulleen kolmannen vaihekaavan ehdotusaineiston lausuntokierrokseen (MRA 13 §). Keskeiset teemat ovat pohjavesi- ja kiviainesalueet sekä mineraalipotentiaali ja kaivosalueet. Tuulivoiman ja soiden osalta kaavakartalla esitetään ainoastaan teemaan liittyvät muutokset suhteessa 1. vaihemaakuntakaavaan, maakunnan kokonaistilanne näytetään erillisillä teemakartoilla. Liikenne- ja sähköverkon osalta esitetään viimeisin selvitys- ja suunnitelmatilanne. Kaavaehdotuksessa esitetään myös vuoden 2005 kokonaismaakuntakaavan mukaiset, 1.–2. vaiheissa käsittelemättömät merkinnät. Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaava pysyy voimassa, mutta sitä täydennetään vaihekaavoitukseen sisältyvien aihealueiden osalta. Pohjois-Pohjanmaahan liitettyjen Vaalan ja Himangan alueiden maankäyttöä tarkastellaan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavamerkintöjen kautta.

Maakuntahallitus käsitteli ehdotusvaiheen lausuntoaineiston 16.10.2017 (§ 183), ja päätti pyytää Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta lausunnot MRA 13 § mukaisesti ELY-keskukselta, liiton jäsenkunnilta, kaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitoilta, muilta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä sekä niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee. Lausunnot pyydettiin toimittamaan 24.11.2017 mennessä. Pyydettyjä lausuntoja saatiin jäsenkunnilta 24, viranomaisilta ja yhteisöiltä 17 sekä kolmelta ministeriöltä. Muita kannanottoja tuli kaksi kappaletta. Työpalavereita pidettiin kuulemisen aikana ja sen jälkeen lähinnä tuulivoima- ja suoasioista. MRA 11 §:n mukainen kaavaehdotusta koskeva viranomaisneuvottelu on sovittu pidettäväksi 12.2.2018.

Saatu palaute on koottu tähän raporttiin kokonaisuudessaan, ainoastaan aikaisempien käsittelyvaiheiden selostustekstit ym. toistot on jätetty pois. Kuhunkin muutosesitykseen tai mielipiteeseen on laadittu vastine, josta käy ilmi etenemissuunnitelma. Henkilötietolain nojalla on palautekooste- ja vastineraportin internet-versiosta poistettu yksityishenkilöitten henkilötietoja sekä heidän omistamiensa tilojen kiinteistötietoja.

Lausuntojen ja neuvottelujen perusteella esitetään kaavaehdotukseen mm. seuraavia tarkistuksia:

- Kaavakartalle täydennetään puuttuvat osat olemassa olevasta sähkönsiirtoverkosta ja selvitetään esille nousseiden tuulivoimapuistojen sähkönsiirtoon liittyvien yhteyksien osoittamisedellytykset.
- Liikenneverkon osalta tarkennetaan esille nousseiden kohteiden suunnittelutilanne ja tutkitaan niiden merkintöjen muutosedellytykset. Laajemmat, Oulun kaupunkiseudun ulkopuoliset, selkeästi ylikunnalliset asiat tutkitaan käynnistyneessä maakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.

- Osoitettavien tuulivoima-alueiden kokonaisuutta tarkistetaan seuraavien alueiden osalta: Pyhäjoki Puskakorvenkallio (rajaus), Siikajoki Revonlahti (rajaus) ja Utajärvi Hepoharju (poistetaan) muun muassa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Ilmatieteen laitoksen lausuntojen perusteella.
- Kolmannen vaihekaavaehdotuksen lausuntoaineistossa selvitysalueena (se-3 -merkintä) esitetyistä alueista osoitetaan saadun palautteen ja laaditun selvityksen perusteella tuulivoima-alueina lisäksi Haapaveden Piipsanneva ja Hankilannevan laajennus sekä Haapaveden-Oulaisten Puutionsaari (aiemmin Riskalankangas)-Hautakangas.
- Lausuntopalautteen perusteella pienten, alle kymmenen tuulivoimalan alueiden merkitseminen maakuntakaavakartalle ei ole perusteltua vaan ne esitetään tuulivoimateemakartalla.
- Kaupan mitoitukseen tehdään ostovoiman siirtymään perustuvia tarkistuksia, maakuntasuunnitelmaan ja Oulun kaupunkiseudun rakennemalliin pohjautuva aluerakenne ja kaupan palveluverkko pysyvät ennallaan.
- Vaalan arkeologisen täydennysinventoinnin aineisto saadaan käyttöön alkuvuoden aikana, ja Vaalan soiden käyttö tarkennetaan kaava-asiakirjoihin laadittujen selvitysten ja käytyjen neuvotteluiden perusteella. Muun maakunnan soiden käytön joitakin päivitystietoja tarkistetaan saatujen tarkennusten perusteella.
- Mineraalivarantoalueen informatiivista merkintää tarkennetaan siten, että siitä käy ilmi mahdollisen jatkokäytön perustuminen erityislainsäädäntöön ja tarkentaviin selvityksiin.
- Bio- ja kiertotalouden sekä kaivoshankkeiden hankkeiden tilannetta tarkennetaan, ja kaivoshankkeiden tilannetta seurataan.
- Tulvariskien hallintaa koskeva yleismerkintä lisätään kaava-aineistoon.
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksella on käynnissä pohjavesialueiden luokitustyö, joka valmistuu vuoden 2019 loppuun mennessä. Maakuntakaavatyöhön pyydetään aikatauluun sopivan poikkileikkausajankohdan mukainen aineisto, joka viedään kaava-asiakirjoihin.
- Maa-ainesten ottoalueiden ja arvokkaiden harjualueiden osalta tehdään tarvittavat tarkennukset.
- Kaavamerkintöjen selityksiä ja määräyksiä tarkistetaan.
- Kaavaselistusta tarkistetaan ja täydennetään edellä mainittujen muutosten sekä kaavaratkaisujen perusteiden ja vaikutusten arvioinnin osalta.

KUNTIEN LAUSUNNOT

Lausunto	Vastine
Alavieskan kunta Kunnanhallitus 13.11.2017, § 205 Kunnanjohtaja: Kunnanhallitus päättää antaa lausuntonaan: Alavieskan kunnalla ei ole huomautettavaa 3.vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta. Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti.	-
Haapajärven kaupunki Tekninen lautakunta 19.10.2017, § 75 / Kaupunginhallitus 07.11.2017, § 220 / Kaupunginvaltuusto 13.11.2017, § 92 Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen alustava viranomaiskuuleminen 116/10.02.00/2017 TEKLA 19.10.2017 § 75 Tuulivoimatoimija suunnittelee Haapajärven ja Haapaveden rajalle tuulivoimapuistoa, jossa olisi 55 tuulimyllyä. Tuulivoimatoimijan esitys oheisaineistona. Tuulimyllyistä 39 kappaletta sijoittuisi Haapajärven puolelle, ja loput 16 kappaletta Haapaveden puolelle. Asia on esillä maakuntakaavaluonnoksen valmistelussa. Kuntien kannalla on olennainen merkitys tuulivoimapuistojen maakuntakaavan merkintään ja/tai sen poisjäämiseen. Alustavassa yhteisvaikutusten arvioinnissa korostuu se, että Kuusaa-Jokelankylä-Olkkola-Parkkila-Koposperä-Ahola suunnalla ja erityisesti niiden aavoilla alueilla tulee tuulimyllynäkymiä useisiin suuntiin. Vaihtoehtoina kaupungin kannalle ovat mm. seuraavat kannat: 1) tuulimyllyaluetta ja myllyjen määrää vaaditaan pienennettäväksi 2) suhtaudutaan kokonaan kielteisesti, koska Haapajärven pohjoisosaan tulee jo myönnettyjen Sauviinmäen, Välikankaan ja Ristiniityn lupien yhteisvaikutuksena liikaa tuulimyllyjä. 3) kiinteistöverojen takia suhtaudutaan myönteisesti valtavaan tuulimyllypuistoon. Vs. Tekninen johtaja: Tekninen lautakunta päättää esittää Haapajärven kaupungin lausuntona kaupunginhallitukselle/-valtuustolle, että Multakaarronnevan tuulivoimapuistoa ei toteuteta. Tekninen lautakunta: Ehdotus hyväksyttiin Markku Mäkelän kannatetulla esityksellä, että Multakaarronnevan tuulivoimapuistoa ei tässä vaiheessa toteuteta, koska halutaan kuulla Haapaveden kaupunkia ja keskustella asiasta tarkemmin.	

Merkitään, että tekninen johtaja Vesa Savolainen esteellisenä poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ajaksi klo 18.43-19.19, koska on osakkaana metsäyhtymässä, joka omistaa metsää ko. alueella

Esittelijänä toimi kiinteistöpäällikkö Jouni Laajala.

KHALL 07.11.2017 § 220

Oheismateriaalina tuulivoimatoimijan materiaalia, Pohjois-Pohjanmaan liiton materiaalia sekä Pohjois-Pohjanmaan liiton lausuntopyyntö.

Epävirallisen lausunnon mukaan Haapaveden kaupungilla ei ole huomautettavaa Multakaarronnevan tuulivoimapuistosta.

(Valmistelija: Juha Uusivirta p. 044-4456113)

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se toteaa lausuntonaan Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta, että siinä esitetty varaus Multakaarronnevan tuulivoimapuistoalueesta tulee poistaa Haapajärven kaupungin alueelta.

Perusteluna esitykselle on se, että alustavan yhteisvaikutusten selvityksen perusteella jo rakennettujen tai kaavoitettujen tuulivoimapuistojen vaikutukset yhdessä Multakaarronnevan tuulivoimapuiston kanssa olisivat niin merkittävät erityisesti kyläasutuksen ja maiseman kannalta Koposperä, Parkkila, Ahola, Olkkola, Jokela ja Kuusaa -alueilla, ettei varausta maakuntakaavassa voida pitää tarkoituksenmukaisena.

Kaupunginhallitus: Hyväksyttiin.

KVALT 13.11.2017 § 92

Oheismateriaalina tuulivoimatoimijan materiaalia, Pohjois-Pohjanmaan liiton materiaalia sekä Pohjois-Pohjanmaan liiton lausuntopyyntö.

Kaupunginvaltuusto: Reijo Puranen esitti Markku Mäkelän ja Unto Kanasen kannattamana, että Multakaarronnevan tuulivoimapuistoalue toteutetaan pienempänä.

Käydyssä äänestyksessä kaupunginhallituksen esitys sai 18 jaa -ääntä ja Purasen esitys sai 8 ei -ääntä. Nimenhuuto ja äänestysluettelo liitteenä.

Puheenjohtaja totesi, että hyväksytyksi tuli kaupunginhallituksen esitys.

Multakaarronnevan alue (se-3 merkintä) poistetaan kaavakartalta siltä osin kuin se sijoittuu Haapajärven kaupungin alueelle.

Haapaveden kaupunki Kaupunginhallitus 30.10.2017, § 243 Valmistelutekstistä: (Maankäyttöpäällikkö) Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan uudistaminen on edennyt ehdotusvaiheeseen. 3. vaihemaakuntakaavaluonnos on ollut nähtävillä keväällä 2017. Vaihemaakuntakaavassa kiinnitetään erityisesti huomiota pohjavesi- ja kiviainesalueisiin sekä mineraalipotentiali ja kaivosalueisiin. Kaavaehdotuksessa esitetään suoalueiden osalta ainoastaan muutokset ja tuulivoima-alueiden osalta suunniteltujen tuulivoimatuotannon alueiden selvitysalueet, joita on myös Haapaveden alueella. Haapaveden Kanteleen Voima Oy:n energialaitokseen liittyvä biojalostamohanke on huomioitu ehdotuksen lausuntoaineistossa ja hankealueen yhteyteen on lisätty energiahuollon alueen merkintä. Kaupunginjohtajan ehdotus: Suunniteltujen tuulivoimatuotannon alueiden selvitystarkastelussa tulisi huomioida hankkeet, joille on haettu maakuntakaavaan merkintää asetettuun määräaikaan mennessä. Kaupungilla ei ole huomauttamista Pohjois-Pohjanmaan 3-vaihemaakuntakaavan ehdotuksen lausuntoaineistoon. Käsittely: Kaupunginjohtaja muutti keskustelun jälkeen ehdotustaan siten, että suunniteltujen tuulivoimatuotannon alueiden selvitystarkastelussa tulisi huomioida hankkeet, joille on haettu maakuntakaavaan merkintää asetettuun määräaikaan mennessä. Kaupunki huomauttaa, että Riskalankankaan tuulivoima alueella asutukseen tulee olla vähintään kahden kilometrin etäisyys. Päätös: Hyväksyttiin. Merk. Päivi Ollila, Anri Kolehmainen, Helinä Niemelä ja Outi Pekkala poistuivat esteellisinä paikalta tämän pykälän käsittelyn ajaksi klo 16.21-16.25 (intressijääviys). Hannu Riuttanen toimi tämän pylälän aikana puheenjohtajana.	Vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa osoitetaan Haapaveden kaupungin alueelle seuraavat tuulivoima-alueet: Puuti- onsaari (ex-Riskalankangas), Piipsanneva ja Hankilanneva(n laajennus). Alueet rajataan siten, että etäisyys asutukseen on vähintään 2 km.
Hailuodon kunta Ei ehdotusvaiheen lausuntoa.	-
lin kunta Kunnanhallitus 20.11.2017, § 350 Valmistelija tekninen johtaja Markku Vitikka Pohjois-Pohjanmaan liitto pyytää lin kunnan lausuntoa 3.vaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen lausuntoaineistosta. Keskeisiä teemoja kaavassa ovat pohjavesi- ja kiviainesalueet, mineraalipotentiali- ja kaivosalueet. Lisäksi kaavassa tarkastellaan 1. vaihemaakuntakaavassa vahvistettuja kaupan suuryksiköiden merkintöjä ja määräyksiä maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen mukaisesti.	-

Uutena tuulivoima-alueena lihin on osoitettu Olhava – Myllykangas – Palokangas (tv-1 310). Uutena kaavamerkintänä on osoitettu mineraalivarantoalue Oijärvelle, sekä kaksi uutta maa-ainesten otto -aluemarkintää (Antinkangas ja Jäkäläsuu).

lihin on voimassa olevan kaavan mukaisesti esitetty kaksi erikoiskaupan suuryksikköä (Penkinkangas ja Asemakylä). Kummankin kohteen enimmäismitoitus on 10.000 k-m². Pentinkankaan osalta enimmäismäärä on käytetty, eikä kaava mahdollista alueen kehittämistä ja lisärakentamista.

Esityslista liitteenä on lausunto.

Päätösesitys (kj): Kunnanhallitus esittää liitteenä olevaan lausuntoon perustuen, että maakuntakaavaan merkitään Pentinkankaan erikoiskaupan suuryksikkökohteen enimmäismääräksi 20.000 k-m².

Päätös: Asiantuntijana kuultiin maankäytön suunnittelija Jaakko Rauniota. Hyväksyttiin.

Pöytäkirjan liitteenä oleva lausunto:
lin kunta/tekninen osasto 20.11.2017

LAUSUNTO POHJOIS-POHJANMAAN 3.VAIHEMAAKUNTAKAAVAN EHDOTUSVAIHEEN LAUSUNTOAINEISTOSTA

Pohjois-Pohjanmaan liitto pyytää lin kunnan lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen lausuntoaineistosta. Keskeisimpiä Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavassa käsiteltäviä teemoja ovat muun muassa pohjavesi- ja kiviainesalueet, mineraalipotentiali- ja kaivosalueet, Oulun seudun liikenne ja maankäyttö sekä tuulivoima-alueisiin tehtävät tarkistukset. Lisäksi kaavassa tehdään muita tarvittavia päivityksiä. Tuulivoiman ja soiden osalta kaavakartalla esitetään ainoastaan muutokset suhteessa 1. vaihemaakuntakaavaan.

Uutena tuulivoimama-alueena lihin on vaihemaakuntakaavassa osoitettu Olhava-Myllykangas-Palokangas (tv-1 310). Uutena kaavamerkintänä lihin on osoitettu myös mineraalivarantoalue Oijärven alueelle. Merkinnällä osoitetaan sellaisia vyöhykkeitä, joissa on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja. lihin on myös osoitettu kaksi uutta maa-ainesten ottoalue -merkintää (eo, Antinkangas ja Jäkäläsuu).

Vaihemaakuntakaavassa tarkistetaan myös 1. vaihemaakuntakaavassa vahvistettuja kaupan suuryksiköiden merkintöjä ja määräyksiä maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen mukaisesti. Kaupan palveluverkkoselvitys 2030 on tarkistettu ostovoima- ja liiketilatarvelaskelmien osalta uuteen tavoitevuoteen 2040. Keskustatoimintojen alueiden enimmäismitoitukset on poistettu lakimuutoksen mukaisesti. Vaihemaakuntakaavan seudullisten tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköiden (km-1) mitoituksiin ei ole esitetty muutoksia. lihin on edelleen osoitettu kaksi erikoiskaupan suuryksikköä (Asemakylä ja Pentinkangas) kohdemerkinnällä km-1. Merkinnällä osoitetaan merkitykseltään seudullisten tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköiden sijoittumiskohteet. Kummallekin kohdemerkinnälle on osoitettu enimmäismitoitukseksi 10 000 k-m².

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan mukainen Pentinkankaan vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus (10 000 k-m²) vastaa alueen asemakaavan rakennusoikeutta sekä olemassa olevan liikerakennuksen pinta-alaa, joten enimmäismitoitus turvaa nykyisen suuryksikön toimintaedellytykset, mutta ei mahdollista nykyisen liikerakennuksen mahdollista laajennusta eikä uusien tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden sijoittumista Pentinkankaan alueelle. Asemakylän erikoiskaupan suuryksikkö ja sen enimmäismitoitus mahdollistaa uusien merkitykseltään seudullisten tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden sijoittumisen Asemakylän alueelle. Asemakylän erikoiskaupan suuryksikön toteutuminen on sidoksissa lin keskustan ohikulkutien rakentamiseen. Ohikulkutien toteuttamisesta ei ole päätöksiä, joten tien rakentaminen toteutunee todennäköisesti vasta pitkällä aikavälillä. Lyhyellä tähtäimellä Pentinkankaan alueen kehittäminen on lin kunnan kaupallisten palvelujen kehittymisen näkökulmasta ensisijaista.

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa määritellyn Pentinkankaan ja Asemakylän alueiden vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus (20 000 k-m²) oli noin 24 % Oulunkaaren seudun oman väestön ja ostovoiman siirtymän pohjalta arvioidusta vuoden 2030 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta. Mikäli alueiden enimmäismitoituksen osuus seudun vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta halutaan säilyttää vuonna 2040 samalla tasolla ja mikäli Asemakylän enimmäismitoitus (10 000 k-m²) säilyy ennallaan, voi-

Vaihemaakuntakaavaa varten päivitetystä kaupan palveluverkkoselvityksessä (Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkko 2030, täydennysselvitys tavoitevuoteen 2040) tuodaan esiin, että Asemakylän ja Pentinkankaan enimmäismitoituksia määrittäessä on otettu huomioon etenkin kunnan ostovoima ja väestöennuste, kunnan tilaa vaativan erikoiskaupan kehitys ja olemassa oleva pinta-ala ero sekä seudulliset vaikutukset. Pentinkankaan alueelle esitetty enimmäismitoitus 10 000 k-m² on käytetty kokonaisuudessaan, joten alueella ei ole mahdollisuuksia kaupallisten palveluiden kehittämiseen. Tämän vuoksi lin kunta esittää, että Pentinkankaan erikoiskaupan suuryksikkö -kohteen enimmäismitoitus nostetaan 20 000 k-m²: iin. Asemakylän erikoiskaupan suuryksikkö -kohteen toteutuminen on sidoksissa lin keskustan ohitustien rakentamiseen. Ohitustien rakentamisesta ei ole päätöksiä eikä rakentaminen tule todennäköisesti toteutumaan kuin pitkällä aikavälillä. Asemakylän erikoiskaupan suuryksikkö - kohde on tärkeä aluevaraus ohitustien toteutuessa, mutta lyhyemmällä aikavälillä Pentinkankaan kehittäminen on lin kunnan kaupallisten palveluiden kehittämisen näkökulmasta ensisijaista. Maankäyttö- ja rakennuslain 71 b §:n mukaan osoitettaessa maakunta- tai yleiskaavassa vähittäiskaupan suuryksiköitä on sen lisäksi, mitä maakunta- ja yleiskaavasta muutoin säädetään, katsottava, että suunnitellulla maankäytöllä ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen; alueelle sijoittuvat palvelut ovat mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä; sekä suunniteltu maankäyttö edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset. lin kunta pitää tärkeänä ilmastotavoitteiden edistämistä ja keskustan kehittämistä. Vireillä olevassa kirkonseudun asemakaavamuutoksessa vahvistetaan kunnan keskustan asemaa ja kaupallisten toimintojen kehittämistä. Pentinkankaan alueen kehittäminen ei ole ristiriidassa keskustan kehittämisen kanssa, sillä alueelle on tarkoitus sijoittaa ensisijaisesti sellaista kauppaa, jotka eivät toiminnan laatu ja tilantarve huomioon ottaen voi sijoittua ydinkeskustan alueelle. Kaupan palveluverkkoselvityksessä todetaan, että mikäli alueille ei sallita laajassa mitassa uutta päivittäistavarakaupan ja ns. keskustahakuisen erikoiskaupan liikerakentamista, ei alueiden toteuttamisella ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia lin nykyisten myymälöiden toimintaan eikä lin ydinkeskustan kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Pentinkankaan enimmäismitoituksen nostamisen ei voida myöskään katsoa aiheuttavan merkittävää haitallista vaikutusta muille maakuntakaavan keskustatoimintojen alueille. Pentinkankaan erikoiskaupan suuryksikkö –kohteen voidaan katsoa olevan hyvin saavutettavissa henkilöauton lisäksi myös jalankulkijoille ja pyöräilijöille. Alueen liikenneolosuhteet paranevat merkittävästi valtatie 4:n ja Sorosentien risteykseen tulevien liikennevalojen myötä. Myös joukkoliikenteen reitit kulkevat alueen vierestä. Alue sijoittuu myös Oulun kaupunkiseudun rakennemallin 2040 mukaisen seudullisen joukkoliikenteen laatukäytävän ja vaihemaakuntakaavan ehdotusaineiston mukaisen joukkoliikenteen kehittämiskäytävän varrelle. Lisäksi lin kunta korostaa, kuten kaupan palveluverkkoselvityksessä todetaan, että palvelutarjonnan lisääntyminen lissä vähentää asiointitarvetta Oulussa, jolloin	daan Pentinkankaan erikoiskaupan suuryksikön enimmäismitoitus nostaa 3. vaihemaakun- takaavassa 15 000 k-m²:iin. lin erikoiskaupan suuryksiköille voidaan myös osoittaa yhteinen mitoitus, joka toisi joustavuutta kaupan alueiden toteutukseen. Lyhyellä tähtäimellä mitoitusta voidaan toteuttaa Pentinkankaan alueella ja pitkällä tähtäimellä Asemakylän alueella ohikulkutien valmistumisen jälkeen. Alueellisesti tasapainoisen kaupan palveluverkon kehityksen turvaamiseksi lin vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus voi olla yhteensä 30 000 k-m².
--	---

asiointiliikenteen määrä ja sitä kautta myös liikenteen aiheuttamat päästöt mahdollisesti vähenevät. Palveluverkkoselvityksessä todetaan myös, että lin ostovoiman siirtymä on negatiivinen (-18 %). Tämä tukee osaltaan tarvetta lin kaupallisten palveluiden kehittämiseksi. Selvityksessä tuodaankin myös esiin, että mikäli tavoitteena olisi kysynnän ja tarjonnan tasapaino, tarvittaisiin lissä uutta paljon tilaa vaativan erikoiskaupan ja autokaupan liiketilaa vuoteen 2040 mennessä noin 16 000 k-m². Lisäksi kaupallisten alueiden liikenteellinen sijainti mahdollistaa oman väestön lisäksi myös ohikulkuliikenteen ostovoiman hyödyntämisen. lin keskustaajaman osayleiskaavassa ja keskustaajaman osayleiskaavan laajennuksessa osoitetut uudet asuinalueet sijoittuvat suurelta osin kunnan keskustan eteläpuolelle, joten kolmen kilometrin etäisyydellä Pentinkankaan erikoiskaupan suuryksikkö -kohteesta asuvien määrä tulee kasvamaan merkittävästi maakuntakaavan tavoitevuoteen 2040 mennessä (nykyinen määrä kaupan palveluverkkoselvityksen mukaan 2 540). Myös Ojakylän yleiskaava mahdollistaa asutuksen lisääntymisen alueen läheisyydessä. Kaavaselostuksen kuvassa 15 on esitetty suuryksiköiden nykyinen kerrosalaneliömetrimäärä ja enimmäismitoitus kullekin maakuntakaavan kohteelle. Taulukon mukaan Pentinkangas on ainoa kohde, jossa mitoitus on käytetty kokonaisuudessaan. Myös maankäyttö- ja rakennuslaissa mainitun toimivan kilpailun kehittymisen edistämisen näkökulmasta enimmäismitoituksen nosto on perusteltua. Maakuntakaavan tavoitevuosi on 2040, joten on myös hyvä huomioida, että toimintaympäristössä voi tapahtua tuohon mennessä merkittäviä muutoksia. Edellä mainituin perusteluin lin kunta esittää Pentinkankaan erikoiskaupan suuryksikkö -merkinnän enimmäismitoituksen nostamista. lin kunta pitää Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaavaa yleisesti hyvin valmisteltuna eikä kunnalla ole muuta huomautettavaa ehdotusvaiheen lausuntoaineistosta. Jaakko Raunio, Maankäytön suunnittelija	
Kalajoen kaupunki Kaupunginhallitus 4.12.2017, § 359 (Valmistelija: kaavoituspäällikkö Nina Marjoniemi) Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistamisen kolmas vaihe on edennyt ehdotusvaiheeseen. Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt lausuntoa maakuntakaavan 3. vaihekaavan ehdotusaineistosta. Kaavaehdotus asetetaan julkisesti nähtäville keväällä 2018. Kolmannessa vaihemaakuntakaavassa käsitellään pohjavesi- ja kiviainesalueita, seudullisten tuulivoima-alueiden sekä suo- ja biotalousalueiden päivityksiä, mineraalipotentiali- ja kaivosalueita, Oulun seudun liikenne- ja maankäyttöratkaisuja sekä Vaalan ja Himangan alueiden maakuntakaava-merkintöjen tarkistuksia. Kaava-aineistoon on lisätty myös vuoden 2005 kokonaismaakuntakaavan mukaiset 1. ja 2. maakuntakaavassa käsittelemättömät merkinnät. Maakuntakaavan ehdotusaineisto löytyy seuraavasta osoitteesta: www.pohjois-pohjanmaa.fi/aluesuunnittelu/maakuntakaavoitus/ 3.vaihemaakuntakaava vireillä. Pöytäkirjan liitteenä on Kalajoen kaupungin lausunto.	

Kaupunginjohtaja:

Kalajoen kaupunki lausuu maakuntakaavaehdotuksesta liitteen mukaisesti.

Kaupunginjohtaja:

Merkittiin, että Riitta A. Tilus ja Jouko Arvo poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana.

Päätösesitys hyväksyttiin yksimielisesti. Lisäksi kaupunginhallitus valtuutti kaupunginjohtajan tekemään lausuntoon täydennyksiä Himangan keskustaajaman kehittämisen/Sautinkarin alueen ja Himangalla sijaitsevan biojalostamon alueen osalta. Sautinkarin alueen kohdalla kaavamerkinän poistamista ja biojalostamoalueen huomioon ottamista maakunta-kaavamerkinöissä.

LIITE**Kalajoen kaupunki toteaa lausuntonaan seuraavaa:****Pohjavesi- ja kiviainesalueet**

Kiviainesten ottaminen ja hyödyntäminen hiekan ja soran osalta on ollut Kalajoella pitkään keskitettynä Kourinkankaan hiekanottoalueelle. Keskitetty ottamistoiminta on ollut mahdollista Kalajoen kunnan aktiivisen maanhankinnan ja sitä kautta ottamistoiminnan edellytysten luomisessa. Kaavaehdotuksen mukaan maa-ainesten ottoalueen merkintä on poistumassa Kourinkankaan alueelta. Merkinän poistaminen on perusteltua, koska hyödynnettävät maa-ainekset ovat loppumassa keskitetyltä ottoalueelta. Merkkejä ottamistoiminnan laajenemisesta yksityisten omistamille kiinteistöille on ollut havaittavissa. Uusia lupahakemuksia ja päätöksiä on syntynyt viime vuosina alueelle.

POSKI -hankkeen yhteydessä Kalajoelle ei ole osoitettu uusia kiviainesten ottamisalueita. Maanrakennustoiminnassa käytettävien kiviainesten saatavuus kohtuulliselta etäisyydeltä on Kalajoen kehittymisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Julkinen ja yksityinen rakentaminen on ollut viime vuosina vilkasta ja investointien määrä on edelleen nousussa.

Maakuntakaavaehdotuksessa ei ole esitetty alueita merialueelta tapahtuvan hiekan ottamiselle. Maa-alueilla tapahtuvan keskitetyn kiviainesten ottamistoiminnan edellytykset ovat vähenemässä kiviainesvarantojen vähenemisen ja pohjavesialueista aiheutuvien rajoitusten myötä. Kalajoen kaupungin mielestä merihiekan ottamisalueet tulisi selvittää ja osoittaa maakuntakaavassa. Keskitetyllä merihiekan ottamisella on seudullistakin merkitystä, kuten aiemmin on ollut Kourinkankaan hiekanottoalueellakin. Kalajoen satamalla on hyvät valmiudet olla mukana yhtenä toimijana merihiekan ottamistoiminnassa.

Tuulivoima-alueet

Maakuntakaavalla ohjataan seudullisia, vähintään 10 voimalaa käsittäviä kokonaisuuksia. Rannikolla mahdollinen tuulivoiman lisärakentaminen tulee sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitetuille alueille. (3. vaihemaakuntakaavan ehdotus)

Pohjavesien suojelun ja maa-ainesten oton yhteensovittamiseksi Pohjois-Pohjanmaalla toteutettiin maa-alueilla merkittävät selvitykset (POSKI-hankkeet) vuosina 2011-2017. Pohjois-Pohjanmaan merihiekan hyödyntämismahdollisuuksien selvittämisen ei ole tässä vaiheessa resursseja eikä merihiekan nostoon soveltuvia alueita ennätetä selvittää käsiteltävä olevan 3. vaihemaakuntakaavan edellyttämällä aikataululla. Siten merihiekan ottoaluleiden osalta voidaan tukeutua olemassa oleviin selvityksiin sekä luvitettuihin merihiekan ottamisalueisiin. Seutua palveleva Pyhäjoen puolelle sijoittuva Yppärin merihiekan ottamisalue, joka on myös luvitettu, merkitään 3. vaihemaakuntakaavan ehdotukseen.

3. vaihekaavassa ei ole varauduttu laajempaan selvitykseen merihiekan ottoalueita koskien. Suomen merialuesuunnittelu (MRL 8 a luku, 67 a-d §) on valmisteluvaiheessa, tavoitteena on päästä hyväksymisvaiheeseen maaliskuussa 2021. Merialuesuunnittelussa tarkastellaan kokonaisuutena merialueen eri käyttömuotoja, merihiekan otto on yksi suunnittelussa huomioon otettava näkökulma.

Maakuntakaavassa osoitettavia seudullisia, vähintään 10 voimalaa käsittäviä kokonaisuuksia tulee Kalajoen kaupungin alueella olemaan kokonaisuudessaan (1. ja 3. vaihemaakuntakaavoissa) viisi. Kalajoen kaupungin alueella on vireillä yleiskaavahankkeita, joilla voimaloiden lukumäärä jää alle seudullisesti merkittävän 10 voimalan määrän. Yleiskaavahankkeet eivät tule olemaan ristiriidassa 3. vaihemaakuntakaavan merkintöjen kanssa.

Sähkönsiirto

Maakuntakaavassa on esitetty Mökkiperä-Pahkamaan tuulivoima-alueen (tv-344, Mutkalampi) sähkönsiirtoreitti teemakartan (lausuntopyyntöaineiston liite 8) mukaisista linjausvaihtoehdoista läntisemmän linjauksen mukaisena. Kalajoen kaupunki on valittanut Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen voimajohdon tutkimuslupapäätöksestä. Kalajoen kaupunki katsoo, että päätös tutkimusluvasta perustuu puutteellisiin asiakirjoihin, riittämättömiin selvityksiin (YVA) sekä maanomistajia tai kaupunkia kuulematta. Kaavaehdotuskartalla esitetty sähkönsiirtoreitti aiheuttaa toteutuessaan Tyngän kylän läheisyydessä merkittävää haittaa elinkeinoille ja asumiselle sekä aiheuttaa kiinteistöjen arvon laskemista ja vaikeuttaa asemakaava-alueen tonttien myyntiä. Voimajohdon suunnittelu ja neuvottelut asianosaisten kanssa ovat vielä kesken, eikä linjauksen lopullista sijaintia voida osoittaa edes ohjeellisena. Hankkeelle ei ole vielä lunastuslupaa, ainoastaan hankelupa on saatu. Hankelupa ei määrittele voimajohdon reittiä, joka tutkitaan tarkemmassa suunnittelussa. Maakunnan liiton luonnosvaiheen vastineessa todetaan, että *”Keskenäisten hankkeiden, joissa on tehty ympäristövaikutusten arviointi tai kattava ympäristöselvitys, sähkönsiirtoreitit on esitetty merkinnällä pääsähköjohdon yhteystarve.”* Sähkönsiirtoreitti Mökkiperä-Pahkamaan tuulivoima-alueelta (tv-1 344, Mutkalampi) pohjoisen suuntaan tulee osoittaa 3. vaihemaakuntakaavassa yhteystarve –merkinnällä, jolloin tarkemmassa linjan suunnittelussa saavutetaan paras mahdollinen lopputulos.

Liikenne

Kalajoen satama on logistisesti kohde, jota on tarkoitus kehittää tulevaisuudessakin monipuolisena satama-alueena. Hyvät liikenneyhteydet (vesi, maantie, raide) logistiikka-alueelle tulee turvata maakuntakaavatasolla. Ratayhteyden osoittaminen yhteystarve -merkinnällä on varautumista muuttuviin tulevaisuuden tarpeisiin. Kalajoen kaupunki tuo uudelleen esille, että merkintä tulisi lisätä maakuntakaavan 3. vaihemaakuntakaavaan.

Pohjois-Pohjanmaan alue- ja yhdyskuntarakenne

Kalajoen kaupunki esittää, että keskustatoimintojen luokitusta tarkistetaan Kalajoen osalta kaupunkikeskusten (C) luokasta alueellisten keskusten (C-2) luokkaan. Kalajoen väkiluku on tällä hetkellä noin 12 000 asukasta. Kalajoki on seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävä matkailukaupunki. Hiekkasärkkien matkailukeskuksen toimintoja kehitetään ympärivuotiseksi ja uusia markkina-alueita pyritään hakemaan ulkomailta. Hiekkasärkkien Marinan alueelle on suunnitteilla merkittävää loma-asutusta sekä korkeatasoinen vierasvenesatama, joka tulee palvelemaan mm. perämerenkaaren ve-

Suunnittelutilanteen keskeneräisyyden vuoksi johtoreitin osoittamista yhteystarvemerkinnällä tarkastellaan varsinaisen kaavaehdotuksen laatimisen yhteydessä.

Pohjois-Pohjanmaan liitto totesi 3. vaihemaakuntakaavan luonnosvaiheen lausuntojen vastineessaan, että yhteysväli Ylivieska-Kalajoen satama toteuttamisen vähimmäisliikennemääriä on arvioitu 24.1.2017 valmistuneessa selvityksessä (SITO). Selvityksen mallitarkastelujen perusteella radalle arvioitu potentiaalinen liikennemäärä ei ole riittävä radan kannattavalle toteutukselle eikä siten perusteita yhteystarpeen osoittamiselle ole.

Vuonna 2010 alkanut maakuntakaavan uudistaminen perustuu maakuntavaltuuston hyväksymään ja voimassa olevaan maakuntasuunnitelmaan 2040, ja siinä määritellyn aluerakenteeseen. Samaa alueellisten keskusten jakoa on käytetty kaikissa (1.-3.) vaihemaakuntakaavoissa ja niihin

silläliikkuja. Kaupalliset palvelut ovat ottamassa ison kehitysaskelen kahden liikekeskuksen rakentumisen myötä. Kalajoki sijaitsee hyvien liikenneyhteyksien varrella (vt 8 ja 27) ja Kalajoella on myös toiminnassa oleva lentopaikka sekä syväsatama, jonka vaikutusalue ulottuu Oulujokilaaksosta Ylä-Savoon.

Kaupan suuryksiköt ja keskusta-alueet

Erikoiskaupan suuryksikön enimmäismitoitus Meinalan alueella tulee nostaa 30 000 k-m². Kalajoen kaupungin tavoitteena on kehittää keskustaa kaupallisena keskuksena, mutta tilaa vaativan kaupan sijoittuminen keskustan alueelle on hankalaa. Meinalan alueen ei ole tarkoitus kilpailla keskustan toimintojen kanssa eikä sinne ole tarkoituksenmukaista osoittaa keskustahakuista erikoiskauppaa. Kaupunkirakenteen tiivistäminen ja kehittäminen Hiekkasärkkien ja keskustan välillä on yksi kaupungin tavoitteista. Meinalan alueen maankäytön mahdollisuuksia ei tule rajoittaa liian matalalla erikoiskaupan suuryksikön kerrosalaneliömetrimäärällä. Merellisen matkailukaupungin systemaattinen kehittyminen voi tulevaisuudessa tuoda tarpeita myös Meinalan alueen kehittämislle.

Kalajoen kaupungin luonnosvaiheessa jättämä lausunto keskusta-alueen laajentamisen kieltämisestä VT:n 8 länsipuolelle on huomioitu ja reunaehto jätetty pois kaavaselostuksesta.

liittyvissä selvityksissä, mm. kaupallisen palveluverkon selvityksessä. Tässä kolmannessa ja viimeisessä vaiheessa aluerakennetta ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa osoitettu Meinalan erikoiskaupan suuryksikkö mahdollistaa uuden kaupan alueen toteutumisen ja uusien paljon tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksikköjen sijoittumisen. 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksen mukaan alueen enimmäismitoitus on 15 000 k-m². Kalajoen aluerakenteellinen ja matkailukeskusasema huomioon ottaen Meinalan erikoiskaupan suuryksikön enimmäismitoitusta on tarkoituksenmukaista arvioida seututasoisen mitoitustarkastelun pohjalta. Oman väestön ostovoiman ja ostovoiman siirtymän pohjalta arvioitu liiketilatarve on Ylivieskan seudulla vuonna 2040 noin 372 000 k-m².

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan mukaan Meinalan alueen vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus oli 15 000 k-m², joka oli noin 5 % Ylivieskan seudun oman väestön ja ostovoiman siirtymän pohjalta arvioidusta vuoden 2030 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta. Mikäli Meinalan enimmäismitoituksen osuus Ylivieskan seudun vuoden 2040 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta säilytetäisiin samalla tasolla, olisi Meinalan kaupan alueen enimmäismitoitus 20 000 k-m². Kalajoen ja Ylivieskan kaupan alueiden enimmäismitoitukset olivat 1. vaihemaakuntakaavassa yhteensä 165 000 k-m², joka oli noin 56 % Ylivieskan seudun oman väestön ja ostovoiman siirtymän pohjalta arvioidusta vuoden 2030 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta. Vastaava osuus vuoden 2040 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta olisi 210 000 k-m² (Kalajoen ja Ylivieskan enimmäismitoitukset yhteensä).

Matkailu on merkittävä elinkeino Kalajoella ja matkailijat/loma-asukkaat tuovat merkittävän lisän Kalajoen ostovoimaan. Myös loma-asuntojen rakentaminen lisää kysyntää erityisesti paljon tilaa vaativan erikoiskaupan toi-

Himangan keskustaajaman kehittäminen / Sautinkari Kalajoen kaupunki on käynnistämässä Sautinkarin alueen kaavoituksen. Tulevassa kaavaprosessissa ratkaistaan alueen eri osien käyttötarkoitukset. Alueen merkitseminen nykyisen käytännön mukaisesti virkistys- ja matkailukohteeksi antaa tarpeettoman yksipuolisen kuvan alueen tavoitteellisesta maankäytöstä. Esitämme kaavamerkinnän poistamista. Biojalostamoalue Himangalla sijaitsevaa alueellista kompostointilaitosta ollaan kehittämässä ja toimintaa laajentamassa biojalostamoksi. Esitämme tämän ottamista huomioon maakuntakaavamerkinnöissä (t-1 -merkintä lienee oikea). Muilta osin Kalajoen kaupungilla ei ole huomautettavaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta.	mialoilla. Seututason tarkastelun pohjalta Kalajoen Meinalan alueen vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus voisi olla kunnan matkailukeskusase- ma huomioon ottaen 30 000 k- m2. Enimmäismitoitus ylittäisi Kalajoen oman väestön ostovoiman kehityksen pohjalta arvioidun liiketi- latarpeen ja vahvistaisi näin ollen Kalajoen seudullista asemaa. Palvelutarjonnan lisääntyminen Kalajoel- la edistäisi myös alueellisesti tasapainoisen kaupan palveluverkon kehitystä Ylivieskan seudulla. Kaavamääräyksillä tulee varmistaa, että kaupan toiminta- ja kehitysedellytykset myös Kalajoen keskustassa ja Hiek- kasärkkien alueella sekä seudun muissa keskuksissa ja kau- pan alueilla säilyvät. Matkailu- ja virkistysteemat tutkittiin 2. vaihemaakuntakaavassa. Virkistys- ja matkailukohdemerkintä on osittain pääl- lekkäin taajamatoimintojen aluevarausmerkinnän kanssa. Kohdemerkintä ei poissulje alueen kehittämistä kuntakaavoi- tuksella. Asia ratkaistaan ehdotusvaiheessa saatavan aineiston perusteella.
Kempeleen kunta Kempeleen kunnanhallitus 14.11.2017, § 360 Valmistelijat: kaavoittaja Kaija Muraja (050 316 3769) ja kaavasuunnittelija Ruusa Degerman (040 1820 509) Kempeleen kunnanhallitus 15.5.2017 (§ 149) on antanut 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksesta lausunnon. Maakuntahallitus 11.9.2017 (§159) on käsitellyt 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksen valmisteluvaiheen palautteen ja vastineet. Kempeleen kunnan lausuntoon annetussa vastineessa on todettu, että lentokentäntien yhteystarpeita, pääradan poikittais- yhteyksien merkitsemistä sekä Tupos-Lentokenttä -yhteystarvemerkin- nän edellytyksiä tullaan tarkastelemaan uudelleen maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen yhteydessä. Lisäksi Kempeleen kunnan lausunnossa kaupan palveluverkkoselvitykseen esitetyt argumentit on luvattu ottaa huomioon päivitysselvityksen laatimisen yhteydessä ja sen vaikutusten arvioinnissa.	

Kempeleen kunnan kaavoitus on valmistellut lausunnon 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta. Kempeleen kunta esittää liitteenä olevassa lausunnossaan edelleen seuraavaa:

- Maakuntakaavaratkaisujen tulisi perustua Tilastokeskuksen alhaisempien väestöennusteiden sijaan Pohjois-Pohjanmaan maakunnalle asetettuihin väestötavoitteisiin.
- 3. vaihemaakuntakaavasta tulisi poistaa Lentokentätien aluevaraus suunnitelman mukainen uusi valtatie -merkintä ja säilyttää luonnoksessa esitetty merkittävästi parannettava tie -merkintä Lentokentätien nyky paikalla.
- Alustavassa 3. maakuntakaavaehdotuksessa tiheästi esitettyjen c-merkintöjen luokittelukriteereitä tulisi arvioida kaupalliseen palveluverkkoselvitykseen perustuen ja harkita, voitaisiinko osa ehdotuksen c-alueista osoittaa esimerkiksi km -merkinnöillä
- Kempeleen kaupan enimmäismitoitusta tulisi nostaa siten, että kma -kehittämisalueeksi osoitetun Zeppelin-Zatelliittialueen enimmäismitoitus olisi 110 000 k-m² nyt esitetyn 90 000 k-m² sijaan.

Liite/Tekniset palvelut, Kaavoitus

Asianumero 310/10.02.00/2017, liite kunnanhallituksen kokoukseen 14.11.2017

Viite Lausuntopyyntö Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta

Asia Kempeleen kunnan lausunto

Pohjois-Pohjanmaan liitto pyytää Kempeleen kunnan lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta ja ehdotuksesta. Kempeleen kunta on tutustunut maakuntakaavan lausuntoaineistoon ja käsitellyt asiaa kunnanhallituksessa 14.11.2017. Lausuntonaan Kempeleen kunta toteaa seuraavaa:

Väestöennuste:

Kempeleen kunta on maakuntakaavaluonnoksesta 15.5.2017 antamassaan lausunnossa todennut pitävänsä hyvänä, että väestötavoitteet Pohjois-Pohjanmaan koko maakunnalle (470 000) ja Oulun seudulle (300 000 — 310 000) on asetettu tilastokeskuksen väestöennusteita korkeammaksi (Pohjois-Pohjanmaa 440 989, Oulun seutu 292 068). Lisäksi Kempeleen kunta on tuonut maakuntaliiton tietoon oman väestötavoitteensa eli Kempeleen asukasluku tulee olemaan yli 25 000 vuoteen 2040 mennessä, joka on linjassa Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton väestötavoitteen kanssa.

Maakuntakaavaehdotuksesta ja sen aineistosta Kempeleen kunta toteaa, että esitetyt kaavaratkaisut ovat ristiriitaisia suhteessa maakuntakaavan tavoitteisiin, sillä ne perustuvat tilastokeskuksen väestöennusteeseen eivätkä Pohjois-Pohjanmaan omaan väestötavoitteeseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 25 S:n mukaan maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys ja maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Näin ollen kaavassa esitettävien ratkaisujen pitäisi pohjautua Pohjois-Pohjanmaan maakunnan asettamiin tavoitteisiin eikä Tilastokeskuksen laatimiin nykytila-analyysin trendien pohjalta tehtyihin ennusteisiin, jotka eivät ota huomioon alueella tehtäviä kehittämistoimenpiteitä.

Kaupan palveluverkon täydennysselvitys:

Kestävä kaupan palveluverkko koostuu erityyppisistä ja erikoisista myymälöistä ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaan vähittäiskaupan ensisijainen sijaintipaikka on keskusta, ellei muu sijainti ole perusteltavissa saavutettavuudella. Kempeleen kunnan laatiman selvityksen mukaan ensisijaisia suuryksiköiden sijoittamiskohteita ovat kuntakeskustan lisäksi erityisesti Zeppelinin ja Zetelliitin alueet, joiden saavutettavuus suhteessa taajama-asutukseen ja asumisen kehittämisalueisiin on erinomainen. Limingan ja Kempeleen rajalle Tupoksen alueelle esitetty kma-kehittämisalue on perusteltu siihen liittyvän logistiikka-alueen takia.

Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaavan eräänä tavoitteena on päivittää kaupan sijaintia ja mitoitus koskevat kaavamerkinnot ja -määräykset vastaamaan maankäyttö- ja rakennuslain muuttuneita säännöksiä. Tällä hetkellä voimassa olevan maakuntakaavan kaupan enimmäismitoitustas perustuu tavoitevuoteen 2030. Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkko 2030, täydennysselvitys tavoitevuoteen 2040 loppuraportissa on esitetty täydennysselvityksen laskentaperusteet. Täydennysselvityksen mukaan ostovoima ja ostovoiman kehitys on arvioitu samoilla laskentaperusteilla kuin vuonna 2011 valmistuneessa palveluverkkoselvityksessä ja vuonna 2013 valmistuneessa täydennysselvityksessä siten, että lähtötiedot (väestömäärä ja kulutusluvut) on päivitetty vuoden 2016 tilanteeseen. Raportissa todetaan, että täydennysselvityksen lähtötietona on käytetty Tilastokeskuksen vuonna 2015 tekemää väestöennustetta. Lisäksi raportissa todetaan, että vuonna 2011 laaditussa Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkkoselvityksessä arvioitu koko maakunnan ostovoima vuonna 2030 oli noin 4 738 milj. € eli noin 66 milj. € vähemmän kuin lausuttavana olevassa päivitysselvityksessä arvioitu ostovoima (4 804 milj. €). Vuoden 2011 selvityksessä oli käytetty laskelmissa vuoden 2009 rahanarvoa, ja täydennysselvityksessä 2016 rahanarvoa, joten näitä lukuja ei voida pitää keskenään täysin verrannollisina, kuten päivitysselvityksen loppuraportissa annetaan ymmärtää. Vuoden 2011 selvityksessä vuoden 2009 rahassa esitetty koko maakunnan ostovoimaluku on vuoden 2016 rahassa 5211 miljoonaa euroa, eli kun huomioidaan inflaation vaikutus, täydennysselvityksessä esitetyn arvion mukaan maakunnan tosiasiallinen ostovoima vuonna 2030 itse asiassa vähenee 478 miljoonalla eurolla. Täydennysselvityksessä on huomioitu vuonna 2011 ennakoitua kulutuksen kehitystä hitaampi toteutunut kasvu. Tämä heijastuu vuoden 2040 ennusteisiin siten, että ostovoimaluvut ovat noin 8 % pienempiä. Kun lisäksi huomioidaan, että lähtötietona käytettyä väestöennustetta on pienennetty noin 3 prosentilla 440 300 asukkaasta 436 100 asukkaaseen, mikä on noin 34 000 asukasta vähemmän kuin Pohjois-Pohjanmaan maakuntasuunnitelman mukainen tavoite, ostovoimaluvut vuodelle 2040 ovat suhteessa huomattavasti pienempiä kuin vuonna 2011 valmistuneessa palveluverkkoselvityksessä.

Kempeleen kunnan kaupallisen selvityksen mukaan Kempeleen kunnan ostovoimaennuste on 357 miljoonaa euroa, kun huomioidaan Kempeleessä pysähtyvien asiakkaiden ostovoima. Pohjois-Pohjanmaan kaupanpalveluverkon täydennysselvityksen mukaan vastaava luku olisi vain 257 miljoonaa euroa ja tähän perustuen Kempeleen kunnan laskennallinen tilantarve vuonna 2040 olisi liiton selvityksen mukaan 93 000 k-m². Kunnassa laaditun tarkemman selvityksen perusteella Kempeleen kunnan laskennallinen tilantarve vuonna 2040 olisi yhteensä 218 000 k-m². Kempeleen kunta katsoo, että edellä esitetyistä syistä johtuen maakuntakaavan kaupan täydennysselvitys johtopäätöksineen on Kempeleen kunnan osalta puutteellinen.

Kempeleeseen osoitetut kaupan alueet soveltuvat niiden yhdyskuntarakenteellisen sijainnin perusteella merkityksellään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijaintipaikaksi. Ensisijaisesti kehitettäviä keskusta-alueen ulkopuolisia alueita ovat Zeppelinin ja Zetelliitti-Zeppelinin alue. Tupoksen alueen toteutuminen on sidoksissa alueen kokonaiskehitykseen ja kaupan roolin löytymiseen.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa osoitetut Ylikylä/Zeppelinin km-alueen sekä Zetelliitti/Zeppelinin ja Tupoksen (Kempeleen alueella) vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueiden vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitukset ovat yhteensä 150 000 k-m². Enimmäismitoitukset ylittävät reilusti Kempeleen oman väestön ostovoiman pohjalta arvioitun laskennallisen liiketilatarpeen, joka on vuonna 2040 noin 93 000 k-m² (taulukko 18). Oulun seudun aluerakenteellinen asema ja Kempeleen kaupan alueiden seudullinen merkitys huomioon ottaen enimmäismitoituksia voidaan arvioida seututasoisen tarkastelun pohjalta. Oman väestön ostovoiman ja ostovoiman siirtymän pohjalta arvioitu liiketilatarve on Oulun seudulla vuonna 2040 noin 1 871 000 k-m².

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan mukaan Kempeleen kaupan alueiden vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitustas oli yhteensä 140 000 k-m², joka oli noin 10 % Oulun seudun oman väestön ja ostovoiman siirtymän pohjalta arvioitusta vuoden 2030 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta. Mikäli Kempeleen kaupan alueiden enimmäismitoituksen osuus Oulun seudun vuoden 2040 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta säilytettäisiin samalla tasolla, tulisi Kempeleen kaupan alueiden enimmäismitoituksen olla yhteensä 170 000 k-m².

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan Ylikylän/Zepelinin km-merkintä ja sen enimmäismitoitustas (50 000 k-m²) mahdollistavat olemassa olevan vähittäiskaupan suuryksi-

Maakuntakaavaehdotuksen kaupan enimmäismitoitus:

Kempeleen kunta esitti maakuntakaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa, että keskusta-alueiden luokituksia tulisi tarkastella 3.vaihemaakuntakaavaehdotuksen laatimisen yhteydessä johtuen maankäyttö- ja rakennuslaissa tapahtuneista muutoksista ja harkita Zeppelinin alueen merkitsemistä keskustatoimintojen alueeksi, siten että maakuntakaava turvaisi Oulun seudun yleiskaavassa esitettyjen periaatteiden mukaisen kehitystyön jatkuvuuden Kempeleessä. Lisäksi Kempeleen kunta totesi 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa, että riippumatta Zeppelinin alueen luokituksista (osa keskusta-aluetta vai vähittäiskaupan kohdemerkintä) Kempeleen kunnan alueelle osoitetut vähittäiskaupan kehittämisalueet tulee säilyttää 1. vaihemaakuntakaavaa vastaavina, jotta voidaan turvata maankäytön suunnittelutyön johdonmukaisuus ja jatkuvuus.

Kempeleen kunta toteaa, että 3. vaihemaakuntakaavassa esitetty enimmäismitoitus heikentää Kempeleen kunnan kehittämisedellytyksiä suhteessa 1.vaihemaakuntakaavassa esitettyyn enimmäismitoitukseen, kun huomioidaan, että 3. vaihemaakuntakaavan päivitysselvityksessä tavoitevuosi on asetettu kymmenen vuotta pidemmälle tulevaisuuteen, ja Kempeleen kunnan enimmäismitoitusta on nostettu ainoastaan 10 000 k-m² vaikka Kempeleen kunta on osa voimakkaasti kehittyvää Oulun kaupunkiseutua. Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkon täydennys selvityksen loppuraportin mukaan sekä ostovoiman että liiketilatarpeen kehityksen arviointiin liittyy huomattava määrä epävarmuustekijöitä. Yleinen talouskehitys ja kaupan toimintaympäristö voivat muuttua nopeastikin, mikä vaikuttaa ostovoiman kehitykseen ja sitä kautta liiketilatarpeeseen. Tästä johtuen Kempeleen kunta pitää erityisen tärkeänä, että kasvavalla ja kehittyvällä kaupunkiseudulla turvataan riittävät kaupan kehittämisen edellytykset.

Kempeleen kunta esittää, että Kempeleen kaupan enimmäismitoitusta tulisi nostaa vähintään siten, että Zeppelin-Zatelliitti kma-kehittämisalueen enimmäismitoitus olisi 110 000 k-m² nyt esitetyn 90 000 k-m² sijaan.

Keskusta-alueet ja Pohjois-Pohjanmaan yhdyskuntarakenne:

Vaihtoehtona Zeppelin-Zatelliitti kma-kehittämisalueen enimmäismitoituksen nostamiselle Kempeleen kunta esittää, että maakuntakaavassa osoitetaan Honkasen palvelukeskittymän alue C-merkinnällä mikä kuvaisi paremmin alueen todellista luonnetta kunnan toisena keskustana, antaisi paremmat mahdollisuudet reagoida yleiseen talouskehitykseen ja kaupanalan mahdollisiin nopeisiin muutoksiin joustavammin ja voisi tulevaisuudessa luoda nykyistä suuryksiköiden kehittämismerkintää parempia edellytyksiä kehittää aluetta myös kevyen ja joukkoliikenteen ehdoilla.

3. vaihemaakuntakaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa Kempeleen kunta kiinnitti myös laajemmin huomiota keskustan luokitteluun, keskustatoimintojen merkintöihin ja niihin liittyviin kaupan suuryksikön mitoitusta koskeviin määräyksiin. Kempeleen kunta esitti, että maakuntakaavan laatimisen yhteydessä tulee selvittää, mikä merkitys lakimuutoksen mukaisesti tehtävillä maakuntakaavamääräysten päivityksillä on Oulun seudun kaupalliseen palveluverkkoon sekä onko lakimuutoksen myötä syytä tarkistaa maakuntakaavassa osoitettavien C-alueiden määrää ja niihin liittyviä määräyksiä. Kempeleen kunnan näkemyksen mukaan selvityksessä olisi tullut erityisesti kiinnittää huomiota siihen, mikä on C-merkittyjen keskustatoimintojen osoittamisen vaikutus maakuntakaavan kk-1—rajauksella esitettyyn kaupunkikehittämisen kohdealueeseen Oulun kaupunkiseudulla, jota koskevan määräyksen mukaan "*Oulun kaupunkiseudulla kasvu*

kön toiminta- ja kehitysedellytykset. Tupoksen vähittäiskaupan kehittämisen kohdealue (kma) ja sen enimmäismitoitus (10 000 k-m² Kempeleen alueella) mahdollistavat uusien tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköiden sijoittumisen. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa määriteltyä Ylikylän/Zeppelinin km-alueen ja Tupoksen kma-alueen enimmäismitoituksia ei ole tarvetta muuttaa 3. vaihemaakuntakaavaan, joten seututason tarkastelun pohjalta arvioitu enimmäismitoitusten tarkistustarve voidaan osoittaa Zatelliitti / Zeppelin alueelle.

Zatelliitti / Zeppelinin vähittäiskaupan kehittämisen kohdealue mahdollistaa uusien tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköiden sijoittumisen. Mikäli Kempeleen vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoituksen osuus Oulun seudun vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta halutaan säilyttää 1. vaihemaakuntakaavan tasolla ja mikäli Ylikylän/Zeppelinin ja Tupoksen enimmäismitoitukset säilyvät ennallaan, voi Zatelliitti/Zeppelinin vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus olla 110 000 k-m².

Zatelliitti / Zeppelinin ja Tupoksen vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueiden osalta tulee 3. vaihemaakuntakaavassa kaavamääräyksillä varmistaa, että alueille sijoittuva kauppa on pääosin paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa ja että kaupan toiminta- ja kehitysedellytykset myös Kempeleen keskustassa ja Zeppelinin alueelle sekä Oulun kaupunkiseudun muissa keskuksissa ja kaupan alueilla säilyvät.

Vuonna 2010 alkanut maakuntakaavan uudistaminen perustuu maakuntavaltuuston hyväksymään ja voimassa olevaan maakuntasuunnitelmaan 2040, ja siinä määriteltyyn aluerakenteeseen. Samaa alueellisten keskustan jakoa on käytetty kaikissa (1.-3.) vaihemaakuntakaavoissa ja niihin liittyvissä selvityksissä, mm. kaupallisen palveluverkon selvityksessä. Tässä kolmannessa ja viimeisessä vaiheessa aluerakennetta ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa.

tulee kohdistaa ensisijaisesti kuntakeskuksiin ja alakeskuksiin, missä kaupunki- ja taajamarakennetta on pyrittävä täydentämään ja eheyttämään" ja "Alueen kaupunki-, kunta- ja aluekeskuksiin voidaan sijoittaa seutua palvelevia vähittäiskaupan suuryksiköjä, jotka tulee sijoittaa siten, että ne tukevat yhdyskuntarakennetta ja ovat hyvin kevyt- ja joukkoliikenteen saavutettavissa".

Kempeleen kunta huomauttaa, että edellä esitettyyn puutteeseen maakuntakaavan selvityksissä ei ole lausuttavana olevassa 3.vaihemaakuntakaavaehdotuksessa otettu kantaa. Lisäksi 3.vaihemaakuntakaavaehdotuksessa ja sen selvitysaineistossa ei ole tarkasteltu Pohjois-Pohjanmaan alueella tapahtuneita yhdyskuntarakenteen muutoksia. Tilastokeskuksen kuntien avainlukuja kuvaavien tilastojen perusteella käy ilmi, että Pohjois-Pohjanmaalla taajama-aste on vuosien 2009-2015 välisenä aikana kasvanut ainoastaan Oulun seudulla ja Oulun kaaren alueella, mutta pienentynyt kaikissa muissa seutukunnissa. Taajama-asteen pienentyminen ilmentää huolestuttavasti yhdyskuntarakenteen hajautumiskehitystä. Kempeleen kunnan näkemyksen mukaan maakuntaliiton tulisi seurata yhdyskuntarakenteen kehitystä ja osoittaa mahdollisuuksien mukaan maakuntakaavan merkinnöillä ratkaisuja, joilla edistetään eheytyvää yhdyskuntarakennetta sekä vastaavasti pidättäytyä ratkaisuista, jotka edesauttavat yhdyskuntarakenteen hajautumista.

3. vaihemaakuntakaavassa on tarkasteltu Oulun seudun liikennettä ja yhdyskuntarakennetta. Kaavaluonnoksessa esitettyjen ratkaisujen todetaan perustuvan MRL:n ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisiin tavoitteisiin sekä Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa 2030 määritettyihin tavoitteisiin.

Kempeleen kunta esitti 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa perustellun näkemyksen siitä, että Lentokentäntien ohitustien aluevaraus tulisi poistaa. Pohjois-Pohjanmaan liitto on kunnalle antamassaan vastineessa todennut esitetyn ratkaisun perustuvan Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin ja ratkaisuihin. Kempeleen kunta vaatii edelleen, että Lentokentäntien ohitustien aluevaraus poistetaan 3. vaihemaakuntakaavasta, sillä se on kunnan edellisessä lausunnossa esittämistä syistä ristiriidassa maakuntakaavan tavoitteiden kanssa eikä sen esittäminen maakuntakaavassa perustu riittäviin selvityksiin tai ole perusteltavissa nykytiedon varassa todellisella tarpeella.

Kempele huomautti 3. vaihemaakuntakaavasta antamassaan luonnoksessa, että Zatelliitin eritasoliittymä oli osoitettu Ouluntullin kohdalle. 3. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa Zatelliitin eritasoliittymä on osoitettu oikealla paikalla, mutta Ouluntullin eritasoliittymästä on osoitettu toteutumaton poikittainen yhteys Eteläsuomentielle.

Yhteenveto:

Maakuntakaavassa esitettävien ratkaisujen tulisi pohjautua Pohjois-Pohjanmaan maakunnan asettamiin tavoitteisiin eikä Tilastokeskuksen laatimiin alhaisempiin väestöennusteisiin, jotka eivät ota huomioon alueella tehtäviä kehittämis-toimenpiteitä.

Kempeleen kunta esittää, että maakuntakaavasta tulisi poistaa Lentokentäntien aluevarausuunnitelman mukainen uusi valtatie -merkintä ja säilytetään luonnoksessa esitetty merkittävästi parannettava tie -merkintä Lentokentäntien nyky-

Pohjois-Pohjanmaan liitto totesi 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksen lausuntojen vastineessaan, että Oulunsalon eteläisen ohikulkutien aluevaraus on Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman mukainen.

Oulun lentoaseman liikenneyhteyksien arviointi Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmassa -taustaselvitykseen on laadittu etenemispolku Oulun lentoaseman ja Oulunsalon liikenneyhteyksien kehittämisessä noudatetaan kehittämispolkua, johon sisältyy lentoasemalle kohdistuvan joukkoliikenteen tarjonnan parantaminen, Lentoasemantien parantaminen nykypaikalla sekä maankäytössä varautumisen raitiotieyhteyteen ja Oulunsalon eteläiseen ohitustiehen. Merkinnän kumoaminen edellyttäisi kyseiseen johtopäätökseen päätyvän taustaselvityksen. Esille tulleiden seikkojen vuoksi lentokentän yhteystarpeita tarkastellaan maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Ouluntullin merkintä tarkistetaan vastaamaan suunnittelu- ja toteutustilannetta kaavaehdotukseen.

paikalla. Lisäksi Kempeleen kunta esittää, että maakuntakaavaluonnoksessa tiheästi esitettyjen c-merkintöjen luokittelukriteereitä arvioidaan kaupalliseen palveluverkkoselvitykseen perustuen. Maakuntakaavassa on harkittava, voidaanko osa luonnoksen c-alueista osoittaa esimerkiksi km-merkinnöillä. Tällöin pienemmille kunta- ja aluekeskuksille voidaan sallia 1.vaihemaakuntakaavassa esitetyn mukaisesti vähittäiskaupan sijoittumismahdollisuudet ja turvata kuntien maankäytön suunnittelun jatkuvuus kuitenkin vaarantamatta alue- ja yhdyskuntarakenteen kestävä kehittämistä. Kempeleen kunta esittää, että Kempeleen kaupan enimmäismitoitusta tulisi maakuntakaavassa nostaa siten, että Zepelin-Zatelliitti kma-kehittämialueen enimmäismitoitus olisi 110 000 k-m² nyt esitetyn 90 000 k-m² sijaan ja Honkasen palvelukeskittymän alue osoitetaan C-merkinnällä. Ouluntullin eritasoliittymästä osoitettu toteutumaton poikittainen yhteys Eteläsuomentielle on osoitettu virheellisesti olemassa olevana tienä.	
Kuusamon kaupunki <i>Yhdyskuntatekniikan lautakunta 22.11.2017, § 228</i> Lausunto <i>Selvitysaluemerkinnällä (se-3) osoitettuja tuulivoimatuotannon suunnittelualueita, joihin pyydettiin kiinnittämään erityistä huomiota, ei Kuusamon alueelle ole osoitettu eivätkä Perämeren rannikkoalueen erityiskysymykset koske sisämaassa sijaitsevaa Kuusamoa.</i> <i>Luoteis-Kuusamoon on maakuntakaavan 3. vaihekaavan ehdotuksessa osoitettu tuulivoimaloiden alue (tv-1), joka soveltuu merkitykseltään seudullisesti tuulivoimala-alueiden rakentamiseen. Alueella ei ole voimassa MRL 33 § mukaista rakentamisrajoitusta. Suunnittelumääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, maisemaan, linnustoon, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä, liikenneväylistä ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvitetävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Poronhoitoalueella tulee turvata poronhoidon edellytykset. Osoitettu alue on Kuusamon strategisen yleiskaavan mukainen. Yhdistelmäkaavakartan mukaan maakuntakaavaan jää ainoastaan 3 seudullisesti merkittävää tuulivoimala-alueita. Muille strategisessa yleiskaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden tai potentiaalisille tuulivoimaloiden alueille voidaan toteuttaa alle kymmenen voimalan hankkeita. Tuulivoimaloiden alueelta (tv-1) on osoitettu pääsähköjohdon (korkeajännite väh. 110 kV) yhteystarve Rukan suuntaan, mitä Kuusamon kaupunki pitää erittäin tärkeänä asiana Kuusamon sähkön jakeluvarmuuden kannalta.</i> <i>Kaavakartalle on osoitettu keskustan lievealueelle teollisuus- ja varastointialue (t-1), jolla osoitetaan seudullisesti merkittävien biojalostamojen alueet. Suunnittelumääräyksen mukaan biojalostamon alueen toimintojen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähiasutukselle aiheutuvat onnettomuus- ja päästöriskit ja pyrkiä ratkaisuihin, joissa riskit jäävät lieviksi. Merkintä sijaitsee alueella, jolla on vireillä teollisuusosayleiskaava, jonka eräänä tavoitteena on mahdollistaa bioteollisuus.</i>	-

<i>Kuusamon alueelle on osoitettu kaksi laajaa mineraalipotentialialuetta (ekv-1), joilla on erityistä yhteensovittamistarvetta, esimerkiksi asumisen, matkailun tms. alueellisen erityispiirteen kanssa. Soiden käytön osalta on osoitettu yksi uusia alue, jolle on myönnetty ympäristölupa turvetuotantoa varten 15.8.2013 jälkeen (EO-tu). Ouluntien (vt20) varteen osoitettu maa-ainesten ottoalueen merkintä (eo) on ruksattu yli, mutta merkintää ei löydy poistuvien merkintöjen luettelosta. merkinnöistä. Uusi maa-ainesten ottoalue (eo) on osoitettu Virkkulantien varteen.</i> <i>3. vaihemaakuntakaavan ehdotukseen on tehty täsmennyksiä voimassa olevaan maakuntakaavaan verrattuna mm. seuraaviin Kuusamoa koskeviin merkintöihin tai niiden sisältöön: arvokkaat harjualueet (MY-hs), pohjavesialueet ja tärkeät pohjavedenmuodostumisalueet, perinnemaisemakohteet, poronhoitoalue, rantojen käyttö, C-2, merkitykseltään seudulliset vähittäiskaupan suuryksiköt, maakunnallisesti arvokas maisema-alue, melualue. Lisäksi liikenneturvallisuutta ja liito-oravien esiintymispaikkoja koskevat yleismääräykset kumotaan sekä aluevaraus Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet poistuu.</i> Ehdotus: (mm) Yhdyskuntatekniikan lautakunta esittää edellä todetun lausuntonaan Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 3. vaiheen ehdotuksesta. Päätös: Keskustelun kuluessa Anne Murto esitti, että pohjaesitykseen tehdään lisäyksiä pöytäkirjan liitteen nro 7 mukaisesti. Pekka Virtanen ja Marjo Kämäräinen kannattivat Murron esitystä. <i>Koska oli tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu esitys, puheenjohtaja määräsi suoritettavaksi nimenhuutoäänestyksen, jossa pohjaesitys on JAA ja Anne Murron esitys EI. Äänestystapa hyväksyttiin. Suoritettussa äänestyksessä annettiin 12 JAA-ääntä (Hannu Poussu, Jouni Mustonen, Arto Hannela, Sari Kurtti, Sirpa Kämäräinen, Markku Mustonen, Tuomo Pulkkanen, Liisa Siikaluoma, Juha Säkkinen, Tuija Vanttaja, Ulla Voutilainen, Pentti Kurvinen) ja 3 EI-ääntä (Anne Murto, Marjo Kämäräinen, Pekka Virtanen).</i> <i>Puheenjohtaja totesi yhdyskuntatekniikan lautakunnan hyväksyneen pohjaesityksen äänin 12-3.</i> <i>Merkittään pöytäkirjaan, että Anne Murto ja Marjo Kämäräinen jättivät päätöksestä eriävän mielipiteen, jonka perustelut ovat Anne Murron esityksessä pöytäkirjan liitteenä nro 7.</i>	<i>(äänestyksen jälkeiset eriävät mielipiteet eivät edellytä liiton laatimaa vastinetta)</i>
Kärsämäen kunta Kunnanhallitus 13.11.2017, § 227 Kunnanjohtaja: Kunnanhallitus hyväksyy Kärsämäen kunnan lausunnon liitteen 41 Khall 227 §/13.11.2017 mukaisena. Päätös: Yksimielisesti hyväksyttiin.	

Kärsämäen kunta on lausunut erikseen maakuntakaavan uudistamisen kolmannen vaiheen aikaisempiin lausuntovaiheisiin. Kärsämäki pitää edelleen tärkeänä turvetuotannon toimintaedellytysten turvaamista ja kunnalla ei ole huomautettavaa alueellaan olevien tuulivoiman tuotantoaluiden suhteen.	Turvetuotannon edellytykset on turvattu 1. VMK:n ratkaisuilla. Nyt tehtävät päivitykset eivät muuta tilannetta olennaisesti.
Limingan kunta Lausunto saapunut 22.11.2017 Limingan kunnanhallitus toteaa lausuntonaan seuraavaa: Limingan kunta on kasvanut suomalaisista kunnista eniten vuosina 2000—2015, kasvua 73,3 %. Vuonna 2016 laaditun tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuonna 2040 Limingan väkiluku on 21,5 % korkeampi kuin nyt. Timo Aron tutkimuksessa Liminka on todettu Pohjois-Pohjanmaan vetovoimaisimmaksi kunnaksi. Maakuntakaavan liitteenä olevan kaupallisen selvityksen mukaan Limingasta karkaa naapurikuntiin noin 26 % päivittäistavarakaupan ostovoimasta. Lisäksi erikoiskauppa puuttuu kunnasta lähes kokonaan, vaikka selvityksen mukaan siirtymä olisi vain -1 %. Taustana oleva selvitys on tältä osin virheellinen. On outoa, jos maakuntakaavalla ei mahdollisteta kunnan erikoiskaupan kehittymistä ja eteläisen alueen asukkaat joutuvat hankimaan kaikki erikoiskaupan tuotteet joko Kempeleestä tai Oulusta. Limingassa on tarve ja mahdollisuuksia kaupallisen alan kehittymiselle, jos siihen vain annetaan kaavalliset mahdollisuudet. Kaupan mahdollistaminen Liminkaan vähentää myös tarpeetonta liikkumista ja on siten ekoteko. Valtio edellyttää kunnilta elinvoimaisuutta ja työpaikkoja, jotta ne saavat oikeutuksen olemassaoloonsa. Jotta elinvoimaa voidaan saavuttaa, tulee maakuntakaavan olla mahdollistava eikä rajoittava kuten nyt. Maakuntakaavalla on turvattava yhtäläiset mahdollisuudet kaikille maakunnan kunnille, ei vain muutamalle keskuskaupungille. Maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu Oulun seudun muille kasvukunnille, Oululle ja Kempeleelle, lisärakennusoikeutta kaupan suuryksiköille. Limingan kasvunäkymät ovat seudun suurimmat. Limingan kunta edellyttää, että samaa periaatetta tulisi tasapuolisuuden nimissä soveltaa myös Limingan kohdalla ja osoittaa uusia kasvu ja elinvoimamahdollisuuksia kaavoituksen kautta. Haaransillan aluetta ei ole maakuntakaavassa huomioitu, eikä alueelle ole osoitettu riittävästi rakennusoikeutta mahdollistamaan vähittäiskaupan suuryksikön rakentaminen. Limingan kunnan Ankkurilahden osayleiskaavassa alue on kaavoitettu kaupan ja palvelujen alueeksi. Limingan kunnan asutuksen kasvusuunnat tukevat sekä Liminganportin että Haaransillan alueen kaupallista kehittämistä. Kotirannan ja Ruotsinojan alueille on suunnitteilla useita satoja omakotitalotontteja. Voidaankin todeta, että vuonna 2030 Haaransillan ympäristö on hyvin pitkälti rakennettu. Limingan kunta esittää, että Haaransillan kaupan ja palvelujen alue lisätään maakuntakaavaan ja alueelle osoitetaan 80 000 kerrosneliömetriä erikoiskaupan suuryksikölle tulevaisuuden elinvoiman mahdollistamiseksi.	Liminkaan osoitetut kaupan alueet, Liminganportin erikoiskaupan suuryksikkö (km-1) ja Tupoksen vähittäiskaupan kehittämisen kohdealue (kma) soveltuvat merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijaintipaikoiksi. Alueille voi kaavamääräyksen mukaan sijoittua paljon tilaa vaativaa erikoiskauppaa. Mikäli alueille ei sallita päivittäistavarakauppaa ja ns. keskustahakuista erikoiskauppaa, ei alueiden toteuttamisella ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia Limingan keskustan eikä Oulun seudun muiden keskusten nykyisten myymälöiden toiminta- ja kehitysedellytyksiin. Haaransillan alue on todettu Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihe-maakuntakaavan laadinnan yhteydessä soveltumattomaksi sijaintipaikaksi keskustatoimintojen alueen ulkopuolelle sijoittuvalle merkitykseltään seudulliselle kaupalle. Haaransillan alueen lähiympäristön nykytilanne ja alueen soveltuvuuden arviointiperusteet eivät ole muuttuneet vuonna 2013 laaditun Pohjois-Pohjanmaan kaupan palveluverkkoselvityksen jälkeen. Alue sijaitsee irrallaan olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta ja alueen lähiasutuksen määrä on vähäinen. Laissa maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta korostetaan palvelujen saavutettavuutta, jota arvioitaessa juuri lähiasutuksen määrä on keskeinen asia. Liikenteellisesti Haaransillan alue on hyvin saavutettavissa henkilöautolla, mutta kävellen ja pyöräillen sekä joukkoliikenteellä alueen saavuttavien asukkaiden määrä on merkittävästi pienempi kuin Limingan ja Oulun seudun muilla maakuntakaavassa osoitetuilla kaupan alueilla. Tältä osin alue ei edistä maankäyttö- ja rakennuslain kaup- paa koskevien eri-

tyisten säännösten tavoitteita eikä näin ollen ole suositeltavaa osoittaa aluetta merkitykseltään seudullisen kaupan sijaintialueena.

Merkitykseltään seudullisten paljon tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen Liminkaan Liminganportin ja Tupoksen alueille palvelee koko Oulun seudun eteläosien asukkaita ja vähentää asiointitarvetta Oulun ja Kempeleen kaupan keskittymissä. Limingan kunta kuuluu erikoiskaupassa Oulun asiointialueeseen (SYKE). Oulun ja Kempeleen vetovoimainen tarjonta heikentää Limingan erikoiskaupan kehitysedellytyksiä. Toisaalta ostovoiman vuodon vähentäminen luo mahdollisuuksia lisätä paljon tilaa vaativan erikoiskaupan liiketilaa myös Limingassa. Limingan oman väestön ostovoiman mukainen paljon tilaa vaativan erikoiskaupan ja autokaupan laskennallinen liiketilatarve on vuonna 2040 arviolta noin 21 000 k-m². Alueiden liikenteellinen sijainti mahdollistaa kuitenkin oman väestön lisäksi myös ohikulkuliikenteen ostovoiman hyödyntämisen.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa osoitetut Liminganportin erikoiskaupan suuryksikön (km-1) ja Tupoksen (Limingan alueella) vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitukset ovat yhteensä 50 000 k-m². Enimmäismitoitukset käytävät lähes kokonaan Limingan oman väestön ostovoiman pohjalta arvioidun vuoden 2040 vähittäiskaupan liiketilatarpeen (noin 56 000 k-m²) ja ylittävät reilusti Limingan oman väestön ostovoiman pohjalta arvioidun tilaa vaativan erikoiskaupan liiketilatarpeen (noin 21 000 k-m²). Oulun seudun aluerakenteellinen asema ja Liminkaan osoitettujen kaupan alueiden seudullinen merkitys huomioon ottaen enimmäismitoituksia voidaan arvioida seututasoisen tarkastelun pohjalta. Oman väestön ostovoiman ja ostovoiman siirtymän pohjalta arvioitu liiketilatarve on Oulun seudulla vuonna 2040 noin 1 871 000 k-m².

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan mukaan Limingan kaupan alueiden vähittäiskaupan suuryksiköiden

Maakunnan eteläiset kunnat ovat esittäneet varsin laajalti, että nykyisessä maakuntakaavassa oleva yhteystarverkintä Oulun lentoaseman ja Tupoksen välillä pitää säilyttää. Yhteydellä on erittäin suuri merkitys lentomatrustajien lisäksi lentoaseman alueen työmatkaliikenteen kannalta. Lisäksi yhteys tukee logististen solmupisteiden kehittämistä. Lentoliikenteen ja logistiikka-alueiden kehitysnäkymät tänä päivänä ovat merkittävästi positiivisemmat kuin Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa 2030 laadittaessa vuonna 2013. Yhteys parantaa tulevaisuudessa lentoaseman saavutettavuutta myös joukkoliikenteellä Oulun eteläisen puolen näkökulmasta. Suomen lentoliikenteessä on valtava kasvupotentiaali, mikä korostaa Oulun lentoaseman yhteyksien kehittämisen tarvetta tulevaisuudessa. Yhteyden merkittävyyttä lisää se, että maakunnan eteläosat ja rannikkoseutu ovat Pohjois-Pohjanmaan elinkeinoelämän ja työllisyyden osalta	enimmäismitoitus oli yhteensä 50 000 k-m², joka oli noin 3 % Oulun seudun oman väestön ja ostovoiman siirtymän pohjalta arvioidusta vuoden 2030 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta. Mikäli Limingan kaupan alueiden enimmäismitoituksen osuus Oulun seudun vuoden 2040 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta säilytettäisiin samalla tasolla, tulisi Limingan kaupan alueiden enimmäismitoituksen olla yhteensä 65 000 k-m². Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan Tupoksen vähittäiskaupan kehittämisen kohdealue (kma) ja sen enimmäismitoitus (30 000 k-m² Limingan alueella) mahdollistavat uusien tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköiden sijoittumisen alueelle. Liminganportin erikoiskaupan suuryksikkö (km⁻¹) merkin tä mahdollistaa uusien tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköiden sijoittumisen Limingan keskustan läheisyyteen. Mikäli Limingan vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoituksen osuus Oulun seudun vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta halutaan säilyttää 1. vaihemaakuntakaavan tasolla ja mikäli Tupoksen enimmäismitoitus säilyy ennallaan, voi Liminganportin vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus olla 35 000 k-m² nykyisen 20 000 k-m²:n sijasta. Liminganportin erikoiskaupan suuryksikön ja Tupoksen vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen osalta tulee 3. vaihemaakuntakaavassa kaavamääräyksillä varmistaa, että alueille sijoittuva kauppa on pääosin paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa ja että kaupan toiminta- ja kehitysedellytykset myös Limingan keskustassa ja Oulun seudun muissa keskuksissa säilyvät. Pohjois-Pohjanmaan liitto on todennut jo luonnosvaiheen lausuntojen vastineessaan, että tämänhetkisen selvitystilanteen perusteella yhteystarpeen toteutumiselle ei ole edellytyksiä, minkä vuoksi se osoitetaan kumottavaksi Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa. Lentoaseman
---	---

nopeimmin kehittyvää aluetta. Alueelle on sijoittumassa useita kansainvälisiä yhteyksiä tarvitsevia yrityksiä Pyhäjoen ydinvoimalan rakentumisen puitteissa.	liikenneyhteyksien kehittämistä tarkastellaan ottaen huomioon logistiikan kehittämispotentiaali maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen yhteydessä.
Lumijoen kunta Kunnanhallitus 20.11.2017, § 290 Kunnanjohtaja: Kunnanhallitus päättää esittää lausuntonaan seuraavaa: Lumijoen kunnanhallitus on lausunnossaan 8.5.2017 (§ 97) esittänyt, että 1. vaihemaakuntakaavasta ei poisteta Leviämaa-Ruutineva tuulivoimaloiden aluetta. Maakuntahallituksen 11.9.2017 käsittelemän vastineen mukaan Leviämaa-Ruutineva tuulivoimala-aluetta koskeva merkintä palautetaan. Tästä huolimatta tuulivoimala-alue ei näy yhdistelmäkartassa, joskin näkyy teemakartalla. Kunnanhallitus esittää, että tuulivoimala-alue merkitään myös yhdistelmäkarttaan ja muihin asiaa koskeviin asiakirjoihin. Muilta osin kunnanhallituksella ei ole huomautettavaa esitettyihin merkintöihin. Päätös: Hyväksyttiin yksimielisesti.	Leviämaan-Ruutinevan tuulivoima-alueen (tv-1 316) merkintä on palautettu (toisin sanoen 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetun merkinnän poistamisesta on luovuttu) maakuntahallituksen 11.9.2017 antaman vastineen mukaisesti. Alueen puuttuminen maakuntakaavojen yhdistelmäkartalta on tekninen virhe, joka korjataan kartan seuraavaan versioon.
Merijärven kunta Ei ehdotusvaiheen lausuntoa.	
Muhoksen kunta Tekninen lautakunta 21.11.2017, § 141 / Kunnanhallitus 28.11.2017, § 421 Valmistelija: Vs. tekninen johtaja Aulis Kokko Pääosa Muhoksen kuntaa koskevista maakuntakaavamerkinnöistä on pysynyt ennallaan, tai merkintöjen sisältöä on päivitetty vain vähäisesti. Uusia tai muuttuneita merkintöjä 3. vaihemaakuntakaavassa on seuraavasti: - Kunnan itäosaan vt 22 varrelle on lisätty maa-aineisten ottoalue (eo). - Keskustatoimintojen alueesta (C) on poistettu vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus. Muutos perustuu MRL 71 b §:n muutokseen. - Maakuntakaavan sähkönsiirtoa koskevat merkinnät on päivitetty. - Energiahuollon alueita koskevaan kaavamerkintään (en) on lisätty suunnittelumääräys vaelluskalojen nousu-teen poistamiseksi tarvittavan kalatien rakentamisesta. - Viskaalien teurastamon alueelle on merkittyseudullisesti merkittävä biojalostamo (t-1). - Kunnan pohjoisosaa kuuluu mineraalivarantoalueeseen (ekv). Merkinnällä osoitetaan sellaisia vyöhykkeitä, joissa on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja.	-

- Päivärinteen pohjoispuolelle on osoitettu kaivos (ek). VS. TOIMIALAJOHTAJAN ESITYS: Teknisellä lautakunnalla ei ole asiaan huomautettavaa ja antaa lausunnon Pohjois-Pohjanmaan liitolle. Kunnanhallitus voi tehdä lausuntoon tarkennuksia. PÄÄTÖS: Tekninen lautakunta hyväksyi vs. toimialajohtajan esityksen yksimielisesti. KHALL 28.11.2017, § 421: KJ:N ESITYS: Kunnanhallitus antaa asiasta mahdollisen tarkennuksen teknisen lautakunnan antamaan lausuntoon. KÄSITTELY: Käydyin keskustelun aikana kunnanjohtaja täydensi esitystään seuraavasti: Kunnanhallitus esittää, että Oulujokilaakson yhteinen ampumaratavaraus Teerikankaalle tulee lisätä kaavaluonnokseen. Kunnanhallitus päättää, että pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan kokouksessa. PÄÄTÖS: Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan esityksen kokouksessa tehdyn täydennyksen mukaisesti. Puheenjohtaja luki kokoukselle tehdyn päätöksen. Päätöksen lukemisen jälkeen kunnanhallitus totesi luetun päätöksen olevan kokouksen kulun mukainen ja totesi, että pöytäkirja on asian osalta tarkastettu kokouksessa.	Seudullisten ampumaratojen verkosto käsiteltiin 2. vaihe- maakuntakaavassa. Teerikankaan alustavasta ampumarata- varauksesta luovuttiin maanomistajavastustuksen takia. Uutta sijaintipaikkaa Oulujokilaakson yhteiselle radalle ei voitu enää tutkia, sillä tarvittavia taustaselvityksiä ei ollut mahdollista tehdä kaava-aikataulussa. Tuolloin kuitenkin to- dettiin, että Oulujokilaakson ratapaikasta on joka tapauk- sessa tarpeen tehdä erillisselvitys. Nyt, Vaalan kuuluessa maakuntaan ja toisen vaihekaavan uusien ratapaikkojen suunnittelun edettyä, tällaiseen selvitykseen on aiempaa paremmat edellytykset. Pohjois-Pohjanmaan liitto varautuu selvityksen tekemiseen vuosina 2018-2019.
Nivalan kaupunki Kaupunginhallitus 20.11.2017, § 159 Valmistelijan ehdotus kaupungin lausunnoksi: Nivalan kaupunki on antanut lausunnon valmisteluvaiheen kuulemisen yhteydessä. Nyt nähtävillä olevassa ehdotusvaiheen ennakoaineistossa on otettu huomioon kaupungin esittämät tarkennukset mm. Hituran kaivoksen tilanteesta, ja keskustatoimintojen alueen rajauksesta. Valion suunnitteilla oleva biokaasulaitos on myös paikallisena kohteena lisätty kaavaselostukseen. Myös maakuntakaavassa esitetyn Nivalan varalaskupaikan suojaetäisyyttä sv-2 supistettu varalaskupaikan asemakaavan puoleisessa päässä rajoittuen asemakaavan raja. Varalaskupaikan soveltuvuutta puolustusvoimien tarpeisiin tulee kuitenkin tarkastella kriittisesti tulevissa maakuntakaavan tarkistuksissa. Valtateiden 27 ja 28 risteykseen merkitty eritasoliittymävarauksen tarve tulee selvittää ELY-keskukselta. Nykyinen kiertoliittymäratkaisu pystyy välittämään nykyisen ja tulevan liikenteen joustavasti. Kaupunginjohtajan esitys: Nivalan kaupunki on antanut lausunnon valmisteluvaiheen kuulemisen yhteydessä.	Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaan on alueidenkäytön suunnittelussa mm. huomioitava maanpuolustuksen tarpeet. Varalaskupaikka on huomioitu myös kaupungin laatimassa Nivalan yleiskaavassa (2014). Varalaskupaikkaa on jo pienennetty asemakaavan puoleisesta osasta. Puolustusvoimat pitävät Nivalan varalaskupaikkaa

Nyt nähtävillä olevassa ehdotusvaiheen ennakkoaineistossa on otettu huomioon kaupungin esittämät tarkennukset mm. Hituran kaivoksen tilanteesta, ja keskustatoimintojen alueen rajauksesta Valion suunnitteilla oleva biokaasulaitos on myös paikallisena kohteena lisätty kaavaselostukseen. Maakuntakaavassa esitetyn Nivalan varalaskupaikan suojaetäisyyttä sv-2 on supistettu varalaskupaikan asemakaavan puoleisessa päässä rajoittuen asemakaavan rajaan. Nivalan kaupungin näkemyksen mukaan varalaskupaikka ei enää sovellu puolustusvoimien tarpeisiin, joten kaavamerkintöjä tulee muuttaa siten, että varalaskupaikka suoja-alueineen poistetaan. Valtateiden 27 ja 28 risteykseen merkittyä eritasoliittymävarausta ei Nivalan kaupungin näkemyksen mukaan enää tarvita. Nykyinen kiertoliittymäratkaisu on riittävä ja pystyy välittämään nykyisen ja tulevan liikenteen joustavasti. Kaavamerkintöjä tulee muuttaa siten, että eritasoliittymävaraus poistetaan ja kaavaan merkitään nykyinen kiertoliittymä. Päätös: Hyväksyttiin.	tarpeellisenä, joten varalaskupaikan ja sen suoja-alueiden merkitseminen vaihemaakuntakaavan on perusteltua. Nivalan kaupunginhallitus on jatkokeskusteluissaan 15.1.2018 todennut hyväksyvänsä esitetyn kompromissiesityksen suoja-alueen lyhentämisestä asemakaava-alueen reunasta. Kaupunki tulee myöhemmin käymään puolustusvoimien kanssa neuvotteluja alueen kehittämisen mahdollisuuksista. Nivalan varalaskupaikka merkitään vaihemaakuntakaavan lausuntoaineistossa esitetyssä muodossa. Valtateiden 27 ja 28 eritasoliittymävaraus on vuonna 2006 toteutetun Oulun tiepiirin liittymien toimenpideselvityksen yhteydessä laaditun hankekortin mukainen ratkaisu, jossa todetaan myös, että väliaikaisena toimenpiteenä liittymä muutetaan valo-ohjatuksi liittymäksi tai kiertoliittymäksi. Maakuntakaavan eritasoliittymävarausten ja muiden kehittämisperiaatemarkintöjen tilannetta tarkastellaan yhteismittallisesti vuoden 2018 alussa käynnistyneessä Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmassa.
Oulaisten kaupunki Ei ehdotusvaiheen lausuntoa.	-
Oulun kaupunki Yhdyskuntalautakunta 28.11.2017, § 599 Esittelytekstistä: Lausuntopyynnön mukaisessa ehdotusaineistossa on osoitettu seuraavia Oulua koskevia keskeisiä muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavan nähden: • Lentokentäntie välillä Kaakkurin liittymä Hailuodontien sekä Poikkimaantie Terminaalitie-valtatie 4 on merkitty merkittävästi parannettavaksi tieksi. • Hailuodon kiinteä yhteys on esitetty uutena seututienä. • Poikkimaantien jatko Oulujoen yli on merkitty seututie/pääkatu -merkinnällä ja Vaalantien ja valtatie 20 välinen osuus ohjeellisen/vaihtoehtoisen tielinjauksen merkinnällä. • Tupoksen ja Oulun lentoaseman välinen yhteystarvemerkintä on poistettu. • Oulun Rusko-Takalaanila on esitetty uutena logistiikka-alueena. • Oulun lentoaseman lentoliikenteen alue on muotoiltu yhteneväiseksi Uuden Oulun yleiskaavan varauksen kanssa • Viinivaaran ja Kälväsvaaran pohjavesialueen läheisyyteen on osoitettu uusia suojelualueita. • Kiiminkijokivarteen ja Yli-lihin on osoitettu mineraalivaranto-alueen vyöhyke kehittämisperiaatemarkinnalla (ekv). Merkinnällä on osoitettu alueita, joilla on todettu merkittäviä malmi- tai mineraalivarantoja. • Vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueiden (kma) enimmäismitoitusta on tarkastettu ja korotettu Oulun osalta.	

- Haukiputaan Takukankaan ja Haukiputaan edustan merialueen tuulivoimaloiden alueita koskevat merkinnät on esitetty kumottavaksi.
- Hangaskangas on poistettu seudullisesti merkittävänä maa-aineisten ottoalueena.

Oulun kaupungin lausunto

Oulun kaupunki kiinnittää huomiota vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistossa seuraaviin kahteen asiakokonaisuuteen. Muilta osin Oulun kaupungilla ei ole huomautettavaa ehdotusaineistosta.

1. Liikenne

Vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistossa Poikkimaantien jatko välillä Vaalantie-valtatie 20 on osoitettu ohjeellisen/vaihtoehtoisen tielinjauksen merkinnällä. Merkintä tulisi muuttaa jatkovalmistelussa pääkaduksi, koska koko osuudella on voimassa hyväksytty katusuunnitelma ja katuosuus rakennetaan vuoden 2018 aikana.

2. Luonnonympäristö

Maakuntakaavan ehdotusaineistossa on esitetty uusia suoalueita luonnonsuojelualueen (SL-1) ja suojelualueen (S-1) merkinnöillä Viinivaaran ja Kälvasvaaran pohjavesialueen ja tärkeäksi pohjavesi-vyöhykkeeksi osoitettujen alueiden välittömään läheisyyteen.

Oulun kaupunginvaltuusto on toukokuussa 2015 tehnyt päätöksen, että kantakaupungin vedenhankinnan varmistaminen toteutetaan Viinivaaran alueen pohjavesivarjoja hyödyntäen. Vedenhankinnan turvaaminen on yhdyskunnalle elintärkeä toiminta, joka on pystyttävä varmistamaan myös erilaisissa häiriötilanteissa. Viinivaara-hankkeen vesilain mukainen lupahakemus on parhaillaan käsittelyssä Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa.

Oulun kaupunki on käynyt kesällä 2017 neuvottelun asiakokonaisuudesta ympäristö- ja maa- ja metsätalousministeriöiden kanssa. Neuvottelun mukaisesti ministeriöt pyrkivät ratkaisuun, joka turvaa sekä vedenoton että alueen luontoarvot säädösten mukaisesti ja riittävällä tasolla.

Oulun kaupunki korostaa, että maakuntakaavassa esitetyt uudet suoalueiden suojelumerkinnät eivät saa vaarantaa Oulun vedenhankinnan turvaamista Viinivaaran pohjavesivarjoja hyödyntäen.

Esittelijä: Vs. yhdyskuntajohtaja Kaija Puhakka

Päätösesitys: Yhdyskuntalautakunta antaa Pohjois-Pohjanmaan liitolle yllä olevan lausunnon 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta.

Merkintä päivitetään kaavaehdotukseen vastaamaan suunnittelutilannetta.

Viinivaara – Kälvasvaara on osoitettu vedenhankinnalle tärkeänä pohjavesivyöhykkeenä. Maakuntakaavoituksessa on kuitenkin tuotava esille luonnonsuojeluohjelmat sekä niihin rinnastettavat kansalliset ratkaisut, kuten tässä tapauksessa on tehty.

Pohjois-Pohjanmaan liiton kaavaratkaisu perustuu soiden-suojelun ja vesihuollon tarpeiden yhteensovittamiseen. Kaavan SL-1 -merkintään liitetty suojelumääräys painottaa vesihuollon tarpeen huomioon ottamista. Yhteensovittaminen on kuitenkin tehtävä veden ottamisen ja suojelun toteutuksen ratkaisujen yksityiskohdissa, joihin ei kaavoituksessa voida mennä. On hyvä, että Oulun kaupunki neuvottelee ministeriöiden kanssa yhteensovittamisen ratkaisuita.

Asiassa on lisäksi todettava, etteivät soidensuojelualueiden kaavalliset varaukset vaikuta suoraan Viinivaaran pohjaveden ottoon koskevaan lupaharkintaan. Suoraan vaikuttavia tekijöitä ovat luonnonsuojelulain ja vesilain mukaiset näkökohdat. Natura 2000 –ohjelman luontotyyppien ja pohjaveden oton väliset moniulotteiset, vaikeasti tulkittavat yhteydet muodostunevat ratkaisevaksi lupaharkinnassa.

Päätös: Lautakunta toteaa, että Kuusamontien liikenneyhteyden parantaminen on merkittävää alueen elinkeinoelämän ja matkailun kannalta. Päätösesitys hyväksyttiin tällä lisäyksellä.	Merkitään tiedoksi ja otetaan huomioon maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen yhteydessä.
Pudasjärven kaupunki Kaupunginhallitus 14.11.2017, § 356 Pohjois-Pohjanmaan liitto pyytää Pudasjärven kaupungin lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta. Palautteen, täydentävien selvitysten ja käytyjen neuvotteluiden pohjalta on kaavaluonnokseen tehty seuraavia muutoksia: Sähkönsiirtoverkko Kaavakartalle on täydennetty puuttuvat osat olemassa olevasta sähkönsiirtoverkosta sekä esille nousseiden tuulivoimapuistojen sähkönsiirtoon liittyvät yhteydet. Pudasjärven osalta muutoksia kaavakartalle ovat Tolpanvaaran tuulivoimapuiston sähköverkon yhteystarpeen muuttuminen olevaksi johtoyhteydeksi sekä Pudasjärven ja Ranuan välille suunnitellun uuden 110 kV johtoyhteyden lisääminen. Liikenneverkko Liikenneverkon osalta on joidenkin kohteiden merkintöjä muutettu. Pudasjärven kaupungin alueella ei merkintöihin ole tehty muutoksia. Voimassa olevat raideliikenteen merkinnät on kaavan valmistelun yhteydessä katsottu olevan ajan tasalla eikä niihin ole tehty muutoksia. 1. vaihemaakuntakaavassa esitetyt kehitettävät raideliikenteen yhteysvälit säilyvät ennallaan. Pudasjärven kaupunginhallitus on lausunnossaan maakuntaohjelmaluonnokseen vuosille 2018-2021 esittänyt sähköistä rautatieyhteyttä Oulusta Pudasjärven ja Taivalkosken kautta Kuusamoon. Tuulivoima Uusia tuulivoima-alueita on kaavaan osoitettu Ouluun ja Utajärvelle. Kaavasta on poistettu alueita Sievistä ja Oulusta. Lumijoen-Limingan alueelle on palautettu yksi tuulivoimala-alue. Eräiden Siikajoen, Revonlahden ja Pyhäjoen tuulivoimala-alueiden aluerajauksia on tarkistettu. Suot Merkittävimpiä muutoksia soiden käytön osalta on tehty Vaalan alueella. Muun maakunnan osalta soiden käytön joitakin päivitystietoja on tarkistettu. Kaavamerkinnät ja -määräykset Kaavamerkintöjen selityksiä ja määräyksiä on tarkistettu.	

Tuulivoimarakentamista koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä on tarkistettu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausuntoon perustuen. Maakuntakaavalla ohjataan jatkossakin seudullisia, vähintään 10 voimalaa käsittäviä kokonaisuuksia. Rannikolla mahdollinen tuulivoiman lisärakentaminen tulee kuitenkin sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitetuille alueille. Kaavaehdotuskartta, -selostus sekä kaavamerkinnot ja määräykset jaetaan esityslistan oheismateriaalina. Asian on valmistellut maankäyttöinsinööri Markku Mattinen. Kaupungin johtajan esitys: Kaupunginhallitus päättää lausuntonaan maakuntahallitukselle, että rautatieyhteyttä Oulusta Pudasjärven ja Taivalkosken kautta Kuusamoon ryhdytään selvittämään. Muilta osin kaavaehdotuksesta ei ole huomautettavaa. Päätös: Kaupunginhallitus hyväksyi esityksen yksimielisesti.	Pohjois-Pohjanmaan rataverkon kehittämistä tarkastellaan maakuntaohjelman ja maakuntakaavan lausuntojen pohjalta juuri käynnistyneessä Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisen yhteydessä.
Pyhäjoen kunta Kunnanhallitus 13.11.2017, § 460 Asian valmistelijana on toiminut kaavoitusvastaava Pirkko Tuuttila. Liitteenä: - Pohjois-Pohjanmaan liiton lausuntopyyntö 20.10.2017 - Maakuntakaavakartta: 3. vaihemaakuntakaavan ehdotus - Kaavamerkinnot ja -määräykset - Kaavaselostus - Hanhikiven kivenlouhimot, Markanräme luvat 2017 - Hanhikiven kivenlouhimot, Markanräme lopputilanne 2017 - Fennovoima Oy:n YVA-ohjelma 2016 - Sydännevan alue - Perämeren merihiekan nostohanke YVA 2009 - Perämeren merihiekan nostohanke yleiskartta selvittelyalueista, Yppärin edusta Ehdotus: Pyhäjoen kunta lausuu 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta seuraavaa: 1) Hanhikiventien varressa Markanrämeellä sijaitsevat Hämeenaho Oy:n, Toni Kippolan ja Rudus Oy:n vierekkäin olevat maa-ainesten ottoapaikat, alueen eo merkintä puuttuu.	Markanrämeen alueen maa-ainesten ottamista rajoittaa lähistöllä olevat Natura-alueet. Louhittavaa materiaalia on kuitenkin jäljellä huomattavia määriä ja haitat ovat torjuttavissa eli maa-ainesten otto tulee jatkumaan alueella vielä vuosia. Alueelle merkitään maa-ainestenottoa osoittava kohdemerkintä.

2) Fennovoima Oy:n käytetyn ydinpolttoaineen kapselointi- ja loppusijoituslaitoksen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa mukana on Pyhäjoen Sydännevan tutkimusalue, jolta puuttuu ekv-merkintä tai selvittelyalueen merkintä.

Vaihemaakuntakaavassa ei käsitellä ydinpolttoaineen loppusijoitusta. YVA-ohjelman mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettely jatkuu aina 2030-luvun lopulle saakka. Tutkimusten tekeminen ko. alueella ei edellytä maakuntakaavamerkintää. Mineraalivarantoalueen ekv-merkinnällä osoitetaan sellaisia vyöhykkeitä, joissa on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja, joten merkintä ei sovellu käytetyn ydinpolttoaineen kapselointi- ja loppusijoituslaitoksen sijaintialueen merkitsemiseen. Asiaan voidaan tarvittaessa palata tulevassa maakuntakaavoituksessa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on antanut lausunnon Fennovoima Oy:n käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitushanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (maakuntahallitus 24.10.2016). Lausunnossa todetaan muun muassa: *"Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että Fennovoiman hankkeen ydinjätehuolto kyetään ratkaisemaan ensisijaisesti yhteistyössä ydinvoimatoimijoiden kesken. Ydinjätteen loppusijoituksessa on pyrittävä mahdollisimman vähän haittoja aiheuttavaan ja kustannustehokkaaseen kansalliseen ratkaisuun. Lähtökohtana tulee olla eri toimijoiden yhteinen loppusijoitusratkaisu. Valtiovallan tulee edistää jätehuoltovelvollisten välistä yhteistyötä, tarvittaessa ydinenergielain 29 §:n mukaisesti."*

3) Perämeren merihiekan nostohankkeen YVA:ssä vuodelta 2009 (POPELY/14/07.04/2010 yhteysviranomaisen loppulausunto) on mukana Pyhäjoen vesialueella sijaitseva Yppärin vesialueen edusta, jolta puuttuu selvitysalueen merkintä.

Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi ehdotuksen.

Kattavaan Pohjois-Pohjanmaan merihiekan hyödyntämismahdollisuuksien selvittämiseen ei ole tässä vaiheessa mahdollisuuksia. Kuitenkin Pyhäjoen Yppärin alueen merihiekan nostohankkeelle on voimassa oleva ottamislupa (Vaasan HO 2014), joten alue voidaan merkitä vaihemakuntakaavaan maa-ainestenottoalueena.

3. vaihekaavassa ei ole varauduttu laajempaan selvitykseen merihiekan ottoalueita koskien. Suomen merialuesuunnittelu (MRL 8 a luku, 67 a-d §) on valmisteluvaiheessa, tavoitteena on päästä hyväksymisvaiheeseen maaliskuussa 2021. Merialuesuunnittelussa tarkastellaan kokonaisuutena merialueen eri käyttömuotoja, merihiekan otto on yksi suunnittelussa huomioon otettava näkökulma.

Pyhäjärven kaupunki Kaupunginhallitus 13.11.2017, § 385 Kaupunginhallitus 13.11.2017 § 385/Pöytäkirjan liite nro 2: Pyhäjärven kaupungin lausunto Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta: Pyhäjärven kaupunginhallitus korostaa Pyhäsalmen kaivoksen uusiokäytön merkittävyyttä, ja ehdottaa kohdan 3.5 (Mineraalivaranto- ja kaivosalueet) lisämerkinnälle ek-1 täsmennystä, jonka mukaan ”lisämerkinnällä -1 osoitetaan kaivosalue, jonka sulkemista valmistellaan tai alueelle haetaan uusiokäyttöä suuren kokoluokan energiavaraston ja data centerin sijoittumisen kautta. Vaihtoehtoinen toiminta pitää sisällä myös testausympäristön ja kiertotalouteen perustuvia kasvatustoimintoja.” Johtuen edellä mainituista kaivoksen uusiokäytön hankkeista sekä alueen tuulivoimarakentamisen tarpeista (mm. suunniteltu Murtomäen tuulivoimapuisto), kohtaan 3.3 (sähkönsiirto) ehdotetaan lisättäväksi pääsähköjohdon yhteystarve (400 kV) Pyhäjärven ja Uusnivalan tai Pyhäjärven ja Vuolijoen välille. Siirtokapasiteetin kasvattamistarve on todettu uusiokäytön hankkeiden asiantuntijaselvityksissä.	Lisämerkintä -1 koskee myös Hituran kaivosta. Koska Pyhäsalmen kaivoksen osalta lopullisia ratkaisuja uusiokäytöstä ei ole tehty, niin määräystä ei tarve täsmentää, jottei määräyksellä sidota muita mahdollisesti tulevia ratkaisuja. Pyhäsalmen kaivoksen uusiokäytön osalta asiaa tarkennetaan selostuksessa. Uusiokäytön hankkeiden asiantuntijaselvitykset tarkastellaan kaavan taustaselvityksinä ja osoitetaan tarvittaessa yhteystarvemerkinneitä.
Pyhännän kunta Kunnanhallitus 20.11.2017, § 227 Ehdotus: Pyhännän kunnalla ei ole huomautettavaa 3.vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta. Päätös: Hyväksyttiin.	-
Raahen kaupunki Kaupunginhallitus 20.11.2017, § 437 Esitys Raahen kaupunginhallituksen lausunnoksi: Raahen kaupunki kiittää lausuntopyynnöstä, ja toteaa lausuntonaan Pohjois-Pohjanmaan liitolle 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta seuraavasti: Pohjois-Pohjanmaan liitto esitti 3. vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheessa "Vähittäiskaupan suuryksikkö" -merkinnän (km) osalta suunnittelumääräystä muutettavaksi siten, että Mettalanmäellä päivittäistavarakaupan osuutta ei enää erikseen rajoiteta, jolloin kokorajoitus 4 500 k-m² poistuisi. 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistossa "Vähittäiskaupan suuryksikkö" -merkinnän (km) osalta suunnittelumääräystä ollaan jälleen palauttamassa muotoon: "Suuryksiköiden enimmäismitoitus kerrosalaneliömetreinä (k-m²): (...) Mettalanmäki, Raahen: 40 000, josta päivittäistavarakaupan osuus enintään 4500".	Raahen osoitetut Mettalanmäen vähittäiskaupan suuryksikkö (km) ja Kamutanmäen erikoiskaupan suuryksikkö (km-1) soveltuvat yhdyskuntarakenteellisen sijainnin, lähiväestön määrän ja hyvän liikenteellisen saavutettavuuden perusteella merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijaintipaikaksi. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksen mukaan alueiden enimmäis- mitoitukset ovat yhteensä 65 000 k-m². Enimmäismitoitukset käyttävät noin 60 % Raahen oman väestön ostovoiman kehityksen pohjalta arvioidusta liiketilatarpeesta, joka on vuonna 2040 noin 108 000 k-m². Raahen aluerakenteellinen asema huomioon ottaen enimmäismitoituksia on tarkoituksenmukaista arvioida seututasoisen tarkastelun pohjalta. Oman väestön ostovoiman ja ostovoiman siirty-

3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistoon palautettu päivittäistavarakaupan enimmäismitoitus on kyseenalainen suhteessa alueen muiden kuntien vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoituksiin, sillä vastaavaa rajoitusta ei ole muille asetettu. Päivittäistavarakaupan enimmäismitoituksen esittäminen Raahen Mettalanmäen alueelle on lisäksi uudistetun maankäyttö- ja rakennuslain perusteella tarpeetonta, sillä 1.5.2017 voimaan tullessa laissa maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta, velvoite kaupan laadun huomioimiseksi keskusta-alueen ulkopuolisessa suuryksikössä poistui (MRL 71 c §). Raahen kaupunki toteaa lausuntonaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta, että päivittäistavarakaupan enimmäismitoitus Mettalanmäen vähittäiskaupan suuryksikön merkinnästä (km) on poistettava. Raahen kaupungilla ei ole lausuttavaa muista aluettaan koskevista 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineiston merkinnöistä tai määräyksistä. Valmistelija: Kaavoituspäällikkö Anu Syrjäpalo Kaupunginjohtajan esitys: kaupunginhallitus antaa Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntahallitukselle kaavoituspäällikkö Anu Syrjäpalon esityksen mukaisen lausunnon Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta. Kaupunginhallitus: Hyväksyi esityksen.	män pohjalta arvioitu liiketilatarve on Raahen seudulla vuonna 2040 noin 151 000 k-m². Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa Raahen kaupan alueiden vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus oli (65 000 k-m²) oli noin 46 % Raahen seudun oman väestön ja ostovoiman siirtymän pohjalta arvioidusta vuoden 2030 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta. Mikäli Raahen kaupan alueiden enimmäismitoituksen osuus Raahen seudun vuoden 2040 vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta säilytettäisiin samalla tasolla, voisi Raahen vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus olla yhteensä 70 000 k-m². Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan Mettalanmäen km-merkintä mahdollistaa uuden kauppakeskuksen toteuttamisen. Kamutanmäen erikoiskaupan suuryksikömerkintä mahdollistaa olemassa olevan vähittäiskaupan toiminta- ja kehitysedellytykset ja uusien tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköiden sijoittumisen alueelle. Mikäli Mettalanmäen ja Kamutanmäen vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoituksen osuus Raahen seudun vähittäiskaupan kokonaismitoituksesta halutaan säilyttää 1. vaihemaakuntakaavan tasolla ja mikäli Kamutanmäen enimmäismitoitus säilyy ennallaan, on Mettalanmäen vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitusta tarvittaessa mahdollista nostaa 45 000 k-m²:iin. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa Mettalanmäen päivittäistavarakaupan pinta-ala on rajoitettu 4 500 k-m²:iin. Liiketilatarvelaskelman mukaan ostovoiman kehityksen edellyttämä päivittäistavarakaupan liiketilan lisätarve vuoteen 2040 mennessä on Raahessa noin 3 000 k-m² ja Raahen seudulla noin 4 000 k-m². Liiketilatarvelaskelman perusteella päivittäistavarakaupan pinta-ala rajoitus on perusteltu. Liian suuri päivittäistavarakaupan mitoitus voi heikentää Raahen keskustan päivittäistavarayrityksien toimintaedellytyksiä ja sitä kautta Raah-
---	---

	hen keskustan kehitystä. Toisaalta maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset tavoitteet kilpailun toimivuuden edistämisestä ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamisesta puoltavat rajoituksen poistamista. Päivittäistavarakaupan pinta-alan rajoituksen poistaminen toisi joustavuutta Mettalanmäen kaupan alueen toteutukseen. Mettalanmäen päivittäistavarakaupan pinta-alan rajoitus voidaan poistaa, mutta kaavamääräyksillä tulee varmistaa, että päivittäistavarakaupan toiminta- ja kehitysedellytykset myös Raahen keskustassa ja seudun muissa keskuksissa säilyvät.
Reisjärven kunta Ei ehdotusvaiheen lausuntoa.	-
Sievin kunta Ei ehdotusvaiheen lausuntoa.	-
Siikajoen kunta Kunnanhallitus 13.11.2017, § 387 Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 3.vaihemaakuntakaavan tuulivoiman päivityksistä on tehty kattavat selvitykset ja esitetyt muutokset on hyvin perusteltu. Maakuntakaavaa varten on laadittu aluekohtaisia selvityksiä seuraavilta alueilta: Kuusamo Maaninka, Siikajoki-Hailuoto-Raahen Seljänsuun matala, Raahen-Pyhäjoki Ulkonahkiainen ja Haapavesi-Haapajärvi Multakaarronneva. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 3.vaihemaakuntakaavan ehdotuksen lausuntoaineiston kaavakartalle on tehty valmisteluvaiheen jälkeen Siikajoen kunnan alueella muutoksia tuulivoimaloiden alueisiin. Kaavassa on osoitettu Siikajoen kunnan alueelle kolme tuulivoimala-alue; Revonlahti uusi tv-1 379, alue korvaa 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetun alueen tv-1 319, ja merialueelle Seljänsuun matala itäinen tv-2 204 ja Seljänsuun matala läntinen tv-2 207. Revonlahden ja Seljänsuun matalan alueiden rajauksia on muutettu luonnosvaiheen jälkeen. Kaavaluonnoksen jälkeen 3. vaihemaakuntaan on lisätty myös olemassa oleva Siikajoen muuntoasema (en) Ruukin kylälle. Muilta osin Siikajoen kunnan alueelle osoitetut maankäyttöä ohjaavat merkinnät ovat säilyneet luonnosvaiheen mukaisina. Siikajoen kunnan alueelle osoitettuja maankäyttöä ohjaavia merkintöjä 3.vaihemaakuntakaavassa ovat - Arvokas harjualue (MY-hs); Ahvenharju ja Kivivaara-Vartinvaara - Pohjavesialue ja tärkeä pohjavesivyöhyke; Alhonmäki-Varti, Keltanharju ja Mikonselkä (pohjavesialue) - Maa-ainesten ottoalue (e0); Alhonmäki ja Hummastinvaara - Tuulivoimaloiden alue (tv-1); Revonlahden uusi (tv-1 379). - Poistettu Revonlahti tv-1 319 ja Ruukki tv-1 320. - Tuulivoimaloiden alue (tv-2); Seljänsuun matala itäinen tv-2 204 ja läntinen tv-2 207	

- Olemassa olevat pääsähköjohdot 400kV ja 220kV sekä 110kV - Pääsähköjohdon yhteystarve; Isonen tv-alueen yhteys (110kV) ja Vartinoja-Hailuoto (110kV) - Energhuollon alue (en); Siikajoen asema Ruukissa - Mineraalivarantoalue (evk); Vihanti-Pyhäjärvi. Alue on laaja, jolla on useita taajamia ja kyläalueita - Merkittävästi parannettava valtatie (vt) / Kantatie (kt); Kasitie - Valtatie (vt) / Kantatie (kt) ja seututie; olemassa olevat tiet - Perinnemaisemakohde; Säärenperä/Heikkilä (Merenrantaniitty) ja Siikajoki Yli-Patokosken joenrantalaidun (Metsälaidun, niitty, tulvaniitty) Siikajoen kunnan alueelta on turvetuotannosta poistettu 1. vaihemaakuntakaavan EO-TU —alueista Hangasneva, Honkaneva, Hukanneva ja Isonneva. Turvetuotanto on ko. alueilla loppunut. Siikajoen kunta esitti luonnosvaiheessa, että turvetuotantoa tulisi jatkossakin ohjata, ainakin entisillä tuotantoalueilla, tutkimalla ympäristöluvan edellytykset tapauskohtaisesti lupaprosessissa maakuntakaavoituksen sijaan. 3.vaihemaakuntakaavan luonnoksessa Revonnevan lähellä oleva tv-1 316 (Leviämaa-Ruutineva, Limingan ja Lumijoen kunta) oli esitetty poistettavaksi tuulivoimaloiden alueeksi. Kaavaehdotuksen lausuntoaineistoissa tv-1 316 aluetta ei ole esitetty muutettavaksi eikä poistettavaksi 1. vaihemaakuntakaavasta. Maakuntakaavojen yhdistelmäkartalla tv-1 316 aluetta ei kuitenkaan ole esitetty. Kaavaehdotuksen valmisteluvaiheessa on merkinnällä se-3 osoitettu selvitysalueet / tuulivoimatuotannon suunnittelualueet. Siikajoen kuntaa lähin on Oulaisten ja Haapaveden alueella. Kunnanjohtajan esitys: Kunnanhallitus antaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavasta seuraavan lausunnon: Siikajoen kunta pitää tuulivoimaloita koskevia maakuntakaavan suunnittelumääräyksiä nykyisiä vastaavina ja riittävinä. Tuulivoimala-alueen tv-1 320 poistamisen kunta katsoo olevan perusteltu, koska alue ei ole toteuttamiskelpoinen esitetyin perustein. Tuulivoima-alueen tv-1 379 rajausta on muutettu kunnan aikaisemman lausunnon mukaiseksi. Ilman suunnittelumääräyksiä mineraalivarantojen alueen maakuntakaavamerkintä (ekv) ei sisällä ohjeistusta alemman asteiselle kaavoitukselle. Mikäli suunnittelumääräystä ei esitetä, kunta esittää koko merkinnän poistamista kaavasta. Alue merkinnän MY-hs kohdealueella tulee pohjaveden otto sallia jatkossakin. Siikajoen Kivivaara-Varinvaara alueella on luvitettuja vedenottoja, joiden tulevaa laajentamista ja kehittämistä ei tule maakuntakaavalla rajoittaa.	Mineraalivarantoalue merkintä (ekv) on informatiivinen kaavamerkintä, joka kertoo olemassa olevasta mineraalipotentiaalista. Alueella on siis todettu malmi- ja mineraalivarantoja, joiden huomioiminen tulevaisuuden alueidenkäytön suunnittelutarpeita ajatellen on järkevää, vaikka vain erittäin harvat löydökset johtavat kaivostoimintaan. Merkintään ei ole syytä asettaa tarkkaa kaavamääräystä. Kivivaara-Vartinvaara on valtakunnallista harjajensuojeluohjelma- aluetta, joka lisäksi esitetty tärkeänä pohjave-
--	--

Siikajoen alueen turvetuotannon jatkumiselle turvetuotantoalueita (EO-tu) koskevat poistot saattavat aiheuttaa merkittäviä ongelmia mahdollisen uuden luvituskierron yhteydessä. Siikajoen kunta esittää, että turvetuotantoa tulee jatkossakin ohjata ainakin entisillä tuotantoalueilla tutkimalla ympäristöluvan edellytykset tapauskohtaisesti lupaprosessissa maakuntakaavoituksen sijaan. Aiempia vaihemaakuntakaavoja koskevien ja nyt tehtyjen kaavamerkintöjen muutosten osalta Siikajoen kunnalla ei ole huomautettavaa. Kunnanhallituksen päätös: Hyväksyttiin.	sivöhykkeenä. MY-hs merkinnällä ei ole tarkoitus estää yhteiskunnalle tärkeää pohjaveden ottoa. Ks. POSKI-hankkeen yleisselostus vastineitten alusta saatteeksi –kohdasta. Mineraalivarantoalueen informatiivista merkintää voidaan tarkentaa siten, että siitä käy ilmi mahdollisen jatkokäytön perustuminen erityislainsäädäntöön ja tarkentaviin selvityksiin (<i>Esimerkki / Kehittämisperiaatteet: Mineraalivarantoalueelle mahdollisesti kehittyvä kaivostoiminta perustuu aina erityislainsäädännön mukaisiin selvityksiin, vaikutusten arviointiin ja lupamenettelyihin sekä tarkempiin kunnallisessa päätöksenteossa määriteltäviin strategisiin ja maankäytön suunnittelun linjauksiin.</i>) Turvetuotantoalueiden merkintöjen (EO-tu) poistamiset ovat pääsääntöisesti kohteita, joissa tuotanto on loppunut pysyvästi turvevarannon loppumisen takia. Merkintöjen päivitykset perustuvat valtaosin luvan päättymiseen ja osin valvontaviranomaisen katselmuksessa toteamaan tuotannon päättymiseen. – Kaavamuutos ainoastaan toteaa tuotannon lopettamisen, ei ohjaa siihen.
Siikalatvan kunta Kunnanhallitus 20.11.2017, § 282 Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaava on valmistunut ehdotusvaiheeseen ja Pohjois-Pohjanmaan liitto pyytää ehdotuksesta lausuntoja mm. maakunnan kunnilta. Siikalatvan kunnan osalta ehdotukseen luonnosvaiheeseen nähden on lisäyksenä Järvitalonjärven varalaskupaikan ympärille merkitty suojavyöhyke. Suunniteltaessa alueelle rakentamista tulee puolustusvoimille varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kaavaehdotus on nähtävillä Pohjois-Pohjanmaan maakunnan internetsivuilla www.pohjois-pohjanmaa.fi >aluesuunnittelu>maakuntakaavoitus>3.vaihemaakuntakaava vireillä. Lisäksi kaavakartta ja kaavamerkintäselostus on nähtävillä Pulkila-salissa. Päätösehdotus (keh.- ja tekn.joht.): Lausuntonaan kunnanhallitus toteaa, että Siikalatvan kunnalla ei ole mitään uutta huomautettavaa maakuntakaavaehdotukseen ja että se mitä kunta on lausunut kaavan luonnosvaiheessa, on edelleen ajankohtaista.	-

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.	
Taivalkosken kunta Kunnanhallitus 20.11.2017, § 366 Tekninen johtaja Raimo Varanka on antanut kunnansihteerin pyynnöstä ko. kaavaehdotuksen valmisteluaineistosta 16.11.2017 seuraavan sisältöisen lausuman: "Kaava-aineistoon on kirjattu mm.: (Valmistelija kunnansihteerä Onerva Heinilahti) <i>MAA- JA METSÄTALOUDEN Yleisiin suunnittelumääräyksiin on kirjattu: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden säilyminen tuotantokäytössä. Maaseutua kehitettäessä on pyrittävä sovittamaan yhteen asutuksen tavoitteet ja maatalouden, mukaan lukien karjatalouden, toimintaedellytykset. Maankäyttöä suunniteltaessa on tuettava metsätalousalueiden ja -yksiköiden yhtenäisyyttä ja toimivuutta. Metsätaloutta suunniteltaessa tulee edistää metsien monipuolista hyödyntämistä yhteensovittamalla eri käyttömuotojen ja luonnon monimuotoisuuden tavoitteita.</i> <i>RANTOJEN KÄYTÖN Kehittämisperiaatteisiin on kirjattu: Turvataan tasapuoliset mahdollisuudet ranta-alueiden käyttöön varaamalla rantaa riittävästi yleiseen virkistykseen. Varaudutaan loma-asutuksen kasvun jatkumiseen ja eri tyyppisten loma-asuntoalueiden kysyntään: perinteinen omarantainen asutus järviolueilla, tiivis lomakylätyyppinen asutus merenrannikolla ja matkailukeskusten läheisyydessä. Tavoitteena on hyvien vapaa-ajan ympäristöjen muodostaminen tasapuolisesti eri käyttäjärhymille. Rakentamista ohjataan sietokyvyltään hyvälle rannoille. Rakentamattomien ja pienten vesistöjen rannoille rakentamista ei suositeta. Maisemallisesti keskeiset ja arat rannat jätetään rakentamisen ulkopuolelle. Vakituisen asumisen ja loma-asutuksen sijoittumisessa suositetaan kyläkeskusten, taajamien ja matkailukeskusten läheisyyttä. Suunnitelmallisella asuntorakentamisella tuetaan erityisesti maaseudun asutuksen ja palvelujen säilymistä. Yleisiä suunnittelumääräyksiä: Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon ranta-alueen ympäristöolosuhteet, vesihuollon järjestäminen sekä rakennusoikeuden, yhteiskäyttöalueiden ja yleisten alueiden tasapuolinen jakautuminen eri maanomistajille. Yksityiskohtaisemmissa kaavoissa voidaan taajamien ja kylien ulkopuolella enintään puolet rantaviivasta osoittaa rakennusmaaksi. Pienissä vesistöissä rantarakentamisen mitoituksessa tulee lisäksi ottaa huomioon vesistön sietokyky ja vesipinta-ala. Pienissä saarissa mitoituksen tulee perustua saaren pinta-alaan.</i> Kunnan lausuntoon esitän seuraavaa: Rantojen käyttöä koskeviin kehittämisperiaatteisiin esitän kunnan lausuntoon merkittäväksi, että Taivalkoskella on potentiaalia ja tarvetta kehittää loma-asumista ja rantojen käyttöä. Maakuntakaavan linjauksilla ei ole syytä kiristää rantarakentamisen ohjausta yleistä säädöstaustaa tiukemmaksi. Suojelutavoitteiden rinnalla on huomioitava myös luonnonvarojen kestävä käyttömahdollisuus esim. maa-ainesten saatavuus ja käyttömahdollisuudet on riittävällä tavalla sovitettava suojelutavoitteisiin."	

Kunnanjohtajan esitys: Kunnanhallitus hyväksyy annettavaksi Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta teknisen johtajan esityksen mukaisen lausunnon eli Taivalkosken kunnan lausuntona esitetään seuraavaa: Rantojen käyttöä koskeviin kehittämisperiaatteisiin Taivalkosken kunta esittää merkittäväksi, että Taivalkoskella on potentiaalia ja tarvetta kehittää loma-asumista ja rantojen käyttöä. Maakuntakaavan linjauksilla ei ole syytä kiristää rantarakentamisen ohjausta yleistä säädöstaustaa tiukemmaksi. Suojelutavoitteiden rinnalla on huomioitava myös luonnonvarojen kestävä käyttömahdollisuus, esim. maa-ainesten saatavuus ja käyttömahdollisuudet on riittävällä tavalla sovitettava suojelutavoitteisiin. Kokouskäsitely: Kunnanjohtajan muutettu esitys: Kunnanhallitus esittää Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta Taivalkosken kunnan lausuntona seuraavaa: Rantojen käyttöä koskeviin kehittämisperiaatteisiin Taivalkosken kunta esittää merkittäväksi, että Taivalkoskella on potentiaalia ja tarvetta kehittää loma-asumista ja rantojen käyttöä. Maakuntakaavan linjauksilla ei ole syytä kiristää rantarakentamisen ohjausta yleistä säädöstaustaa tiukemmaksi. Suojelutavoitteiden rinnalla on huomioitava myös luonnonvarojen kestävä käyttömahdollisuus, esim. maa-ainesten saatavuus ja käyttömahdollisuudet on riittävällä tavalla sovitettava suojelutavoitteisiin. Kaavassa tulee ottaa huomioon myös porotalouden toimintaedellytykset. Päätös: Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti kunnanjohtajan muutetun esityksen.	Kunnalla on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaava-monopoli ja kuntakaavoituksen sisältövaatimusten täyttämiselvelvollisuus myös rantojen suunnittelun osalta. Maakuntakaavan linjaukset eivät muuta yleistä ohjausta. Kaikkien suojelutavoitteiden rinnalla myös luonnonvarojen kestävä käyttöä on pyritty huomioitu. POSKI-hankkeissa selvitettiin laadukkaan pohjaveden saannin turvaamista ja maa-ainesten saatavuutta sekä niiden kestävää käyttöä maakunnassa. Selvitysten pohjalta Taivalkoskelle on esitetty yksi kokonaan uusi maakunnallinen harjijensuojelu-alue, mutta muuten on ollut kyse vain voimassa olevan maakuntakaavan harjijensuojelualuiden rajausten tarkistuksista. Osa Taivalkosken harjuista kuuluu valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan. ELY-keskus tarkistaa parhaillaan pohjavesialueiden rajauksia. Porotalouden osalta toimintaedellytykset pyritään turvaamaan vaihemaakuntakaavan yleismääräyksellä.
Tyrnävän kunta Ei ehdotusvaiheen lausuntoa.	
Utajärven kunta 24.11.2017 Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaa uudistetaan vaiheittain. Kolmannen ja viimeisen vaihemaakuntakaavan luonnos on ollut nähtävillä 10.4.-12.5.2017. Utajärven kunta jättää viranomaislausuntonsa kolmannen vaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen lausuntoaineistoon. Tuulivoiman osalta Utajärven kunnalla ei ole huomautettavaa. Kaikki Utajärven suunnitellut hanke-alueet ja niiden YVAN mukaiset sähkönsiirtovaihtoehdot ovat mukana ehdotusvaiheen aineistoissa. Utajärven kunta vastustaa pohjavedenhankintaa, veden siirtämistä tai sen suunnittelua Viinivaaran alueelta. Viinivaaran alueelle tai sen välittömään läheisyyteen on osoitettu arvokas harjualue ja luonnonsuojelulain puitteissa suojeltavaksi	Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon sekä vesihuollon että luonnonsuojelun tarpeita. Alustavassa kaavaehdotuksessa Viinivaara on osoitettu osana tärkeää pohjavesivähyä. Samalla Viinivaaran läheisiä soita on osoitettu luonnonsuojelulain nojalla toteutettavina suojelualuevarauksina tehdystä kansallisesta soidensuojeluratkaisusta johtuen. Lisäksi Kiiminkijoen vesistö sisältyy kokonaisuudessaan Natura-ohjelmaan. Ao. ministeriöt ja Oulun

tarkoitettuja suoalueita ja merkitty uusia luonnonsuojelulla suojeltavia alueita. Veden ottaminen alueelta vaikuttaa jollakin asteella suojeltujen kohteiden vesitalouteen ja -ekologiaan. Veden hankinta suojeltujen kohteiden yhteydestä on hyvin ristiriitaista sekä aluesuunnittelun että luonnonsuojelun näkökulmista. Maakunnallisen aluesuunnittelun yhtenä tavoitteena on turvata luonnon monimuotoisuuden osalta arvokkaiden luonnonalueiden säilyminen sekä ekologisen verkoston kattavuus. Ympäristöministeriön sekä Maa- ja metsätalousministeriön mukaan Oulun kaupungin vesihuolto tulee turvata ja löytää sen järjestämiseksi paras mahdollinen ratkaisu. Viinivaaran pohjavesivarantojen käyttäminen ei ole paras mahdollinen ratkaisu Oulun vesihuollon ratkaisemiseksi alueen merkittävien luonto- ja ympäristöarvojen vuoksi.	Vesi ovat neuvotelleet veden oton ja luonnonarvojen yhteensovituksessa. Mahdollinen pohjaveden otto Viinivaa- rasta suhteessa em. luonnonarvoihin tullaan viime kädessä käsittelemään luvituksessa.
Vaalan kunta Kunnanhallitus 21.11.2017, § 273 Vs. kunnanjohtaja: Kunnanhallitus antaa liitteen mukaisen lausunnon asiasta. Päätös: Hyväksyttiin Kunnanhallitus toteaa, että Vaalan kunta on aikaisemmassa launnossaan esittänyt kaavaan lisäyksiä/muutoksia, jotka on jo huomioitu ehdotuksessa. Vaalan kunnanhallitus uudistaa vielä esityksensä, että Vaalan ampumarata lisätään 3. vaihemaakuntakaava-ehdotukseen. Aino Leinonen ilmoitti jättävänsä eriävän mielipiteen kirjallisena koskien tuulivoimatuotantoalueita. Vaalan kunnanhallituksen 6.6.2017 antaman lausunnon jälkeen Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaan tehdyt muutokset. Kunnan alkuperäinen lausunto lainausmerkeissä. "Olemassa olevien voimalaitosten merkinnät, jotka on vahvistettu Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa 2005 ja Kainuun maakuntakaavassa, puuttuvat maakuntakaavaluonnoksen kartasta teknisistä syistä. Ne näkyvät maakuntakaavojen yhdistelmäkartassa Vaalan voimalaitoksia lukuun ottamatta. Merkinnät lisätään kaavaehdotukseen." o Olemassa olevien voimalaitosten merkinnät lisätty kaavaan "Vaalan kunnanhallitukselta on pyydetty näkemystä siitä, mitkä vesistöalueista ovat kaikista merkittävämpiä loma-asumisen, kalatalouden ja virkistyskäytön näkökulmasta. Oulujärvi kokonaisuudessaan on merkittävä virkistyskäytöltään ja ammattikalastuksen näkökulmasta. Paatinjärvi, Kutujoki, Oulujoki, Neittävän ja Manamansalon lammet sekä Nimisjärvi ja Otermanjärvi voidaan kaikki mainita kalatalouden ja virkistyskäytön näkökulmasta merkittäväksi vesistöalueiksi."	

o Osakaskuntien toimihenkilöiden näkemysten mukaan erityisen arvokkaita vesistöjä kalaston ja virkistyskäytön näkökulmasta ovat Kutujoki, Otermanjärvi ja Paatinjärvi. Vesistöalueina ovat Kutujoen ja Aittojoen vesistöt selvästi arvostetumpia kuin Neittävänjoen vesistö. Neittävänjoen vesistön käyttöarvo koetaan vähäiseksi ja veden laatu heikoksi, ja tämä tilanne on vallinnut pitkään, joten siihen on totuttu. Neittävänjoen veden laadun kuitenkin koetaan kehittyneen viime vuosina jonkin verran parempaan suuntaan. o Vaalan kunnan lausunnon kannanotto loma-asumisen, kalatalouden ja virkistyskäytön näkökulmasta on samansuuntainen osakaskuntien näkemyksen kanssa: Kunta katsoi Oulujärven kokonaisuudessaan arvokkaimmaksi vesistöksi ja nimesi sen ohella arvokkaiksi Paatinjärven, Otermanjärven, Kutujoen, Oulujoen, Neittävän ja Manamansalon lammet sekä Nimisjärven. o Paikallisten vesistöarvojen lisäksi on otettava huomioon Oulujoen merkitys vedenhankintavesistönä sekä Kutujoen potentiaalisuus lohen luonnonlisääntymisalueena. Kutujoki lienee Oulujoen sivuhaaroista luontaisesti soveltuvuin vireillä olevaan luonnonlohikannan elvyttämiseen. "Vaalan arkeologinen kulttuuriperintö tullaan inventoimaan ja inventointi käynnistämään vuonna 2017. Tämä on tarpeen, koska inventointi on osin tehty vuonna 1969." o Inventointi tehty, loppuraportti luovutettavissa parin viikon sisällä "Kylätarkastelussa Neittävä on jätetty merkitsemättä kylänä at. Vaalan kunnanhallitus näkee, että harvaan asutulla alueella sijaitsevassa Vaalassa Neittävän kylä tulisi merkitä kylämerkinnällä kaavaan. Perusteena on Neittävän kylän vahva kylän kehittämistyö ja asukasmäärän nouseminen kesäasutuksen kanssa yli 150 henkilöön." o Neittävän kylä on saanut AT-merkinnän "Vaalan venesatamat ovat asianmukaisesti osoitettu. Pyydämme kuitenkin tarkentamaan tekstissä olevia paikannimityksiä sivulla 99. Ruununranta=Ruununtörmä ja Sahanlahti=Sahanranta." o Vaalan venesatamien paikannimet korjattu "Maakuntakaavassa ei ole Oulujokivarren alueella osoitettu yhtään ampurataa. Myöskään Vaalan ampumaradan paikkaa ei kaavassa osoiteta, koska se sijaitsee pohjavesialueella. Radan toimintaedellytykset voidaan turvata määräaikaaisella luvalla. Määräaikaaisuus ei kuitenkaan mahdollista ampumaradan pitkäjänteistä toiminnan kehittämistä. Vaalan kunnanhallituksen näkemyksen mukaan ampurata on merkittävä kaavaan." o Ampumarataa ei edelleenkään ole merkitty kaavaan.	Aiemmin esitettyyn viitaten todetaan, ettei Vaalan nykyinen ampumarata sovellu riskialttiin sijaintinsa takia seudullisena ampumaratana kehitettäväksi. Sitä voidaan kuitenkin edelleen käyttää ympäristölupien puitteissa. Pohjois-Pohjanmaan liiton käsityksen mukaan Oulujokilaaksoon on haettava uusi ympäristövaateet täyttävä ampumaratapaikka. Pohjois-Pohjanmaan liitto varautuu selvityksen tekemiseen vuosina 2018-2019. <i>(eriävä mielipide kunnan viralliseen lausuntoon ei edellytä liiton laatimaa vastinetta)</i>
---	---

Ylivieskan kaupunki Kaupunginhallitus 20.11.2017, § 300 Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta. Kaupunginhallitus: Hyväksyttiin.	-

MUUT PYYDETYT JA SAADUT LAUSUNNOT

Lausunto

Vastine

Geologian tutkimuskeskus 24.11.2017, GTK/687/00.17/2017 Geologian tutkimuskeskus (GTK) kiittää mahdollisuudesta osallistua Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineiston kommentointiin. Olemme tutustuneet aineistoihin ja toteamme lähdemateriaalien olevan riittäviä. Toteamme kuitenkin, että geologisten luonnonvaratietojen huomioimisen jatkokehittäminen maakuntakaavoituksen tarpeisiin on syytä tarkastella myös jatkossa. Seuraamme aktiivisesti kaavatyön etenemistä ja toivomme, että jatkossakin voimme osallistua eri vaiheiden arviointiin. Kokkolassa 24.11.2017, Olli Breilin, johtaja Hannu Lahtinen, päällikkö	-
Ilmatieteen laitos 29.11.2017 2/020/2016	

Ilmatieteen laitos käyttää tuulivoimahankkeita arvioidessaan Euroopan ilmatieteellisten laitosten yhteisjärjestön (EU-METNET) ja maailman ilmatieteen järjestön (WMO) suositusta, jonka mukaan tuulivoimaloita ei tulisi rakentaa alle 5 km:n etäisyydelle säätutkista ja kaikki alle 20 km:n etäisyydellä olevat hankkeet tulisi arvioida tarkemmin ennen rakentamista. Vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistoon sisällytetyt Maaselän ja Hepoharjun tuulivoima-alueet sijaitsevat lähimmillään 13 km:n etäisyydessä Ilmatieteen laitoksen Utajärven Korkiakankaalla sijaitsevasta säätutkasta. Maakuntakaavan tasolla hankkeen vaikutuksia voidaan arvioida annettujen aluerajausten perusteella ilman yksityiskohtaisia hankesuunnitelmia. Näiden arvioiden perusteella Ilmatieteen laitos toteaa, että molempien alueiden tullessa rakennetuiksi voimaloiden häiriövaikutukset ulottuvat niin laajalle alueelle, että hankkeiden toteutus haittaa merkittävästä Ilmatieteen laitoksen säätöpalvelua. Ilmatieteen laitos vastustaa alueiden sisällyttämistä maakuntakaavaan. Ilmatieteen laitoksen puolesta, Juhana Hyrkkänen, Yksikön päällikkö, Havaintopalvelut Yhteyshenkilö: Asko Huuskonen, asko.huuskonen@fmi.fi	Tornator Oyj on ilmoittanut Pohjois-Pohjanmaan liitolle luopuvansa toistaiseksi Hepoharjun alueen kehittämisestä. Osoitetaan maakuntakaavassa uutena tuulivoima-alueena ainoastaan Maaselän alue.
Kainuun liitto 23.11.2017, Dnro 98/10.02.00/2017 Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan kaavaehdotus on selkeä ja asiantuntevasti ja hyvin laadittu kokonaisuus. Maakuntien raja-alueita koskevat huomiot: Vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksessa osoitettu sähkönsiirron yhteystarvemerkintä tuulivoimaloiden alueelta tv-1 368 Pahkavaara Puolangan suuntaan. Toteutuessaan tämä lisäisi myös Puolangan alueen sähkönsiirron huoltovarmuutta ja mahdollisten tuulivoimahankkeiden toteuttamismahdollisuuksia. Sähkönsiirron yhteystarpeet voidaan ottaa huomioon Kainuun maakuntakaavan tarkistamisessa. Vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksessa merkittävästi parannettavaksi valtatieksi on osoitettu valtatie 22 Oulu-Kajaani. Valtatie 22 Oulu-Kajaani-Vartius on myös esitetty uudessa Pohjois-Suomen liikenne- ja logistiikkastrategiassa kehitettäväksi ylimaakunnalliseksi yhteysväliksi. Tälle kaavaehdotuksen kaavamerkinnälle on vahvat perusteet ja se on Kainuun liiton kehittämistavoitteen mukainen. Vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksessa on osoitettu kehittämisperiaatemerkinnällä mineraalipotentialisia vyöhykeitä (ekv), joilla on todettu malmija mineraalivarantoja. Koillismaan ekv-1 vyöhyke on kaavaehdotuksessa osoitettu jatkuvan myös Kainuun maakunnan puolelle. Kainuun liiton näkemyksen mukaan asia voidaan lähtökohtaisesti ottaa huomioon Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä kaavaselostukseen lisättävillä asiakohdilla. Vaihemaakuntakaavan kaavaehdotuksessa on osoitettu merkinnällä av arvokkaina vesistöinä ne mereen laskevat joet, joihin on kohtalaiset mahdollisuudet palauttaa luonnonvarainen lohikanta. Samalla merkinnällä on osoitettu eräitä pienempiä jokia, joissa esiintyy erityisesti suojeltavaa eliölajistoa. Maakuntakaavan yleinen suunnittelumääräys koskee ko.	Pidetään maakuntaliittojen kesken tarvittaessa erillinen työpalaveri merkintöjen yhteensovittamisesta.

vesistönosien valuma-alueita kokonaisuudessaan. Kiiminkijoen ja Iijoen vesistöalueet sijaitsevat osittain Kainuun maakunnan alueella. Vaihemaakuntakaavassa on osoitettu Kiiminkijoki ja Korvuanjoki, joiden molempien latvaosat sijaitsevat Kainuun alueella. Maakuntakaavojen kaavaratkaisujen yhteensovittamiseksi maakuntien raja-alueella lienee tarpeellista käydä asiaa koskeva yksityiskohtainen neuvottelu maakuntien välillä ennen Kainuun maakuntakaavan tarkistamisessa tehtävää kaavaratkaisua. Vaihemaakuntakaavassa on osoitettu kaavamerkinnällä mv-3 Rokua-Oulujärvi matkailun vetovoima-alue / matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue. Kaavaratkaisussa on aiempaan Kainuun maakuntakaavaan verrattuna Vaalan kunnan Oulujärven länsipuoliset suoalueet ja kunnan luoteisosan suoalueet jätetty uuden rajauksen ulkopuolelle. Kaavaratkaisu on tältä osin tarkoituksenmukainen ja hyväksyttävä. Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä on tältä osin olemassa tarve vastaavan Kainuun maakuntakaavan kaavamerkinnän tarkistamiselle. Vaihemaakuntakaavan kaavaratkaisussa on korvattu Oulu-Kajaani-Vartius -kehittämisen kohdealue Oulujoen maaseudun kehittämisen kohdealueella mk-3. Tähän maaseudun kehittämisen kohdealueeseen liittyy sama Oulu-Kajaani-Vartius -käytävän liikenneyhteyksien sujuvuuden ja turvallisuuden parantaminen kansainvälisen kehittämiskäytävän palvelutason mukaiseksi. Tämä tukee osaltaan Kainuun maakuntakaavoituksen tavoitetta em. yhteyden kehittämiseksi osana kansainvälistä kehittämiskäytävää. Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä on ajankohtaista tarkistaa tarpeellisin osin kehittämisperiaatemerkinällä ok osoitetun Oulu-Kajaani-Vartius -käytävän kaavamerkintä ja suunnittelumääräys. Manamansalon kautta kiertävää Kainuun maakuntakaava 2020:ssä osoitettua ulkoilureittiä ei ole osoitettu kaavaehdotuksissa. Perusteena on yleinen kehitys, jonka seurauksena ulkoilureitistöjen kysyntä kohdistuu selkeästi matkailun ja väestön painopistealueille, eikä näin ollen aiemmat kaavoissa osoitetut tavoitteelliset pitkät ulkoilureitit ole toteutuneet suunnitellussa laajuudessa. Kainuun liiton näkemyksen mukaan vastaava kehitys ulkoilureittien suhteen on näkyvissä myös Kainuun alueella ja tulee huomioon otettavaksi Kainuun maakuntakaavan tarkistamisessa. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien rajalle osoitetut maakuntakaavan teemat tulevat myöhemmin yksityiskohtaisesti arvioitaviksi Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen yhteydessä. Hannu Heikkinen, suunnittelujohtaja Martti Juntunen, maankäyttöasiantuntija	
Keski-Pohjanmaan liitto Ei ehdotusvaiheen lausuntoa.	-
Keski-Suomen liitto 02.11.2017, KSL/20/03.00.02/2016	

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan merkinnöistä mm. mineraalivarantoalue Nivala-Haapajärvi (ekv -1) jatkuu myös Keski-Suomen puolelle. Kaavaselostuksen mukaan lisämerkinnällä -1 osoitetulla vyöhykkeellä on erityistä yhteensovittamisen tarvetta esimerkiksi asumisen, matkailun tms. alueellisen erityispiirteen kanssa. Vireillä olevan Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistuksen varsinaisella kaavakartalla (kaavaehdotus 25.8.2017) ei vastaavanlaisia mineraalivarantoalueita ole osoitettu. Maakuntakaavan tarkistuksen alueluettelossa tullaan kuitenkin esittämään Keski-Suomen mineraaliesiintymien mahdolliset esiintymisalueet. Nämä mahdolliset esiintymisalueet perustuvat Geologian tutkimuskeskuksen HAKKU-palvelun tietoihin. Muilta osin Keski-Suomen liitto viittaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavasta luonnosvaiheessa antamaansa lausuntoon (9.5.2017). Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Suomen maakuntien raja-alueelle ulottuvista ja yhteensovitusta vaativista varauksista voidaan tarpeen vaatiessa järjestää neuvottelu liittojen kesken. Olli Ristaniemi, suunnittelujohtaja & Hanna Kunttu, suunnittelupäällikkö	Pidetään maakuntaliittojen kesken tarvittaessa erillinen työpalaveri merkintöjen yhteensovittamisesta.
Lapin liitto 24.11.2017, 19/10.02.00.00/2016 Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa käsiteltäviä teemoja ovat pohjavesi- ja kiviainesalueet, mineraalipotentiaali ja kaivostoiminta sekä tuulivoiman ja soiden osalta kaavakartalla esitetään ainoastaan muutokset suhteessa 1. vaihemaakuntakaavaan. Lapin liitossa maakuntakaavoja laaditaan osa-alueittain. Maakunnan rajalle sijoittuu kolme kokonaismaakuntakaavaa: 11.9.2015 lainvoiman saanut Länsi-Lapin maakuntakaava (Kemi-Keminmaa-Pello-Simo-Tervola-Tornio-Ylitornio), 4.12.2001 lainvoiman saanut Rovaniemen maakuntakaava (Rovaniemi-Ranua) sekä 25.11.2004 lainvoiman saanut Itä-Lapin maakuntakaava (Kemijärvi-Pelkosenniemi-Posio-Salla-Savukoski). Voimassa on myös Lapin meri- ja rannikkoalueen tuulivoimamaakuntakaava, joka on saanut lainvoiman 16.7.2005. Lapin liitossa on vireillä myös Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava (Kemijärvi-Pelkosenniemi-Posio-Ranua-Rovaniemi-Salla-Savukoski). Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava on kokonaismaakuntakaava, joka kumoaa vahvistusaan Rovaniemen maakuntakaavan, Itä-Lapin maakuntakaavan ja Rovaniemen vaihemaakuntakaavan. Lapin liiton hallitus hyväksyi Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksen 28.11.2016 ja lähetti sen Naturasta poikkeamisen vuoksi ympäristöministeriöön valmisteltavaksi valtioneuvoston käsittelyyn. Maakuntakaavaa ei voida hyväksyä ennen kuin valtioneuvosto on tehnyt päätöksen Naturasta poikkeamiseen liittyen. Vaihemaakuntakaavassa osoitettuja mineraalivarantoalueita vastaava merkintä Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on kaivostoiminnan kehittämisen vyöhyke. Merkinnät ovat yhteneviä maakuntien rajalla merkinnän	

yleispiirteisyyden edellyttämällä tarkkuudella. Myös Mustavaaran kaivoksen merkintä on yhtenevä Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksen kanssa. Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa on osoitettu Lappiin suuntautuvia uusia voimajohtoja merkinnöillä ohjeellinen pääsähköjohto 400 kV ja pääsähköjohdon yhteystarve. Uusien voimajohtojen linjaukset ovat yhteneviä Lapin maakuntakaavoissa osoitettujen linjausten kanssa lukuun ottamatta Maaningan tuulivoimaloiden alueelta osoitettua 110 kV pääsähköjohdon yhteystarvetta. Maaningan tuulivoimaloiden alueelta (tv-1 367) on osoitettu kaksi vaihtoehtoista pääsähköjohdon yhteystarvetta toinen Rukalle ja toinen Posiolle. Sähkönsiirron vaihtoehto VE Posio tulisi kulkemaan Itä-Lapin maakuntakaavassa Itä-Lapin matkailualueen matkailun vetovoima-alueen, matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueella (mv 8401) ja risteää moottorikelkkailureitin sekä moottorikelkkailureitin yhteystarpeen kanssa. Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa sähkönsiirron vaihtoehto tulisi kulkemaan mv-alueen ja moottorikelkkailureitin lisäksi Riisitunturin laajennusalueen (MY 3947) läpi. Lapin liitto toteaa sähkönsiirron vaihtoehdon VE Ruka olevan toteuttamiskelpoisempi vähempien haitallisten vaikutustensa vuoksi. Pääsähkölinalle ei ole Lapin puolella osoitettu jatkoa. Vaihemaakuntakaavassa maakuntien rajalle osoitetut pohjavesialuemerkinnot on huomioitu Lapin maakuntakaavoissa. Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu kaikki 1. ja 2. luokan pohjavesialueet merkinnällä tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue. Voimassa olevissa Itä-Lapin ja Rovaniemen maakuntakaavoissa on osoitettu pääasiassa vain 1. luokan pohjavesialueet. Livojoki on osoitettu vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa arvokkaana vesistönä. Livojoen varsi on osoitettu Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa merkinnällä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ympäristöarvoja (MY 3955). Merkinnot ovat sisällöltään yhteneviä eivätkä ole ristiriidassa keskenään. Länsi-Lapin maakuntakaavassa ja Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu paliskuntien rajat. Merkinnot eivät jatku Pohjois-Pohjanmaan puolella. Vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa Kuusamon Maaningan alue on osoitettu merkinnällä Tuulivoimaloiden alue (tv-1 367). Merkinnällä osoitetaan maa-alueita, jotka soveltuvat merkitykseltään seudullisten tuulivoimala-alueiden rakentamiseen. Alue rajautuu Lapin maakunnan rajaan. Alueen välittömässä läheisyydessä Lapin puolella sijaitsee Riisitunturin kansallispuisto, joka on osoitettu Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa merkinnällä luonnonsuojelualue (SL 4244) sekä Riisitunturin laajennus, joka on osoitettu merkinnällä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY 3947). Lapin liitolla ei ole muuta huomauttamista Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta. Mika Riipi, maakuntajohtaja Riitta Lönnström, suunnittelujohtaja	Maaningan tuulivoima-alueen toteutuminen suunnitellussa laajuudessaan edellyttää sekä Rukan että Posion suuntaan osoitettujen pääsähköjohtojen toteuttamista, sillä Pohjois-Pohjanmaan Koillismaan alueen runkoverkon kapasiteetti ei riitä tuulivoimaloiden sähköntuoton siirtämiseen. Yhteystarpeilla on myös alueen sähkönsiirron huoltovarmuuteen liittyvä ulottuvuus. Pohjois-Pohjanmaan liitolla on tiedossa Posion suuntaan osoitetun yhteystarpeen toteuttamisen haasteet. Merkitään Lapin liiton lausunto tiedoksi. Porotalouden osalta toimintaedellytykset pyritään turvaamaan vaihemaakuntakaavan yleismääräyksellä eikä paliskuntien rajoja merkitä vaihemaakuntakaavaan.
--	--

Metsähallitus

5.12.2017 MH 416/2016

Pohjois-Pohjanmaan alueella voimassa olevia maakuntakaavoja täydennetään ja päivitetään kolmessa vaiheessa. Meillä oleva uudistamisen kolmas vaihe koskee pohjavesi- ja kiviainesalueita, seudullisten tuulivoima-alueiden sekä suo- ja biotalousalueiden päivityksiä, mineraalipotentiali- ja kaivosalueita, Oulun seudun liikenne- ja maankäyttöratkaisuja sekä Vaalan ja Himangan alueiden maakuntakaavamerkintöjen tarkistuksia.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotus on valmistunut ja Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa kaavaehdotuksesta ennen sitä koskevan viranomaisneuvottelun ja julkisen kuulemisen järjestämisestä. Metsähallitus on saanut lisäaikaa lausunnon toimittamiseen 5.12.2017 saakka.

Metsähallitus antaa lausunnon kaavaehdotuksesta valtion maiden ja vesialueiden sekä valtion alueelle sijoittuvan luonnonsuojelualueverkoston hallinnoijana ja hoitajana, sekä maakotkan suojelusta valtakunnallisesti vastaavana tahona.

Tuulivoima

Yleistä

Metsähallitus pitää hyvänä, että maakuntakaava on tuulivoimatuotantoa mahdollistava, ja että aluerajaukset ovat riittävän laajoja maakuntakaavavaiheessa. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa otetaan huomioon ympäristövaikutukset ja esimerkiksi osayleiskaavoitettavan alueen rajausta tapauskohtaisesti, jolloin hankealueet usein supistuvat verrattuna maakuntakaavaan.

Maakuntakaavan periaatteena tulee olla, että se mahdollistaa edelleen merkittävän tuulivoiman lisärakentamisen Pohjois-Pohjanmaalle. Kaavaehdotus toteuttaa tätä periaatetta. Jotta tuulivoiman rakentamisedellytyksiä olisi paikallisesti järkevää selvittää ja edelleen uusiutuvan energiantuotantotavoitteiden edellyttämällä tavalla mahdollista rakentaa, maakuntakaavassa käytetyt alueiden karsintakriteerit eivät saa olla liian tiukat.

Metsähallitus painottaa, että hankekohtaiset selvitykset tulee aina tehdä huolellisesti. Selvitysaineistojen tulee olla riittäviä ja selvitysmenetelmien ajanmukaisia. Erityisesti vaikutukset linnustoon tulee selvittää huolellisesti ja linnustoselvitysten tulee perustua yleisesti käytössä oleviin vakioituihin menetelmiin. Pesimälinnustoselvitykset tulee tehdä varsinaisen suunnitellun voimala-alueen lisäksi myös mahdollisella vaikutusalueella sijaitseville suojelualueille. Erityisen tärkeitä ovat tuoreisiin selvityksiin perustuvat linnustovaikutusten arvioinnit EU:n lintudirektiivin mukaisilla SPA-alueilla, mutta myös muilla linnustoltaan potentiaalisesti arvokkailla suojelualueilla linnustoselvitykset ja mahdollisten vaikutusten arvioinnit ovat tarpeen. Tuulivoimala-alueiden vaikutuksia muuttavaan linnustoon tulee arvioida riittävän muuton seurannan avulla. Myös useamman voimala-alueen mahdollisia yhteisvaikutuksia tulee arvioida ja seurata.

Merialueet

Metsähallitus toistaa jo maakuntakaavan luonnosvaiheessa esiin tuoman kantansa, että merialueilla maakuntakaavassa sovelletut tuulivoiman sijoitus- ja rajausperiaatteet ovat onnistuneita. Kaavaehdotuksen kaavaratkaisu mahdollistaa taloudellisesti riittävän laajojen hankkeiden tutkimisen myös lintujen rannikon päämuuttoreitin läheltä.

Pohjavesialueet, maa-ainesten ottoalueet, arvokkaat harjualet ja geologiset muodostumat

Metsähallitus yhtyy pohjavesialueiden, maa-ainesten ottoalueiden ja arvokkaiden harjualetien osalta esitettyihin maakunnallisiin tavoitteisiin. Pohjavesivarojen alueellisen riittävyyden ja käyttökelpoisuuden varmistaminen on erittäin tärkeää ja sen ohella on mahdollista varmistaa myös kiviainesten seudullinen saatavuus.

Pohjavesialueiden, maa-ainesten ottoalueiden ja arvokkaiden harjujen kaavamerkinnot perustuvat kattaviin selvityksiin. Uusia MY-Hs-rajauksia sijoittuu Metsähallituksen hallinnassa oleville maille suojelualueiden ulkopuolelle yksi (Repo-vaara). Sen rajauksessa on otettu huomioon olemassa oleva maa-ainesten ottotoiminta. Aiempia MY-hs-alueiden rajoja on myös monin paikoin tarkistettu. Metsähallituksen näkemyksen mukaan rajausmuutokset ovat pääosin hyvin perusteltuja. Metsähallitus kuitenkin haluaa kiinnittää huomiota kahteen MY- Hs -rajaukseen:

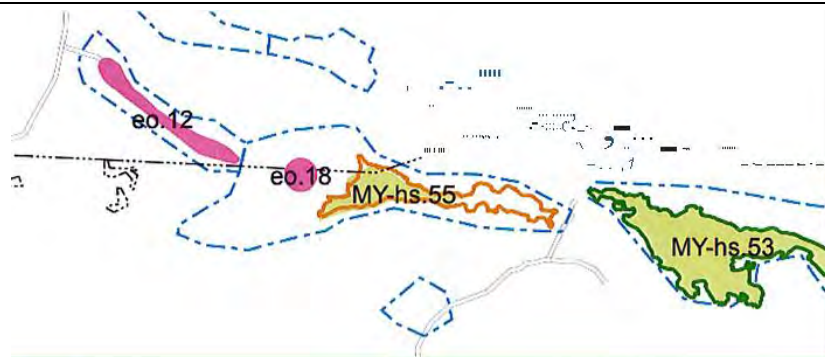
MY-hs 19 Pudasjärven Korentokankaalla on harjuytimen osalta ottoalueiden pirstomaa ja sen sijainti kiviainestoiminnan kannalta on otollinen. Toisaalta samalla harjujaksolla on tehty huomattavia laajennuksia MY-hs-alueisiin muualla, mm. MY-hs 18, 20 ja 28 sekä aivan uutena alueena MY-hs.111.3. Metsähallitus esittää harkittavaksi MY- hs 19 -alueen rajauksen muuttamista siten, että ottotoiminta mahdollistuu oheisen kartan mukaisesti myös olemassa olevien ottoalueiden välisellä alueella (punaisella merkitty alue). Metsähallituksen tiedossa ei ole ko. alueen valtion maille erityisiä esteitä maa-ainesten otolle ja aluetta on jo aiemmin suunniteltu maa-ainesten ottoon.

MY-hs 55 -aluetta Viinivaaran itäosassa Utajärvellä on laajennettu merkittävästi itään päin. Kaavan liitetiedostoista (esim. POSKI-projektin luontokartoitukset) ei kuitenkaan löydy ko. kohteen laajennuksesta perusteluja.

Pudasjärven Korentokangas (MY-hs 19) on maakunnallisesti merkittävä harjualue (luokka 3), joka on POSKI-luokituksen mukaan osittain maa-ainestenottoon soveltuvaa aluetta (luokka 2). POSKI-hankkeen luontoselvitysten yhteydessä ns. Akatemian harjuselvityksen (1980) mukaista rajausta päivitetty, jolloin MY-hs alue on pienentynyt huomattavasti alavilta osiltaan. Alueella on maa-ainesten otosuunnitelma, jossa on rajattu ottoalueet ja määriteltä ettei maa-ainesten otto saisi näkyä merkittävässä matkailuympäristössä. Kauempana tiestä maa-aines ei ole kovin laadukasta. Olemassa olevien tietojen pohjalta maa-ainestenottoaluetta ei laajenneta esitetylle alueelle.

Utajärven puoleisen Viinivaaran (MY-hs 55) itäosan MY-hs rajausta perustuu POSKI-hankkeen yhteydessä tehtyihin maisema- ja luontokartoituksiin. Alue on määriteltä luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaaksi alueeksi (luokka 2, POSKI yhteenvetoraportti). Länsiosaltaan alue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin tuuli- ja rantakerrostumiin (TUURA). MY-hs alueen rajoit-

Mineraalivaranto- ja kaivosalueet

Kaavaehdotuksessa on hyvin tunnistettu mineraalipotentialisia vyöhykkeitä. Kuten selostuksessa todetaankin, on vyöhykkeille mahdollisesti syntyvien kaivosten perustaminen kuitenkin hyvin hidasta ja vain hyvin harvat malminetsintä-hankkeet johtavat varsinaiseen kaivostoimintaan. Tämä on syytä ottaa huomioon, kun tarkastellaan mineraalipotentialisia aluerajauksia ja rajausmerkintöjen merkitystä muulle maankäytölle.

Viranomaisroolissa Metsähallitus lausuu vielä seuraavaa.

Tuulivoimaloiden rakentamista koskevat yleiset suunnittelumääräykset

Tuulivoiman rakentamista koskevaa yleistä suunnittelumääräystä on täydennetty. Nyt määräys on muodossa:

"Perämeren rannikkoalueella tuulivoimarakentaminen tulee sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille. Tapauskohtaisesti voidaan harkita tuulivoimaloiden sijoittamista myös muille alueille, mikäli se ei merkittävästi lisää tuulivoimarakentamisesta aiheutuvia haitallisia yhteisvaikutuksia asutukseen, maisemaan, linnustoon tai muuhun ympäristöön.

Tuulivoimalat tulee lähtökohtaisesti sijoittaa linnuston kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle. Tapauskohtaisesti voidaan harkita tuulivoimarakentamista myös näille alueille, mikäli tuulivoimarakentaminen ei heikennä alueiden linnustoarvoja."

"Perämeren rannikkoalue" on määritelty kaavaselostuksessa (s. 33). Alueen rajausta perustuu vaihemaakuntakaavaa varten laadittuun linnustoselvitykseen ja Pohjois-Pohjanmaan ELY- keskuksen näkemykseen linnuston päämuuttoreitin alueesta.

Kaavaselostuksen (taulukko 11, s. 31) mukaan kaavaa varten valmisteltujen selvitysten yhtenä suosituksena on

"Noudatetaan varovaisuusperiaatetta selvityksessä määritellyllä, rannikonsuuntaisella muuton painopistealueella".

sen perusteluja ei löytynyt kovin tarkasti [www:ssä](#) julkaisussa materiaalisissa eli siltä osin on syytä asiaa tarkentaa kaavaselostuksessa.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että Perämeren rannikko on valtakunnallisesti yksi merkittävimmistä tuulivoimatuotannolle soveltuvista alueista muun muassa erinomaisten tuulisuusolojen, hyvien sähkönsiirtoyhteysien ja verraten harvan asutuksen vuoksi. Alueelle on toteutettu ja suunnitteilla useita koko maan mittakaavassa suuria tuulivoimala-alueita. Alueella on tärkeä merkitys valtakunnallisten tuulivoimatavoitteiden saavuttamisen kannalta. Linnuston päämuuttoreitiksi määriteltyt alueet ovat erittäin laajoja ja kattavat koko Pohjanlahden rannikon sekä merkittävän osan merialueesta Varsinais-Suomesta Lappiin (Lintujen päämuuttoreitit Suomessa, Birdlife 2014). Päämuuttoreittien määrittely tuulivoimarakentamiselle lähtökohtaisesti soveltumattomaksi on Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan vaikeasti perusteltavissa.

Maakuntakaavaa varten laadittujen ja muiden käytettävissä olleiden selvitysten perusteella Perämeren rannikko- ja merialueelle voidaan osoittaa tuulivoimarakentamista ilman, että alueen linnustoarvot merkittävästi vaarantuisivat. Liitto viittaa koko maakunnan kattavaan törmäys- ja populaatiovaikutusten arviointiin, lukuisiin hankekohtaisiin

Maakuntakaavassa määritellylle Perämeren rannikkoalueelle on kaavaehdotuksessa sijoitettu seudullisesti merkittävät tuulivoima-alueet Olhava-Myllykangas-Palokangas (osin rakennettu, osin rakentamaton), Revonlahti (rakentamaton), Puskakorvenkallio (rakentamaton) ja Jokela-Tohkoja (rakennettu 34 voimalaa) sekä kohdemerkinnällä en-tv alle 10 tuulivoimalan alueita, joiden kaavassa osoittamisen tarve ja edellytykset ratkaistaan kaavaehdotuksen viranomaiskuulemisen jälkeen. Näitä ovat Vartinoja, Parhalahti itäinen, Peltusmäki, Juurakko, Torvenkylä ja Kokkokangas.

Ympäristöministeriön Tuulivoimarakentamisen suunnitteluohjeen (Ympäristöhallinnon ohjeita 5/2016) mukaan tuulivoimaloita ei tule lähtökohtaisesti sijoittaa linnuston kannalta tärkeille alueille, kuten lintujen päämuuttoreiteille sekä päämuuttoreittien keskittymä- eli pullonkaula-alueille, tai niiden välittömään läheisyyteen. Tapauskohtaisesti voidaan ohjeen mukaan kuitenkin harkita tuulivoimarakentamista näille alueille.

Metsähallitus toteaa, että tuulivoimarakentamista koskevat yleiset suunnittelumääräykset poikkeavat ympäristöministeriön tuulivoiman rakentamista koskevasta suunnitteluohjeesta, sillä kymmenien, ellei jopa satojen voimaloiden rakentamisen mahdollistavat kaavamerkinnot eivät ole tulkittavissa tapauskohtaiseksi rakentamiseksi, vaan ne ovat ristiriidassa ohjeen kanssa.

Tuulivoiman näin laajamittaista rakentamista Pohjanlahden rannikon linnuston päämuuttoreitillä tulee vielä arvioida varovaisuusperiaate ja ympäristöministeriön suunnitteluohje huomioon ottaen.

linnustovaikutusten arviointeihin sekä toteutuneiden suurten tuulivoimapuistokokonaisuuksien linnustovaikutusten seurantatutkimusten tuloksiin. Erityisesti lin ja Kalajoen-Pyhäjoen alueelle tehtyjen seurantatutkimusten tuloksille tulee antaa painoarvoa. Vaikutukset muuttolinnustoon ovat olleet huomattavasti vähäisemmät kuin hyväksyttyjen ja toteutuneiden hankkeiden yva-menettelyissä ja yleiskaavoituksessa on ennakolta arvioitu.

Pohjois-Pohjanmaan liitto yhtyy kuitenkin näkemykseen, että tuulivoima-alueiden osoittaminen rannikolle tulee tehdä harkiten laadukkaiden vaikutusten arviointien pohjalta sekä linnuston esteetön muutto tai vähintään riittävät väistämismahdollisuudet turvaten.

Kokonaisuutena tuulivoima-alueiden pinta-ala rannikon keskeisellä muuttoreitillä vähenee jonkin verran 3. vaihe-maakuntakaavan myötä, kun vertailukohtana on 1. vaihe-maakuntakaava ja siihen sisältymättömät, mutta jo toteutuneet hankkeet. ELY-keskuksen lausunnossa mainittujen Kalajoen Palokankaan ja Raahen Someronkankaan lisäksi linnuston muuttoreitiltä poistetaan myös Oulun Hoikka-Hiue-Luodeleto merituulivoima-alue.

Lausuntopalautteessa esitetyt huomiot laajojen tuulivoima-alueiden estevaikutuksesta ja kasvavasta törmäysriskistä ovat huomionarvoisia. Muun muassa Kalajoella tehty linnustovaikutusten seuranta on osoittanut, että linnut pyrkivät väistämään voimalaloita ja että kapeatkin tuulivoima-alueiden väliin jäävät lentokäytävät ohjaavat muuttoa ja ovat siten lintumuuton kannalta merkittäviä. Kokemukset laajamittaisesta tuulivoimarakentamista ja sen kumulatiivisista linnustovaikutuksista ovat kokonaisuutena arvioiden vielä vähäisiä.

Saadun palautteen perusteella ja varovaisuusperiaate huomioon ottaen kaavaratkaisua muutetaan seuraavasti: Siikajoen Revonlahden (tv-1 379) alueen pohjoisosa rajataan si-

<u>Tuulivoima-alueet</u> Maaninka (Kuusamo) Maaningan tuulivoima-alueesta on laadittu täydentäviä maisema- ja linnustovaikutuksia koskevia selvityksiä, joiden mukaan alueen toteuttamisen vaikutukset maisemaan ja linnustoon eivät muodostu merkittäviksi. Metsähallitus toteaa maisemaselvityksestä, että sen johtopäätökset hankkeen maisemavaikutuksista ovat oikeansuuntaisia. Metsähallitus yhtyy arvioon, että hanke ei aiheuta sellaisia merkittäviä maisemavaikutuksia, että ne estäisivät hankkeen toteuttamisen. Täydentäviä linnustoselvityksiä koskeva osuus lausunnosta on julkisuuslain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 14 kohdan perusteella salassa pidettävä ja tarkoitettu vain viranomaiskäyttöön. (salassa pidettävä osuus on poistettu)	ten, että sen ja 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetun Isonen (tv-1 317) väliin jää tuulivoimaloista vapaata aluetta. Pyhäjoen Puskakorvenkallion tuulivoima-alueen rajausta muutetaan siten, että sen ja Paltusmäen alueen väliin jää noin 2,2 km leveä tuulivoimaloista vapaa alue. Rajausmuutos huomioi Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa linnustollisesti merkittäväksi määritellyn alueen (Yppärin pellot, Isonen) ja noin 500 m suojavyöhykkeen ko. alueen ympärille. Maakuntakaavaa laadittaessa on Maaningan tuulivoima-alueen osalta selvitetty uhanalaisten suurten petolintujen pesät ja huomioitu petolintujen suojelutarve muodostamalla 2 km puskuri suhteessa kriittisimmän lajin pesiin. Kaavaa laadittaessa on lisäksi ollut käytettävissä yksityiskohtaisempia lajikohtaisia selvityksiä (Maaningan tuulivoima-hankkeen yva-selostus sekä täydentävä linnustoselvitys 15.9.2017). Ko. selvitysten mukaan vaikutukset linnustoon eivät muodostuisi merkittäviksi. Metsähallitus on pitänyt selvityksiä riittämättöminä. Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnitelua koskevan ohjeen (5/2016) mukaan (s. 72) selvityksiä laadittaessa otetaan huomioon suunnittelujärjestelmän mukainen selvitysten täydentymisen ja tarkentumisen periaate. Eri suunnittelutasoilla vaadittavien selvitysten tarve ei ole tarkkaan rajattu. Erityiset ympäristöarvot tai hankkeen toteuttamismahdollisuuksien vähäisyys saattavat edellyttää tavanomaista yksityiskohtaisempia selvityksiä jo maakuntakaavoituksessa. Ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnitelua koskevan ohjeen (5/2016) mukaan erityisiä vaatimuksia suuria petolintuja koskeville selvityksille muodostuu silloin, kun suunnittelualue sijaitsee noin kahden kilometrin säteellä suurten petolintujen pesäpaikoista. Maakuntakaavoituksessa.
--	---

Yhteenvetona Metsähallitus katsoo, että edellä tässä lausunnossa esitettyjen, linnuston lisäselvitysraporttia koskevien tietojen perusteella Maanigan tuulivoima-aluetta koskevan tv 1 -kaavamerkinnän toteuttamiskelpoisuudesta ei ole varmuutta petolinnustaselvitysten puutteiden takia. <i>Olhava-Myllykangas-Palokangas (li)</i> Olhavan, Myllykankaan ja Palokankaan alueet on kaavaehdotuksessa esitetty yhtenä uutena tv-1 -alueena. Kyseessä on laaja alue, joka sijaitsee osin Metsähallituksen hallinnoimalla maalla. Pääosin jo rakennettu Olhava-Myllykangas-Palokangas -tuulivoima-alue sijoittuu lintumuuton painopistealueelle ja Oulunseudun lintumuuton kerääntymisalueelle. Metsähallitus huomauttaa, että Olhava-Myllykangas-Palokangas tv-1 -alueen esittäminen kaavassa siltä osin kuin kyseessä ovat vielä rakentamattomat alueet (ainakin Palokangas) poikkeaa YM: n tuulivoimarakentamisen suunnitteluohjeesta. Kaavamerkintää tulee vielä arvioida varovaisuusperiaate ja ympäristöministeriön suunnitteluohje huomioon ottaen.	tuksessa selvitetään ja otetaan huomioon linnuston kannalta arvokkaat alueet ja arvioidaan vaikutukset niihin, erityisesti syystä myös lajikohtaisin selvityksin. Maanigan tuulivoima-alueen lähialueella, ei kuitenkaan sen välittömässä läheisyydessä, on erityisiä linnustoon liittyviä ympäristöarvoja. Toisaalta Maanigan tuulivoima-alue on verraten laaja ja mahdollistaa siten erilaiset toteuttamisratkaisut ja vaikutusten lieventämisen. Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan kaavaratkaisu perustuu maakuntakaavatasolla riittäviin selvityksiin ja linnustoarvojen huomioimiseen. Maakuntakaavassa osoitettu tuulivoima-alue ja sen rajausten täsmentyvät kunta-kaavassa laadittavien tarkempien selvitysten perusteella. Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan Palokankaan tuulivoimahankkeet yva-menettelyn tulokset sekä linnuston seurantatutkimusten tulokset puoltavat Olhava-Myllykangas-Palokangas -alueen osoittamista maakuntakaavassa. Seurantatulosten mukaan linnut väistävät tehokkaasti tuulivoima-aluetta ja törmäyksiä ei ole monivuotisessa seurannassa havaittu. Perämeren koillisrannikolle suunnitelluilla tuulivoimapuistoilla on vaikutuksia lintujen muuttoreiteihin ja tilankäyttöön alueella. Tuulivoimapuistoalueiden länsi- ja lounaispuolella rannikolle sekä tuulivoimapuistoalueiden itäpuolelle jää kuitenkin runsaasti tuulivoimaloista vapaata aluetta, jota kautta linnut voivat edelleen muuttaa. Tuulivoimapuistojen aiheuttamilla muutoksilla lintujen muuttoreiteissä ja alueen kautta muuttavien lintujen lajikoostumuksessa tai yksilömäärissä on arvioitu olevan suuruudeltaan enintään kohtalaisia negatiivisia vaikutuksia eri lajeille (Palokankaan yvaselostus). Vielä toteumaton Palokankaan aluesijoittuu olemassa olevan tuulivoima-alueen ”kainaloon” eikä siten merkittävästi lisää törmäysriskiä tai estevaikutusta. Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan kaavaratkaisu perustuu maakuntakaavatasolla riittäviin selvityksiin
---	---

<i>Pahkavaara (Utajärvi)</i> Pahkavaaran tuulivoimahankealue on esitetty uutena tv-1 -alueena vaihemaakuntakaavaluonnoksessa. Hankealueen ympärille sijoittuu kolme maakotkan reviiriä, joiden lähimmät pesät sijaitsevat noin 2 km, 5 km ja 7,5 km hankealueen eri puolin. Lähin muuttohaukan pesäpaikka on noin 2,5 km hankealueesta. 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta antamassaan lausunnossa Metsähallitus katsoi, että Pahkavaaran tv 1 -alueen osoittaminen maakuntakaavassa edellyttää täydentäviä selvityksiä hankkeen vaikutuksesta maakotkalle. Metsähallitus on osallistunut selvityksiä koskevaan työneuvotteluun toukokuussa 2017, mutta uusia selvityksiä ei ole liitetty kaava-aineistoon. Metsähallitus katsoo, että Pahkavaaran tv 1 -alueen osoittaminen maakuntakaavassa on ongelmallista, koska hankkeen maakotkaa koskevat selvitykset eivät tarjota riittävää tukea kaavaratkaisulle. <i>Lavakorpi (Oulu) ja Maaselkä-Hepoharju (Utajärvi)</i> Oulun Lavakorven ja Utajärven Maaselkä-Hepoharjun tuulivoima-alueiden osalta Metsähallitus toteaa, että hankkeisiin on laadittu Natura-arvioinnit, joita tulee ELY-keskuksen lausuntojen mukaan täydentää. Metsähallitus on antanut hankkeista luonnonsuojelulain 65 §:n mukaiset lausunnot, jotka Metsähallitus toimittaa kaavoittajalle pyydettäessä. <i>Metsälamminkangas ja Naulakangas (Vaala)</i> Metsälamminkankaan tuulivoimahankealue on esitetty uutena tv-1 -alueena 3. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa. Alueelle on laadittu tuulivoimaosayleiskaava, joka on hyväksytty kunnanvaltuustossa kesäkuussa 2016. Kaava ei ole lainvoimainen. Naulakankaan alueella on vireillä osayleiskaavan laatiminen kuudelle tuulivoimalalle. Metsälamminkankaan ja Naulakankaan tv 1- alueiden osalta Metsähallitus viittaa 3. vaihemaakuntakaavan luonnosvaiheessa lausumaansa liit-tyen hankkeiden linnustovaikutusten arviointiin ja Natura-arvioinnin laatimiseen Rumala-Kuvaja-Oudonrimpien Natura-alueelle (FI1200800).	ja linnustoarvojen huomioimiseen. Maakuntakaavassa osoitettu tuulivoima-alue ja sen rajausta täsmennyvät kunta-kaavassa laadittavien tarkempien selvitysten perusteella. Ks. myös edellä vastine Kuusamon Maaningan alueeseen. Lavakorven alue on pienentymässä huomattavasti alkupe- räisestä yli 60 voimalan alueesta noin 14 voimalan alueeksi. Samalla riskit Natura-alueiden suhteen vähenevät olennai- sesti. Tornator Oyj on ilmoittanut luopuvansa Hepoharjun alueen kehittämisestä, joten ko. alueen osoittamisesta 3. vaihemaakuntakaavassa luovutaan. Maaselän alue ei itses- sään edellytä Natura-tarkastelua. Vaalan Metsälamminkankaan tuulivoima-alueelle on laa- dittu 27 tuulivoimalan rakentamisen mahdollistava tuuli- voimayleiskaava. Ko. yleiskaavan laatimisen yhteydessä on laadittu Natura-arviointi. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on käsitellyt kaavasta tehdyn valituksen ja todennut pää- töksessään 4.7.2017, että kolmea Natura-alueen välittö- mään läheisyyteen sijoittuvaa voimalaa lukuun ottamatta kaava täyttää maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuk- set, eikä aiheuta luonnonsuojelulain 66 §:ssä tarkoitettua kiellettyä heikennystä. Kaava ei ole vielä lainvoimainen. Vaalan Naulakankaan alueella on vireillä 6 tuulivoimalaa käsittävän tuulivoimayleiskaavan laatiminen. Ko. hank- keelta ei ole edellytetty Natura-arvioinnin laatimista. Tuulivoima-alueiden välinen etäisyys on 11 km. Naulakan- kaan etäisyys Natura-alueeseen on 2-4 km. Etäisyyttä kriit- tisimpien lintulajien pesiin on noin 4-7 km. Ottaen huomioon Metsälamminkankaan ja Naulakankaan tuulivoimahankeiden yhteydessä laaditut selvitykset sekä
---	---

<i>Haarasuonkangas ja Kiviselkä-Pitkäsuon (Vaala)</i> Haarasuonkangas ja Kiviselkä-Pitkäsuon muodostavat noin 13 km pitkän luoteesta kaakkoon suuntautuvan tuulivoima-alueiden kokonaisuuden. Lähinnä hankealuetta sijaitsevat tunnetut suurten petolintujen pesät ovat Haarasuonkankaalta noin 1,9 km (sääksi), noin 5 km (muuttohaukka) ja noin 7 km (maakotka) sekä Kiviselkä-Pitkäsuolta noin 1,7 km (muuttohaukka), noin 2,4 km (maakotka) ja noin 5,5 km (sääksi) etäisyydellä. Metsähallitus katsoo, että Haarasuonkankaan ja Kiviselkä-Pitkäsuon tv 1 -alueilla voi olla mahdollisia yhteisvaikutuksia linnustolle. Metsähallitus viittaa kaavaluonnoksesta lausumaansa, jonka mukaan Haarasuonkankaan ja Kiviselkä-Pitkäsuon tuulivoima-alueiden vaikutukset petolinnustolle tulee arvioida. Tuulivoimatuotannon selvitysalueet (se-3) Oulaisten Pökkylän, Hautakankaan ja Hietasyrjänpään alueet, Haapaveden Riskalankankaan alue, Haapaveden Piip-sannevan alue sekä Haapajärven-Haapaveden Multakaarronnevan alue on osoitettu lausuntoaineistossa se-3 selvitys-aluemerkinnällä. Merkinnällä osoitetaan tuulivoimatuotantoon suunniteltuja alueita, joiden soveltuvuus merkitykseltään seudullisen tuulivoima-alueen rakentamiseen ja/ tai alueiden laajuus ratkaistaan alueita koskevan selvityksen laatimisen sekä sijaintialueen kuntien ja viranomaisten kuulemisen jälkeen ennen kaavaehdotuksen julkista kuulemistä. Kaavaselos-tuksen mukaan maakuntakaavan jatkosuunnittelussa parhaiten tuulivoimarakentamiseen soveltuvat alueet osoitetaan ko. selvityksen tulosten perusteella. <i>Pökkylä (Oulainen)</i> Pökkylän selvitysalue rajoittuu idässä suoraan Metsähallituksen hallinnoimaan Ison Honkannevan luonnonsuojelualueeseen (Iso Honkanneva - Pieni Honkanneva Natura-alue, SAC), osin suojelualue ulottuu myös selvitysalueen sisälle. Ohinevan metsien luonnonsuojelualue ja Natura-alue (SAC) sijaitsee alueesta alle 2 kilometrin etäisyydellä pohjoisessa. Pökkylän kohdekuvauksessa todetaan, että hankealueen kautta kulkevaltakunnallisesti tärkeä kurjen kevät- ja syys-muuttoreitti ja hankealue sijoittuu muuttolintujen kannalta muuttoreitin keskeisimmälle alueelle. <i>Hautakangas (Oulainen) - Rahkola (Haapavesi)</i> Metsähallituksen hallinnoima Iso Honkanneva-Pieni Honkanneva Natura-alue (SAC) sijaitsee noin 3,5 km etäisyydellä alu-eesta luoteeseen.	maakuntakaavassa osoitettavien tuulivoima-alueiden vaih-toehtoiset toteuttamistavat, Pohjois-Pohjanmaan liitto ei pidä ilmeisenä että maakuntakaava todennäköisesti mer-kittävästi heikentäisi Rumala-Kuvaja-Oudonrimmit Natura-alueen arvoja. Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan kaavarat-kaisu perustuu maakuntakaavatasolla riittäviin selvityksiin ja linnustoarvojen huomioimiseen. Maakuntakaavassa osoitettu tuulivoima-alue ja sen raja-alueet täsmenevät kunta-kaavassa laadittavien tarkempien selvitysten perusteella. Ks. myös edellä vastine Kuusamon Maaningan alueeseen.
--	--

Hautakangas-Rahkolan kohdekuvauksessa todetaan, että alueen kautta kulkee valtakunnallisesti tärkeä kurjen syys- ja kevätmuuttoreitti ja alue sijoittuu sekä kevät- että syysmuuton kannalta niin, että se sijoittuu muuttolintujen lentoreitin keskelle. <i>Riskalankangas (Haapavesi)</i> Suunnitellun Riskalankankaan hankealueen sisälle jää osa Metsähallituksen hallinnoiman Mustakorven luonnonsuojelu-alueesta. Samaa suojelualueetta (ja Mustakorpi Natura-alue, SAC) sijaitsee myös noin 600 m etäisyydellä alueen etelä-puolella. Riskalankankaan kohdekuvauksen mukaan alue sijoittuu kurjen päämuuttoreiteille (kevät- ja syysmuutto). <i>Hietasyrjänselkä (Oulainen)</i> Metsähallituksen hallinnoima Haapaveden lintuvesien ja soiden luonnonsuojelualue sijoittuu lähimmillään noin 400 metrin etäisyydelle selvitysalueesta (Pirnesojan varrella). Myös Metsähallituksen hallinnoima Hirvinevan Natura-alue (SAC) ja soidensuojelualue sijoittuu alueen koillispuolelle 2,5 kilometrin etäisyydelle. Hietasyrjänselkään kohdekuvauksessa todetaan, että hankealueen kautta kulkee valtakunnallisesti tärkeä kurjen kevät- ja syysmuuttoreitti. Kurjen syysmuutto painottuu Nivalan kunnan alueelle, mutta muuttoreitin sijoittumiseen vaikuttaa muuttopäivinä vallitseva tuulen suunta ja voimakkuus. Lähimmät tunnetut uhanalaisten petolintujen pesäpaikat sijoittuvat noin 4,5 km päähän tarkasteltavasta alueesta. Metsähallitus toteaa edellä mainituista tuulivoiman selvitysalueista, että useiden tuulivoima-alueiden sijoittamisella keskeiselle muuttoreitille voi olla vaikutuksia muuttavaan linnustoon, ja yhteisvaikutukset lähiseudun useiden muiden tuulivoima-alueiden kanssa voivat olla merkittäviä. Metsähallitus viittaa edellä lausumaansa todeten, että useiden tuulivoima-alueiden toteuttaminen muuttoreitille ei ole tulkittavissa tapauskohtaiseksi rakentamiseksi, ja siten poikkeaa ympäristöministeriön tuulivoimarakentamisen suunnitteluohjeesta. <i>Multakaarronneva (Haapajärvi, Haapavesi)</i> Puhuri Oy suunnittelee Multakaarronnevan alueelle tuulivoimahanketta (noin 55 tuulivoimalaa) ja on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan liittoa lisäämään alueen potentiaalisena tuulivoima-alueena maakuntakaavaan. Alustavan hankealueen rajauksen sisälle jää Metsähallituksen hallinnoiman Hirsinevan luonnonsuojelualueen ja Natura-alueen (SAC) pohjoisosa. Metsähallitus huomauttaa, että Natura-alueella lähellä selvitysalue on havaittu vuonna 2017 erityisesti suojeltavan petolintulajin pesintä. Soiden käytön päivitykset ja turvetuotanto Pudasjärven Pahasuo on osoitettu 1. vaihemaakuntakaavassa merkinnällä tu-1 (turvetuotantoon soveltuva alue). Pahasuon turvetuotannon ympäristölupahakemus on edelleen aluehallintovirastossa käsittelyssä. Metsähallitus on lausunut	Valtakunnallisesti määritellyt linnuston muuttoreitit kattavat 50-100 km syvyisen alueen Perämeren rannikolta sisämaahan. Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan ko. alueen määrittely tuulivoimarakentamiseen soveltumattomaksi ei ole perusteltua. Tuulivoimarakentamisen yhteisvaikutukset muuttolinnustoon on arvioitu osana maakuntakaavan valmistelua. Se-3 alueista osoitetaan tuulivoima-alueita Haapaveden-Oulaisten Puutionsaari (ent. Riskalankangas)-Hautakangas, Haapaveden Piipsanneva ja Haapaveden Hankilanneva(n laajennus). Alueet osoitetaan esitettyjä se-3 alueita pienempinä ja rajataan siten, että etäisyys lähimpään asutukseen on vähintään 2 km. Multakaarronneva se-3 alueen osalta vaihemaakuntakaavassa osoitetaan tuulivoima-alueena sen Haapaveden puolelle sijoittuva osa-alue. Pahasuon osalta voidaan todeta, että maakuntakaavoituksessa on ollut vastaava käsitys kuin Metsähallituksella siitä, että Kiiminkijoen valuma-alueella on turvetuotannossa noudatettava erityistä varovaisuutta. Tämän varmistamiseksi 1. vaihemaakuntakaavan yhteydessä laadittiin Natura-arviointi turvetuotannon vesistövaikutuksista ja osa ehdolla olleista soista karsittiin tämän takia kaavasta. Li-
--	--

Pahasuon ympäristölupahakemuksesta ja siihen sisältyvästä Natura-arvioinnista 14.6.2016 ja Natura-arvioinnin täydennyksestä 16.12.2016. Lausunnoissaan Metsähallitus on todennut, että Pahasuon vesistökuormitus voi johtaa Jaalankajoen vesistön ekologisen tilan heikkenemiseen ja myös vesiluontotyyppien tilan heikkenemiseen, ollen ristiriidassa Oulujoen-lijoen vesienhoitosuunnitelman (2016-2021) kanssa. **Metsähallitus uudistaa kaavan luonnosvaiheessa lausumansa, että 3. vaihemaakuntakaavassa Pahasuolta tulisi poistaa tu-1 -merkintä.**

Pohjavesialueet

Metsähallitus uudistaa luonnosvaiheessa lausumansa, että kaavassa vedenhankintaan soveltuvaksi pohjavesialueeksi sekä tärkeäksi pohjavesivyyhykkeeksi merkitty Viinivaara-Kälväsvaaran alue ei Metsähallituksen näkemyksen mukaan sovellu vedenhankintaan, johtuen vedenotosta todennäköisesti aiheutuvista merkittävistä heikentävistä vaikutuksista läheisten Natura 2000-alueiden suojeluarvoin (FI1103829 Olvassuo, FI1101202 Kiiminkijoki). Perusteet Metsähallituksen näkemykselle on esitetty viimeisimpänä Metsähallituksen 26.6.2017 antamassa lausunnossa koskien Viinivaaran pohjavedenottohankkeeseen liittyviä Olvassuon ja Kiiminkijoen Natura-arviointeja. Metsähallituksen näkemystä tukee myös Varsinais-Suomen ELY-keskuksen yhteysviranomaisena antama lausunto hankkeen Natura-arvioinneista (12.7.2017). Metsähallitus toimittaa asiakirjat kaavoittajalle pyydettyä.

Pohjavesialueiden tuntumaan merkityistä uusista SL-1 -suojelumerkinnöistä Metsähallitus toteaa, että kaavaehdotuksessa esitetyt uudet suojelumerkinnät kohdistuvat valtion mailla kohteisiin, jotka valtakunnallisessa soidensuojelun täydennysesityksessä on arvioitu valtakunnallisesti merkittäviksi kohteiksi, ja tämän toteutuksesta päätettäessä sovittu siirrettäväksi Metsähallituksen liiketoimintojen taseesta Metsähallituksen Julkisten hallintotehtävien taseeseen. Tällaisilla suojelumerkinnöillä ei ole suoraa vaikutusta merkinnän mukaisen aluevarauksen ulkopuolelle, joten se, onko kyseiset kohteet merkitty kaavaan vai ei, ei vaikuta pohjaveden käytöstä tehtäviin päätöksiin. Metsähallitus toteaa, että pohjaveden käytöstä tehtäviin päätöksiin vaikuttavia tekijöitä ovat mm. toiminnan vaikutukset Natura 2000 -alueiden suojelun perusteisiin, vesilain suojelemiin luontotyyppisiin, vesienhoitolain tavoitteiden toteutumiseen sekä luonnonsuojelulain nojalla suojeltuihin kohteisiin.

Kajaanissa 5.12.2017,

Matti Tapaninen, Aluejohtajan sijainen, Metsähallitus, Luontopalvelut, Pohjanmaa

säksi Kiiminkijoen valuma-alueen tu-1 – ja tu-2 soiden varauksiin liitettiin vesiensuojelun erityistä tehokkuutta edellyttävä suunnittelumääräys.

Pahasuo sijoittuu Jaalanganjokivarteen, osuudelle jossa jokivarsi on valtaosin metsäojitettu ja siinä on vanhoja suopeltoja. Tämä maankäyttö kuormittaa jokea voimakkaasti ja on vaikuttanut sen tilaan. Nyt 3. VMK:n yhteydessä Vaalan turvetuotantosoista tehty vesistövaikutusarviointi (kaava-aineistossa) perustui uusimpiin tietoihin eri maankäyttömuotojen vesistökuormituksesta. Arvion mukaan metsäojitetun suon ottaminen turvetuotantoon lisää vesistökuormitusta hyvin vähän tai ei ollenkaan, ja fosfori- ja typpikuormitus voivat jopa laskea verrattuna metsätalouden käytön skenaarioon.

Tätä taustaa vasten on vaikea nähdä sellaista mittakaavaa, että Pahasuon turvetuotanto voisi johtaa, maankäytöllä jo muutetun ja kuormittuneen Jaalanganjoen ekologisen tilan heikkenemiseen nykyisestä – olettaen että turvetuotannon vesiensuojelussa noudatetaan kaavan mukaisesti erityistä huolellisuutta.

Kaavamerkintää ja sen mahdollista poistamista ei myöskään voida kytkeä yksittäisen lupahakemuksen vesiensuojelun tasoon.

Viinivaara-Kälväsvaara –pohjavesialueiden esittäminen maakuntakaavassa on perusteltua riippumatta Oulun Veden hankkeesta: Pohjavesivarantojen esille tuominen maakuntakaavassa perustuu tarpeeseen ottaa pohjavesivarannot huomioon muuussa maankäytössä sekä vesihuollon tarpeisiin. Tähänastisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan molemmat pohjavesinäkökulmat on pitänyt ottaa huomioon maakuntakaavoituksessa. Pohjavesialueiden esittäminen maakuntakaavassa ei ota mitenkään kantaa mahdollisen käytön mitoittamiseen. Pohjavesivarantojen yleisen käyttökelpoisuuden arviointi perustuu ELY-keskuksen luokitteluun.

Metsähallituksen analyysin tekijöistä, jotka viime kädessä vaikuttavat pohjaveden käytöstä tehtäviin päätöksiin, voi-

	daan yhtyä. Soidensuojelualueiden kaavalliset varaukset eivät vaikuta suoraan Viinivaaran pohjaveden ottoa koskevaan lupaharkintaan, eikä niitä ole sellaisiksi tarkoitettu. Suoraan vaikuttavia tekijöitä ovat luonnonsuojelulain ja vesilain mukaiset näkökohdat. Natura 2000 –ohjelman luontotyyppien ja pohjaveden oton väliset moniulotteiset, vaikeasti tulkittavat yhteydet muodostunevat ratkaisevaksi lupaharkinnassa. Viinivaaran tapauksessa tapauksessa vaikutus Natura 2000 –alueisiin nousee keskeiseen asemaan.
Museovirasto 23.11.2017, MV/24/05.02.00/2016 Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt Museoviraston lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan nähtävillä olevasta ehdotusaineistosta. Museovirasto on käsitellyt asian erityisistunnossaan 23.11.2017 ja lausuu seuraavan. VAIHEMAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEISTA Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaava saatettiin vireille 2016 ja kaavaluonnos oli nähtävillä keväällä 2017. Ehdotuksen lausuntopyynnössä on pyydetty kiinnittämään huomiota tuulivoimatuotannolla alueilla osoitettuihin selvitys- aluemerkitöihin (se-3) sekä kaavaselostuksessa ja Perämeren rannikkoalueiden erityiskysymyksiin. Vaihemaakuntakaavan keskeiset teemat ovat pohjavesi- ja kiviainesalueet sekä mineraalipotentiali- ja kaivosalueet. Tuulivoiman ja soiden osalta vain muutokset 1. vaihemaakuntakaavaan osoitetaan kaavakartalla. Lisäksi teemoina ovat mm. Oulun kaupunkiseudun aluerakenne ja keskusta-alueet sekä Vaalan alueidenkäyttö kulttuuriympäristön osalta. POHJAVESI- MAA-AINESTEN OTTOALUEET JA ARVOKKAAT HARJUALUEET Maakuntakaavassa merkinnän MY-hs (arvokas harjuaalue) suunnittelumääräykseen on lisätty muinaisjäännökset. Seudullisesti merkittävien maa-ainesten ja kalliokiviainesten ottoalueiden (eo) suunnittelumääräyksien lisäyksenä on maa-ainesten oton sovittaminen myös arkeologiseen kulttuuriperintöön. Lisäykset suunnittelumääräyksiin ovat riittävät. TUULIVOIMA-ALUEIDEN TARKISTUKSET Aiemmassa vaihemaakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ulkopuolelle sijoittuvien tuulivoimahankkeiden suuri määrä on luonut tarpeen arvioida uudelleen kaavan tuulivoimarakentamista. Maakunnassa on toteutus- ja suunnitteluvaiheissa yli sata hanketta. Ne vaikuttavat vääjäämättä ympäristöön ja kulttuurimaisemaan tuulivoiman tarvitseman infrastruktuurin takia. Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan merkinnällä tv-1 ja tv-2 yhteensä 20 tuulivoimalle soveltuvaa aluetta, joista 17 sijoittuu mantereelle (tv-1) ja kolme merelle (tv-2). Samalla poistetaan 12 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettua aluetta. Sii- kajoen Revonlahden tuulivoima-alueen rajausta tarkistetaan. Monissa tapauksissa poistoilla on myönteinen vaikutus	

maakunnallisesti ja myös valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen säilymiseen. Kuusamon Maaningan tuulivoimapuistosta Posion Riisitunturin kansallispuistoon aiheutuvia kielteisiä maisemallisia vaikutuksia on voimala-aluetta pienentämällä saatu vähennettyä.

Oulaisten Pöykkylän, Hautakankaan ja Hietasyrjänselän alueet, Haapaveden Riskalankankaan alue, Haapajärven ja Haapaveden Multakaarronevan alue sekä Haapaveden Piipsannevan alue on osoitettu se-3 -selvitysaluumerkinnällä. Sillä osoitetaan tuulivoimatuotantoon suunniteltuja alueita, joiden soveltuvuus seudullisen tuulivoiman rakentamiseen tai alueiden laajuus ratkaistaan alueita koskevan selvityksen perusteella ja virananomaisten kuulemisen jälkeen. Alueilta ei tunneta muinaisjäänköksiä eivätkä ne ole RKY 2009-alueita, eikä Museovirastolla ole rajauksiin huomautettavaa.

Tuulivoimalan suunnittelumääräykset huomioivat riittävästi vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Kulttuuriympäristön inventoinnin tarve uusilla maa- ja merialueiden tuulivoima-alueilla tulee kuitenkin selvittää tarkemmassa suunnittelussa.

MINERAALIVARANTO- JA KAIVOSALUEET

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan mineraalipotentialin selvitys (PORTTI) toteutettiin Geologian tutkimuskeskuksen ja Pohjois-Pohjanmaan liiton yhteistyönä 2015 - 2017. Maakunnassa on laajoja kaavassa osoitettuja mineraalivarantoja. Alueilla, joilla on muiden arvojen perusteella todettu erityistä maankäyttöjen yhteensovittamisen tarvetta, Museovirasto esitti ainakin Raahen Laivan mineraalivarantovyöhykkeellä suunnittelumääräyksiin lisäystä (-1) arkeologisen kulttuuriperinnön osalta. Valmisteluvaiheen palautteessa (11.9.2017) maakuntaliitto toteaa mineraalivarantoalueiden kuvauksiin lisättävän tarvittaessa maininta mahdollisesti rikkaasta arkeologisesta perinnöstä. Liitto perustelee tätä sillä, että kaivoslupamenettelyssä ja käytön suunnittelussa arkeologinen selvitys toteutuu joka tapauksessa. Mainintaa rikkaasta arkeologisesta perinnöstä ei kuitenkaan näy Raahen tai muiden ekv-mineraalivarantoalueiden kuvaukseen kaavaselostuksessa, mikä on aihetta korjata. Lisäys on tarpeen, koska jo malminetsintävaihe johtaa tutkimuskaivantojen ja -ojien avaamiseen, jolloin ennestään tuntemattomia muinaisjäänköksiä voi tuhoutua ilman riittävää dokumentointia.

OULUN SEUDUN LIIKENNE JA YHDYSKUNTARAKENNE

Oulun seudun merkintä ”Oulun seudun laatuikäytävä” (kk-5) sijoittuu pääosin, mutta ei kokonaan taajamatoimintojen alueelle. Alueella on monia eriluonteisia kulttuuriympäristöjä. Kaupunkiseudun kehittämisessä on syytä varmistaa, että kaavaratkaisu edistää kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Museovirasto on jo lausunnossaan (2.6.2017) kehottanut lisäämään laatuikäytävää koskevaan määräykseen maininnan kulttuuriympäristöjen ja maiseman arvojen huomioimisesta alueen suunnittelussa.

Oulun kaupunkiseudun aluekeskuksille esitetään kaavamerkintää C-3. Merkintään liittyvään kaavamääräykseen on asianmukaisesti lisätty määräys kulttuuriympäristön huomioimisesta, joka on liitetty merkintöihin C ja C-2: *”Alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisessa on varmistettava, että alueella sijaitsevien kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvot säilyvät”*.

SOIDEN KÄYTÖN PÄIVITYKSET – TURVETUOTANTOALUEET

Kaavaselostusta täydennetään ekv-mineraalivarantoalueiden kuvausten osalta.

Turvetuotantoon soveltuvat suot osoitetaan 3. vaihemaakuntakaavassa merkinnöillä tu-1 ja tu-2. Alueiden suunnittelu-määräyksiin on nyt sisällytetty toiminnan vaikutukset myös kulttuuriympäristöön. Ratkaisu on riittävä.

VAALAN KUNNAN ALUEEN KAAVAMERKINNÄT JA KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYKSET

Kainuun maakunnan alueella on toteutettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi vuosina 2011-13, sekä maakuntamuutoksen seurauksena päivitysinventointi 2016-17. Vaalan maakunnallisesti arvokkaan rakennusperinnön päivitysinventoinnissa selvitettiin maastotarkistuksin Vaalan kulttuuriympäristöohjelman (2002) kohteiden nykyiset arvot. Inventoinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota vuosina 1945-1990 valmistuneisiin rakennuksiin. Kaavakartalla osoitetaan kuusi Vaalassa sijaitsevaa, valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Lisäksi osoitetaan kaksi aluemaista maakunnallisesti arvokasta rakennettua kokonaisuutta. Kaikkiaan 46 päivitysinventoinnissa maakunnallisesti arvokkaaksi tunnistettua kohdetta on lueteltu liitteessä 5a. Rakennetun kulttuuriympäristön ja arvokkaiden kohteiden osalta Vaalan alueen kaavamerkinnot ovat riittävät.

Maakuntakaavaa varten Vaalan poikkeuksellisen vanhentunut arkeologinen inventointitilanne on otettu huomioon suunnitellulla arkeologisen kulttuuriperinnön päivityksellä. Tavoitteena oli mm. uuden kohdetyyppin, möljien (tervaveneiden vetotiet) inventointi. Tavoitteena oli saada inventointi käyttöön kaavan ehdotusvaiheessa, mutta se on toteutunut aikataulustaan myöhästyneenä, eivätkä tulokset ole toistaiseksi käytettävissä. Inventointitiedot on kuitenkin määrä saada päivitetyiksi vuoden 2018 alussa, ennen maakuntakaavan asettamista nähtäville.

Vaalan kaikki nyt tiedossa olevat muinaisjäännökset (124 kpl) on kaavakartassa kohdemerkinnöin, joiden informaatioarvo maakuntakaavatasolla on viitteellinen. Luettelo kohteista on erillisessä liitteessä (6a) ja kaavaselostuksessa on monipuolinen selostus kohdeaineistosta. Nimisjärven merkittävän muinaisjäännöskeskittymän valinta ns. muinaisalueeksi noudattaa Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa aloitettua käytäntöä monikäyttöalueista. Alue esitetään erillisellä karttaliitteellä (6b), jossa on useampia lain rauhoittamia kohteita, mutta jonka aluerajauksella ei ole oikeusvaikutuksia. Näillä maakunnan muinaisalueilla on merkitystä erityisesti matkailun ja ympäristötietoisuuden edistämisessä. Arkeologisten kohteiden päivittyvän tiedon selvittämiseksi viitataan asianmukaisesti valtakunnalliseen muinaisjäännösrekisteriin verkko-osoitteessa <https://www.kyppi.fi>

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa käsitellään useita toimintoja, joilla on vaikutuksia ihmisten elinoloihin, terveyteen ja kulttuuriympäristöön. Kulttuuriympäristön osalta vaikutusten arviointi keskittyy Vaalan kunnan rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyviin vaikutuksiin, ja sitä voidaan pitää riittävänä. Kaavaselostuksen mukaan vaihemaakuntakaavassa ei ole osoitettu sellaista uutta maankäyttöä, joka olisi ristiriidassa maisema-alueiden arvojen kanssa. Tuulivoiman osalta todetaan, että sen visuaaliset vaikutukset muodostuvat laaja-alaisiksi suunnitellun tuulivoimarakentamisen suuren määrän vuoksi.

Kaavaselostuksessa arkeologinen kulttuuriperintö arvioidaan ihmisiä kiinnostavana ilmiönä ja matkailun resurssina. Sen suojelutarpeen arvioidaan erityislainsäädännön nojalla toteutuvan kuntakaavoituksessa, eikä suunnittelumääräyksien

Vaalan muinaisjäännösten päivitysinventointi on valmistunut joulukuussa 2017 ja Pohjois-Pohjanmaan museon arkeologi tekee asianmukaiset tarkistukset muinaisjäännösrekisteriin tammikuussa 2018, minkä jälkeen kaavakartan merkinnät ja selostusteksti päivitetään.

tarkentamista pidetä välttämättömänä. Kuitenkin muinaisjäännökset ja arkeologinen selvitystarve voivat jäädä huomioimatta maankäyttöhankkeiden lupamenettelyissä. Arkeologisen kulttuuriperinnön määrittely ja merkitys jäävät kaava-selostuksessa riittämättömäksi. VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET Maankäyttö- ja rakennuslain 24 § mukaan maakunnan suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisesta. Vaalan alueella on osoitettu valtakunnalliset ja valtakunnallisesti arvokkaiksi ehdotetut maisema-alueet sekä RKY 2009 -luettelon kulttuuriympäristökohteet. Tuulivoimarakentaminen on koko maakunnan alueella ohjattu valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöjen ulkopuolelle. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista voidaan pitää riittävänä. Museovirastolla ei ole muuta huomautettavaa 3. vaihemaakuntakaavasta ja puoltaa sen hyväksymistä. Elina Anttila, Ylijohtaja Satu Taivaskallio, Intendentti	Vaikutusten arviointia täydennetään arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.
Opetus- ja kulttuuriministeriö 20.11.2017 Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaavasta. OKM:llä ei ole asiassa lausuttavaa. Yst. Merja Niemi, <i>Neuvotteleva virkamies, FL, Opetus- ja kulttuuriministeriö</i>	-
Oulaisten Vesiosuuskunta 31.10.2017 Oulaisten Karahkaan suunnitteilla oleva tuulivoimapuisto tv1/364 sijaitsee lähellä Vaekankaan pohjavesialuetta. Vaekankaan pohjaveden muodostumisalue ei ulotu suunnitellulle tuulivoimapuistoalueelle. Toteutuessaan tuulivoimapuistosta tv1/364, ei tule olemaan haittaa Oulaisten Vesiosuuskunnan pohjaveden hankinnalle ja pohjavesialueen säilyvyydelle. Karahkan tuulivoimapuiston suunnitelmien edetessä suunnitteille tulevat myös liikennöintiväylät. Oulaisten Vesiosuuskunta ei salli ylimääräistä liikennöintiä pohjavesialueella sijaitsevilla teillä. Oulaisten Vesiosuuskunta ei myöskään salli uusien teiden ja kulkuväylien rakentamista hallinnoimilleen pohjavesialueille. Muilta osin ei Oulaisten Vesiosuuskunnalla ole huomautettavaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta. Jarmo Äijälä, toimitusjohtaja, Oulaisten Vesiosuuskunta	- Liikenneväylävaihtoehdot tutkitaan tarkemmassa suunnittelussa mikäli tuulivoimahanke etenee.

Oulun Vesi liikelaitos

Oulun Vesi liikelaitoksen johtokunta 23.11.2017, § 61

Oulun Vesi on tutustunut 3. vaihemaakuntakaava ehdotukseen ja aineistoon lähinnä vedenhankinnan varmistamisen näkökulmasta ja esittää seuraavaa:

Maakuntakaavaluonnoksessa on esitetty uusia soita merkinnöillä luonnonsuojelualue (SL-1) ja suojelualue (S-1) merkinnällä mm. Viinivaaran ja Kälväsvaaran pohjavesialueiden ja tärkeä pohjavesivyyhyke- merkinnällä osoitettujen alueiden välittömään läheisyyteen. Oulun kaupunginvaltuusto on toukokuussa 2015 tehnyt päätöksen, että kantakaupungin vedenhankinnan varmistaminen toteutetaan Viinivaaran alueen pohjavesivarjoja hyödyntäen. Vedenhankinnan turvaaminen on yhdyskunnalle elintärkeä toiminta, joka on pystyttävä varmistamaan myös erilaisissa häiriötilanteissa. Viinivaara-hankkeen vesilain mukainen lupahakemus on parhaillaan käsittelyssä Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa.

Kaavaluonnoksessa esitetyt uudet suojelualueet ovat Metsähallituksen hallinnassa. Ministeriöt (YM ja MMM) sekä Metsähallitus ovat neuvotelleet niistä soidensuojelutyöryhmän työn pohjalta. Pohjois-Pohjanmaan liitto on 18.1.2016 antanut ympäristöministeriölle soidensuojelutyöryhmän loppuraportista lausunnon, jossa viitataan Oulun pohjavesihankkeeseen. Oulun kaupunki on esittänyt, että soidensuojelun toteutuksesta tulee olla yhteydessä kaupunkiin. Oulun kaupungilta ei kuitenkaan ole pyydetty lausuntoa asiasta.

Tämän johdosta kaupunki järjesti kesällä 2017 neuvottelut ministeriöiden (MMM ja YM) kanssa uusista suojelumerkinnoistä ja niiden yhteensovittamisesta vireillä olevan vedenottohankkeen kanssa. Ministeriöillä on yhtenäinen näkemys siitä, että ratkaisu Oulun kaupungin vesihuollon paranemiseksi tulee löytää. Molemmat ministeriöt työskentelevät tahtolallaan sen hyväksi, että löydettäisiin ratkaisu, joka turvaa sekä vedenoton että alueen luontoarvot säädösten mukaisesti ja riittävällä tasolla. YM ei tässä vaiheessa edistä Pirttisuon suojelusäädöksen (SL1- merkintä) valmistelua.

2.vaiheen maakuntakaavasta on Kiiminkijoki ry antanut lausunnon, jossa useassa kohdassa viitataan aiemman pohjavedenottohankkeen mukaiseen vedenottoon ja sen vaikutuksiin. Samoin Metsähallitus viittaa virheellisesti vuonna 2010 tekemänsä valituksen perusteluihin vanhasta pohjavedenottohankkeesta. Nyt lupakäsittelyssä oleva hanke on vedenotomäärältään oleellisesti pienempi ja siten myös luontovaikutukset vähäisempiä.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on em. lausunnoista antamassaan vastauksessa todennut, ettei suunnittelumääräyksillä kuitenkaan ole haluttu sulkea pohjavedenhankintaa pois valuma-alueelta. Oletuksena on, että mahdollinen pohjaveden otto mitoitetaan ja yhteen sovitetaan lupamenettelyssä luonnonarvojen kanssa. Myös Pohjois-Pohjanmaan ely-keskuksen mielestä maakuntakaavaluonnos ei estä Viinivaara-hankkeen toteuttamista, vaan hankkeen vaikutukset suojelualueisiin ratkaistaan hankekohtaisessa lupamenettelyssä.

Maakuntahallitus on lausunnosta antamassaan vastineessa todennut mm., että Viinivaaran lähisoiden uusi suojelumerkintä on luonteeltaan toteava, eli se tuo esille ministeriöiden ja Metsähallituksen ratkaisun.

Viinivaara – Kälväsvaara on osoitettu vedenhankinnalle tärkeänä pohjavesivyyhykkeenä. Maakuntakaavoituksessa on kuitenkin tuotava esille luonnonsuojeluohjelmat sekä niihin rinnastettavat kansalliset ratkaisut, kuten tässä tapauksessa on tehty.

Pohjois-Pohjanmaan liiton kaavaratkaisu perustuu soidensuojelun ja vesihuollon tarpeiden yhteensovittamiseen. Kaavan SL-1 -merkintään liitetty suojelumääräys painottaa vesihuollon tarpeen huomioon ottamista. Yhteensovittami-

Oulun Vesi pitää tärkeänä, että maakuntakaavaluonnoksessa esitettyjä merkintöjä ja suojeluesityksiä tulee tarkastella rinnakkain pohjavesialueiksi ja tärkeiksi pohjavesivyyhykkeiksi merkittyjen alueiden kanssa. Kaavamerkintöjen yhteensovittaminen tulee tehdä jo maakuntakaavavaiheessa eikä siirtää sitä yksittäisten hankkeiden lupakäsittelyssä ratkaistaviksi. Kaavamääräyksissä tärkeiksi pohjavesivyyhykkeiksi on määritetty alueet, jotka soveltuvat pohjaveden ottamiseen maakunnallista tai seudullista tarvetta varten. Lähialueita koskevilla kaavamääräyksillä ja -merkinnöillä ei tule rajoittaa pohjavesivarojen hyödyntämistä kaavamääräyksen mukaiseen tarkoitukseen. Lisäksi on huomioitava, että Viinivaaran Katosharjun alueelle on osoitettu uusi seudullisesti merkittävä maa-ainesten ottoalue. Oulun Vesi korostaa, että maa-ainesten ottoalue sijaitsee 1. luokan pohjavesialueella ja tärkeällä pohjavesivyyhykkeellä, joka on kaavassa varattu seudullista pohjaveden hankintaa varten. Maa-ainesten otto tulee em. alueella toteuttaa siten, että ensi sijassa varmistetaan pohjavesivarojen säilyminen vedenhankintaa varten. Vesihuolto kuuluu yhteiskunnan toimintakyvyn kannalta elintärkeään infraan. Päätösesitys: Oulun Veden johtokunta hyväksyy lausunnon ja lähettää sen edelleen Pohjois-Pohjanmaan liittoon. Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin. Valmistelija ja esittelijä: Oulun Vesi liikelaitos, Jouni Lähdemäki	nen on kuitenkin tehtävä veden ottamisen ja suojelun toteutuksen ratkaisujen yksityiskohdissa, joihin ei kaavoituksessa voida mennä. Asiassa on lisäksi todettava, etteivät soidensuojelualueiden kaavalliset varaukset vaikuta suoraan Viinivaaran pohjaveden ottoa koskevaan lupaharkintaan. Suoraan vaikuttavia tekijöitä ovat luonnonsuojelulain ja vesilain mukaiset näkökohdat. Natura 2000 –ohjelman luontotyyppien ja pohjaveden oton väliset moniulotteiset, vaikeasti tulkittavat yhteydet muodostunevat ratkaisevaksi lupaharkinnassa. Viinivaaraan Katosharjuun ei ole osoitettu uutta maa-ainestenottoa. Viinivaaran harjujakson länsiosassa (Katosharju) on sama eo –osaaluerajaus kuin voimassa olevassa maakuntakaavassa. Varsinaisen Viinivaaran (Utajärvi ja Pudasjärvi rajalla) osalta osa-aluemerkintä on vaihdettu kohde-merkinnäksi, koska ottoalue on pienentynyt
Paliskuntain yhdistys 24.11.2017, Dnro 561/2017 Pohjois-Pohjanmaan liitto pyytää Paliskuntain yhdistykseltä lausuntoa 3. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta. Kaava tulee ehdotuksena julkisesti nähtäville nyt käynnissä olevan viranomaiskuulemisen ja -neuvotteluiden jälkeen keväällä 2018. Kaavan pääteemoja ovat ilmasto ja energia. Kaavaan on merkitty mm. pohjavesi-, kiviaines-, mineraalipotentiali- ja kaivosalueita. Lisäksi maakuntakaavaa päivitetään muiden tarpeellisten alueidenkäyttöraatkaisujen, kuten poronhoidon, tuulivoimatuotannon ja soiden osalta. Pohjois-Pohjanmaan kaava-alueelle sijoittuvat kokonaan tai osittain Kiimingin, Kollajan, Oijärven, Ikosen, Pudasjärven, Livon, Pudasjärven, Pintamon, Taivalkosken, Hossa-Irmin, Kallioluoman, Oivangin, Alakitkan, Tolvan ja Akanlahden paliskunnat. Paliskuntien suurimmat eloporomäärät ovat yhteensä 24 700 poroa. Paliskunnissa oli poronhoitovuonna 2015–2016 yhteensä 722 poronhoitajaa. Poronhoidolla on alueella vuosisataiset perinteet ja se on merkittävä sidostomiala lihanjalostukselle ja matkailulle erityisesti Syötteen, Taivalkosken ja Ruka-Kuusamon alueilla. Lisäksi poronhoidolla on suuri merkitys hiljenevän maaseudun asuttuna pitämiseksi.	

Maakuntakaavat ovat luonteeltaan yleispiirteisiä, eikä niillä voida ratkaista kaikkia yksityiskohtaisempaa suunnittelua vaativia maankäytön yhteensovittamisen kysymyksiä. Ne kuitenkin ohjaavat tarkempaa kaavoitusta sekä erilaisten maankäyttöhankkeiden ja tie- tai rataliikennesuunnitelmien alkutaipaletta. Siksi maakuntakaavoituksessa tulee turvata myös poronhoidon edellytyksiä erilaisilla kaavamerkinnoilla ja -määräyksillä.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautinto-oikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (poronhoitolaki, PHL 848/1990). Poronhoitolain lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) edellyttävät, että poronhoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäyttölliset edellytykset. Maakuntakaavaa laadittaessa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista (MRL 132/1999, 24.2 §). Velvoite koskee oikeudellisesti kaikkea kaavoitusta. Maakuntakaavan sisältövaatimuksissa (MRL 28 §) edellytetään kiinnitettävän erityisesti huomiota muun muassa maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Poronhoito on poronhoitoalueella keskeinen osa alueen elinkeinoelämää ja laajojen maa-alueiden käyttäjänä altis muun maankäytön vaikutuksille. Poronhoito on lisäksi kiinteä osa Pohjois-Suomen kulttuuriperintöä. Poronhoitoalueella tapahtuva maankäytön suunnittelu on siis elinkeinon ja kulttuuriperinnön jatkuvuuden kannalta keskeinen kysymys.

Poronhoitoalueella vuorovaikutteisuutta on käytännössä toteutettu erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla. PHL 53 § velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevan suunnittelun yhteydessä, mikäli sen katsotaan olennaisesti vaikuttavan poronhoidon harjoittamiseen. Poronhoitolain mukaiset neuvottelut on käyty 3. vaihemaakuntakaavasta elokuussa 2017.

Poronhoidon huomioon ottaminen 3. vaihemaakuntakaavassa

Poronhoitoa käsitellään kaavaselostuksessa omassa luvussaan 3.10. Lukua on paranneltu ja se on hyvä, mutta se kaipaa hiukan täsmennystä.

TOKAT-hankkeesta kertovan kappaleen (s. 80) viimeisen lauseen voisi muotoille seuraavasti: ”Muiden poronhoidon alueiden tai rakennelmien, kuten tärkeiden laidun- ja vasoma-alueiden tai esteaitojen, sijoittumista voi tiedustella paliskunnalta tai Paliskuntain yhdistykseltä, joka voi luovuttaa sopimusta vastaan paikkatietomateriaalia maankäytön suunnittelun tarpeisiin.”

Poronhoitoalue maakuntakaavassa -luvun (s.81) ensimmäisen kappaleen keskellä lukee: ”Määräyksessä on erikseen nimetty yhteensovittamistarve porotalouden kannalta ongelmallisille maankäyttömuodoille: turvetuotannolle, metsänuudistamiselle ja matkailulle. Yleismääräys on säilytetty entisessä muodossaan.” Tämä ei enää pidä paikkansa, sillä määräystä on muutettu ja siitä on poistettu luettelo maankäyttömuodoista.

Selostukseen olisi myös hyvä lisätä johonkin sopivaan kohtaan maininta siitä, mitä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavat alueidenkäyttömuodot ovat ja miten ne voivat vaikuttaa poronhoitoon, jotta lukijalle tulisi ymmärrys kaavamääräyksen

Täsmennetään kaavaselostusta tarpeellisin osin.

tarpeellisuudesta. Esimerkiksi lyhyesti seuraavalla tavalla: ”Poronhoitoon vaikuttavia maankäyttömuotoja ovat muun muassa metsätalous, turvetuotanto, tuulivoimatuotanto, matkailu, kaivostoiminta. Ne vaikuttavat eri tavoin porojen laidunin ja laidunten käyttöön sekä paliskuntien toiminnallisiin alueisiin, rakenteisiin ja poronhoidon kustannuksiin.” Lisäksi voisi miettiä, onko kaavamääräyksen valtionmaita koskevan neuvotteluvollisuuden, joka viittaa PHL 53 §, avaaminen selostuksessa tarpeen.

Poronhoidon kaavamerkinnot ja -määräykset

Poronhoitoalueen raja on merkitty Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavaan ja aluetta koskevaa suunnittelumääräystä on uudistettu. Se kuuluu:

Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet, kuten erotus- ja ruokintapaikat sekä pyyntiaidat, jotka on esitetty maakuntakaavan selostuksessa. Valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.

Määräys on tarpeellinen ja hyvä. On erittäin perusteltua, että sen sijaa, että luetellaan toimintoja ja maankäyttömuotoja, jotka voivat vaikuttaa poronhoitoon, kuten ennen, on otettu käyttöön laajempi käsite ”olennaisesti vaikuttava alueiden käyttö”. Tällöin asiaa arvioidaan alempiasteisessa kaavoituksessa tapauskohtaisesti ja myös sellaisten toimintojen osalta, joita tällä hetkellä ei osata ennalta määrittää. Maakuntakaavan selostuksen liitekartalle on merkitty poronhoidon kannalta tärkeitä alueita, TOKAT- hankkeessa tuotetun aineiston perusteella. Kartalla on muun muassa erotusaitoja, kuljetusreitit ja porojen kokoamisalueita. Näillä alueilla on erityisen tärkeää säilyttää rauhallisuus poronhoidon toiminta-aikoina samoin kuin vasoma-alueilla (kartan kevtälaitumet). Myös paliskuntien väliset rajat ovat hankkeiden suunnittelujoille tärkeää informaatiota. Tarkastelun helpottamiseksi kartat voisi tulostaa useammalle sivulle (esim. kolmelle).

Elinkeinojen erityisluonne huomioon ottaen maakuntakaavassa olisi yleisen suunnittelumääräyksen ja liitekarttojen lisäksi tarpeellista merkitä suoraan maakuntakaavakartalle alueita tai kohteita, jotka ovat poronhoidolle ratkaisevan tärkeitä. Tällaisia ovat paliskuntien erotusaita-alueet. Niiden merkitsemiseen on poronhoitoalueen muissa maakuntakaavoissa käytetty ph -kohdemerkintää: *Poronhoidon kannalta erityisen tärkeä kohde/aita*. Ph-merkintään voisi liittää suunnittelumääräyksen kohteen säilymisen turvaamisesta niin, että itse kohteen lisäksi sen lähiympäristö tulisi huomioon otetuksi, sillä aita-alueen menettäminen merkityksensä, jos sille johtavat porojen kuljetusreitit katkaistaan häiritsevällä toiminnalla. Ainakin tärkeimmät, tai valtion mailla sijaitsevat aidat tulisi merkitä maakuntakaavaan.

Tuulivoima

Tuulivoimalle on osoitettu maakuntakaavassa alueita tv-1 merkinnällä. Kaavamerkinnot suunnittelumääräyksellä ohjataan poronhoidon edellytysten turvaamiseen poronhoitoalueella. Tämä on hankkeiden mahdollisten merkittävien haitallisten vaikutusten vuoksi perusteltu ja tarpeellinen määräys.

Tv-1 -aluemerkintöjä on poistettu poronhoitoalueelta (303 ja 305). Tämä on positiivista. Alueella on kuitenkin muutamia hankkeita, jotka ovat poronhoidolle ongelmallisia.

Poronhoitoa koskevat teemakartat tehdään useammalle liitekartalle.

Tutkitaan, onko Poronhoidon kannalta erityisen tärkeä kohde/aita (ph) merkitseminen kohdemerkinnällä kaavakartalle mahdollista.

Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavassa tarkistetaan (poistetaan tai muutetaan rajausta) 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettuja merkintöjä siltä osin, kun se on tarpeen valtakunnallisesti merkittävien ympäristöarvojen ja muiden valtakunnallisten intressien (esimerkiksi Puolustusvoimien toiminta) kannalta tai merkittävien yhteisvaikutusten lieventämiseksi.

Pahkakosken tuulivoima-alue (tv-1 314) on merkitty maakuntakaavaan 1. vaihemaakuntakaavan yhteydessä. Tv-1 -merkintä on varsin laaja ja sijaitsee paliskunnan tärkeällä vasoma- ja kesälaidunalueella. Näin laajasti toteutettuna hanke aiheuttaisi kohtuuttoman haitan Kiimingin paliskunnan poronhoidolle. Merkintää tulee supistaa niin, että se sijoittuu ainoastaan vuonna 2017 päättyneen YVA- menettelyn ja yleiskaavan mukaisen hankealueen nk. lin enklaavin alueelle. Kaavaan on merkitty uutena hankkeena niin ikään Kiimingin paliskuntaan sijoittuva Lavakorpi (tv-1 376). Hanke yhdessä Pahkakosken hankkeen kanssa aiheuttaisi merkittävät haitalliset yhteisvaikutukset paliskunnan poronhoidolle. Paliskunta on pieni ja kaksi näin laajaa hanketta kaventaa sen toimintamahdollisuuksia huomattavasti. Paliskuntain yhdistys katsoo, että Lavakorven merkintä tulee poistaa kaavakartalta.

Maaningan tuulivoimahanke (tv-1 367) sijoittuu Tolvan paliskunnan alueelle Kuusamoon. Hankkeesta on toimitettu maakuntaliitolle ”muistio”, joka ei vastaa hanketoimijan ja paliskunnan välisissä neuvotteluissa esiin tuotuja asioita. Toimija ei muistiossa ota huomioon poronhoitolain 3 § maanomistuksesta riippumatonta vapaata laidunnusoikeutta. Myös poronhoitoa turvaava VAT on kirjattu väärin. Toimija luettelee muistiossa poronhoidolle aiheutuvia vaikutuksia, unohtaen laidunten suorasta ja epäsuorasta vähenemisestä aiheutuvan merkittävän haitan. Hanke sijoittuu porojen vasoma-alueelle ja paliskunnan tärkeimmälle kesälaidunalueelle, missä vuosittain merkitään 66-74 % paliskunnan vasoista. Porot ovat vasoma-aikana erityisen herkkiä muiden maankäyttömuotojen aiheuttamalle häiriölle. Tästä on julkaistu toistakymmentä pohjoismaista vertaisarvioitua tieteellistä tutkimusta. Vasoma-alue hyvin todennäköisesti menetetään hankkeen vaikutuksesta. Myös porojen kokoaminen ja kuljettaminen tokkana vasanmerkintään on erittäin häiriöherkkää. Se vaatii myös sen, että porot ovat valmiiksi suurissa tokissa eivätkä hajallaan, kuten hankkeen vaikutuksesta todennäköisesti tulee käymään. Paliskunta on systemaattisesti siirtänyt poroja hankealueelle jättämällä henkiin alueella palkivien vaadinten jälkeläisiä sekä kuljettamalla sinne autolla kylissä häiriötä aiheuttavia yksilöitä. Alue on paliskunnan ainoa rauhalinen kaira, missä porot voivat laiduntaa rauhassa. Muistiossa kerrotaan, että porojen siirtäminen alueelle oli ”hankkeen suurimmalle maanomistajalle uusi tieto”. Paliskunta toimii täysin poronhoitoalain mukaisesti eikä sen tarvitse ilmoittaa metsänomistajille, missä paliskunnan porot laiduntavat. Toimija tekee lisäksi alkeellisen (joskin vähättelytarkoituksissa usein toistetun) virheen kertoessaan, miten pienen prosentin hanke vie paliskunnan pinta-alasta ja unohtaa kokonaan ottaa huomioon miten kriittisen tärkeälle alueelle hanke sijoittuu. Paitsi hankealueen merkitys paliskunnalle, myös se miten laajasti porot välttävät hankealuetta, tulee ottaa huomioon laidunvaikutuksia arvioitaessa. Hankkeen vaikutuksista poronhoitoon on neuvoteltu kolme kertaa, eikä toimija nähtävästi vieläkään tunnusta hankkeen aiheuttaman haitan laajuutta. Tästä kertoo esimerkiksi se, että toimija väittää muistiossa että ”tuulivoimahankeksen lähialue on yksi paliskunnan tärkeimmistä kesälaidunalueista”. Myös muutamat muistiossa luetellut haittojen lieventämiskeinot ovat jonkin toisentyypisen hankkeen lieventämiskeinoja (esim. turvesuo tai kaivos). Toimija on tehnyt esityksen mahdollisesta seurannasta ja kompensatiosta paliskunnalle, mutta käytännössä paliskunnan kanssa ei ole neuvoteltu näistä kertaakaan. Ei siksi ole mitenkään selvää, että hanke edelleenkin olisi toteuttamiskelpoinen poronhoidon näkökulmasta. Hanke on edelleen aivan liian laaja ja Tolvan paliskunnan poronhoidolle elintärkeällä alueella ja aiheuttaisi siten poronhoidolle kohtuuttomat haitalliset vaikutukset. Koko paliskunnan toiminta on vaarassa, jos hanke toteutetaan tällaisena kuin se nyt on esitetty. Paliskuntain yhdistys katsoo, että hanke-alueen kaavamerkintä tulee poistaa kaavasta.

Paliskuntain yhdistys
Anne Ollila, toiminnanjohtaja

Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden alue tv-1 314 (Oulu, Ii, Pudasjärvi) sijoittuu Kiimingin ja Kollajan paliskuntien alueelle. Kiimingin paliskunnan alueen osalta maakuntakaavassa osoitettu alue on merkittäviltä osin toteutumassa Pahkakosken tuulivoimahankkeen myötä.

Pahkakosken tuulivoima-alueen ja Lavakorven alueen yhteisvaikutukset jäänevät melko vähäisiksi, kun otetaan huomioon Lavakorven tuulivoimahankeksen merkittävä supistuminen noin 60 voimalan hankkeesta 14 voimalan kokonaisuudeksi (suunnittelutilanne joulukuussa 2017, Tornator Oyj:n tiedonanto).

Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettua tuulivoima-aluetta tv-1 314 ei ole välttämätöntä tarkistaa tässä vaiheessa. Alue on laaja ja se sijoittuu kahden paliskunnan alueelle. Sen toteuttamislaajuus voidaan ratkaista yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tällöin tulee ottaa huomioon muun muassa maakuntakaavan porotalouden huomioon ottamista koskevat suunnittelumääräykset ja esittää ratkaisu, joka turvaa poronhoidon alueidenkäyttöiset edellytykset.

Maakuntakaavaa laadittaessa on ollut käytettävissä Maaningan tuulivoimahankeksen yv-selostus. Lisäksi Maaningan aluetta kehittävä tuulivoimayhtiö on toimittanut Pohjois-Pohjanmaan liitolle suunnitellun tuulivoimahankeksen porotalousvaikutuksia koskevan muistion, jossa on käsitelty muun muassa mahdollisten haitallisten vaikutusten seurantaa ja kompensointia. Maakuntakaavan valmistelussa käytettävissä olleiden, edellä mainittujen selvitysten perusteella Maaningan tuulivoima-alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on löydettävissä ratkaisuja, joilla poronhoidolle aiheutuvia haittoja voidaan vähentää.

Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan sekä Kuusamon Maaningan että 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetun

	tuulivoima-alueen tv-1 314 alueilla poronhoito ja tuulivoimarakentaminen voidaan sovittaa yhteen laadukkaalla suunnittelulla. Poronhoito ja sen edellytykset on otettu huomioon antamalla suunnittelumääräyksiä, jotka edellyttävät poronhoidon toimintamahdollisuuksien turvaamista tuulivoima-alueiden yksityiskohtaisemassa suunnittelussa.
Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 24.11.2017 POPELY/195/2016 Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt ELY-keskukselta lausuntoa maakuntakaavan 3. vaiheen kaavaehdotuksen lausuntoaineistosta. Aineisto on ollut nähtävänä Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen eri vastuualueilla ja yksiköissä ja siitä on annettu seuraavaa palautetta: Pohjavesialueet, maa-ainesten ottoalueet ja arvokkaat harjualueet Kaavaratkaisun taustana on pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishankkeen (POSKI) aineistot. Kaavaselostukseen on tehty ELY-keskuksen luonnosvaiheessa esittämät tarkennukset. Kaavan luonnosvaiheen jälkeen ELY-keskus on käynnistänyt pohjavesialueiden luokitustyön maakunnan eteläosista. Työ jatkuu Oulun seudun kautta Koillismaalle. Koko luokitustyön on tarkoitus valmistua Pohjois-Pohjanmaan osalta vuoden 2019 loppuun mennessä. Kaavakartalla on osoitettu pohjavesialueet. Kaavamerkinnän mukaan pohjavesialueina on osoitettu yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeät (1. luokan) ja vedenhankintaan soveltuvat (2. luokan) pohjavesialueet. Tarkasti ottaen kyse ei ole vielä 1. ja 2. luokan pohjavesialueista, vaan pääosin I- ja II-luokan pohjavesialueista, jotka luokitustyön edettyä muuttuvat 1. ja 2. luokan pohjavesialueiksi luokituksen mukaisesti. Luokitustyön yhteydessä pohjavesialueisiin tai niiden rajauksiin voi tulla muutoksia. Lisäksi pohjavesialueilla käytetään luokituksessa ominaisuutta kuvaavaa E-merkintää, jolla tarkoitetaan pinta- tai pohjavesiekosysteemiä, joka on suoraan riippuvainen kyseisen alueen pohjavedestä. Luokitustyön myötä noudatetaan ELY-keskuksen 1. ja 2. luokan pohjavesialueiden rajauksia. Tämän periaatteen tulisi ilmetä kaavaselostuksesta ja pohjavesialueita koskevaa kaavamääräystä tulisi selkeyden vuoksi tarkentaa tältä osin. Kaavaaineistossa tulisi lisäksi huomioida ne pohjavesialueet, jotka ehditään luokitella ennen kaavaehdotusaineiston valmistumista. Tiedot päivitetystä alueista ja alueiden rajauksista on saatavissa ELY-keskuksesta. Tuulivoima 3. vaihemaakuntakaavassa tarkistetaan Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettua tuulivoima-alueiden kokonaisuutta. ELY-keskus toi esille luonnosvaiheen lausunnossaan, että tuulivoimarakentamisen osalta maakuntakaavan tarkistaminen on erittäin ajankohtaista. Lausunnossa kiinnitettiin huomiota Perämeren muuttoreitin rajaukseen, joka ei noudattanut kaikilta osin ELY-keskuksen näkemystä. Lausunnossa todettiin myös ELY-keskuksen katsovan, että linnustolle koituvien merkittävien haittojen ehkäiseminen edellyttää sitä, ettei vireillä olevien tuulivoimahankkeita lukuun ot-	Kaavaselostusta täydennetään käynnissä olevan luokitustyön osalta. Viimeisin pohjavesiaineisto on saatu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta vuodenvaihteessa 2017-2018. Kaavaehdotuksen julkiseen kuulemiseen pohjavesien uuden luokituksen mukainen tilanne voidaan päivittää, mikäli liitolle toimitetaan uusi aineisto helmikuun aikana. Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että Perämeren rannikko on valtakunnallisesti yksi merkittävimmistä tuulivoimatuotannolle soveltuvista alueista muun muassa erinomaisten tuulisuusolojen, hyvien sähkönsiirtoyhteyksien ja verraten

tamatta tuulivoiman lisärakentamista kohdisteta tälle tärkeän muuttoreitin alueelle. Maakuntakaavaan edellytettiin liittäväksi tätä koskeva kaavamääräys. Samoin lausunnossa todettiin, että Perämeren rannikkoalueelle on muodostumassa tiivis jo toteutettujen, kaavoitettujen ja maakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden ketju. ELY-keskus esitti, että tällä alueella tuulivoimarakentaminen tulisi osoittaa kokonaisuudessaan maakuntakaavassa.

Muuttolinnuston pääreitit

Ehdotusvaiheen kaava-aineistossa ja maakuntakaavaa tukevassa linnustoselvityksessä on tunnistettu Perämeren rannikon ja merialueen tärkeä muuttoreitti. Muuttoreittiä koskevaa rajausta on tarkistettu ELY-keskuksen esittämällä tavalla. ELY-keskus toteaa, ettei tarkentuneiden tuulivoiman suunnitteluohjeiden (YM 5/2016) mukaan tuulivoima-alueita lähtökohtaisesti tulisi rakentaa tärkeille lintujen muuttoreiteille eikä muuton keskittymäalueille, jollainen Perämeren rannikon muuttoreitti on. Kaavaselvityksen mukaan rannikolle päämuuttoreittien alueelle osoitetaan kaavaratkaisussa nykytilaan nähden yksi kokonaan uusi alue (Pyhäjoki Puskakorvenkallio, tv-1 365), tarkistetaan yhden alueen rajausta (Siikajoki Revonlahti, tv-1 379) ja poistetaan kaksi aluetta (Kalajoki Palokangas ja Raahe Someronkangas). Muut 3. vaihekaavaratkaisussa tunnistetulle muuttoreitille sijoittuvat yli 10 tuulivoimalan alueet ovat joko kokonaan tai pääosiltaan toteutettuja. ELY-keskus toteaa Siikajoen Revonlahden tv-aluevarauksessa tapahtuneen muutoksen sekä Pyhäjoen Puskakorvenkallion tv-aluevarauksen sijoittumisen ja aluevarauksen laajentamisen kriittisiksi muutoksiksi nykytilaan nähden ja esittää kaavaratkaisun muuttamista näiltä osin.

Kaavaehdotuksessa esitetyssä muodossa Revonlahden tv-1 379 aluerajaus muodostaa yhdessä 1. vaihekaavassa hyväksytyn tv-1 317 -aluevarauksen ja tälle aluevaraukselle sijoittuvan lainvoimaisen yleiskaavan kanssa yhtenäisen tuulivoima-alueen. Toteutuessaan kaavaratkaisu sulkisi aiemmin maakuntakaavassa osoitetun kapean muuttokäytävän tuulivoima-alueiden välillä, jonka kautta muuttolinnut pystyvät ainakin teoriassa lentämään laajan tuulivoima-alueen läpi. Revonlahden (tv-1 379) tuulivoima-aluevarausta tulee ELY-keskuksen näkemyksen mukaan muuttaa vastamaan pohjoisreunaltaan voimassaolevan 1. vaihemaakuntakaavan rajausta (tv-1 319).

Toinen muuttolintujen kannalta kriittinen kohde on Pyhäjoen Yppärissä sijaitseva Puskakorvenkallion tuulivoima-alue. Alue ei sisälly 1. vaihemaakuntakaavan tuulivoima-alueisiin ja esitettyä aluevarausta on laajennettu luonnosvaiheesta. Toteutuessaan tämä alue kaventaisi merkittävästi muutoinkin kapeaa muuttokäytävää, joka muodostuu jo laadituissa yleiskaavoissa osoitettujen Karhunnevanvankkaan ja Paltusmäen tuulivoimaloiden väliin ja jota kautta linnuilla on mahdollista väistää tuulivoimaloita. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kaavaratkaisua tulee muuttaa siten, että Puskakorvenkallion tuulivoima-aluevarauksen (tv-1 365) ja Paltusmäen tuulivoima-alueen välille jää kaavaehdotuksessa esitettyä suurempi ja muuttolinnuston kannalta riittävä väli.

Maakuntakaavan muuttolintuja koskevassa taustaselvityksessä keskeinen haittoja ehkäisevä tai lieventävä toimenpide on säilyttää lintujen mahdollisuudet kiertää tuulivoima-alueet. Jos tuulivoima-alueet muodostavat muuttoreittiin nähden leveän ja yhtenäisen tuulivoima-alueen, lintujen mahdollisuudet kiertää tai väistää tuulivoima-alueet heikkenevät merkittävästi tai estyvät kokonaan. Tämän seurauksena linnut saattavat lentää laajan tuulivoima-alueen läpi, jolloin törmäysriskit kasvavat merkittävästi. Jos laajat tuulivoima-alueet muodostavat linnuille muuttoesteeseen, se voi vaikuttaa perinteisten levähdysalueiden käyttöön ja Natura 2000 -alueiden lintupopulaatioihin.

harvan asutuksen vuoksi. Alueelle on toteutettu ja suunnitella useita koko maan mittakaavassa suuria tuulivoima-alueita. Alueella on tärkeä merkitys valtakunnallisten tuulivoimatavoitteiden saavuttamisen kannalta. Linnuston päämuuttoreitiksi määritellyt alueet ovat erittäin laajoja ja kattavat koko Pohjanlahden rannikon sekä merkittävän osan merialueesta Varsinais-Suomesta Lappiin (Lintujen päämuuttoreitit Suomessa, Birdlife 2014). Päämuuttoreittien määrittely tuulivoimarakentamiselle lähtökohtaisesti soveltumattomaksi on Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan vaikeasti perusteltavissa.

Maakuntakaavaa varten laadittujen ja muiden käytävissä olleiden selvitysten perusteella Perämeren rannikko- ja merialueelle voidaan osoittaa tuulivoimarakentamista ilman, että alueen linnustoarvot merkittävästi vaarantuisivat. Liitto viittaa koko maakunnan kattavaan törmäys- ja populaatiovaikutusten arviointiin, lukuisiin hankekohtaisiin linnustovaikutusten arviointeihin sekä toteutuneiden suurten tuulivoimapuistokokonaisuuksien linnustovaikutusten seurantatutkimusten tuloksiin. Erityisesti lin ja Kalajoen-Pyhäjoen alueelle tehtyjen seurantatutkimusten tuloksille tulee antaa painoarvoa. Vaikutukset muuttolinnustoon ovat olleet huomattavasti vähäisemmät kuin hyväksytyjen ja toteutuneiden hankkeiden yva-menettelyissä ja yleiskaavoituksessa on ennakolta arvioitu.

Pohjois-Pohjanmaan liitto yhtyy kuitenkin näkemykseen, että tuulivoima-alueiden osoittaminen rannikolle tulee tehdä harkiten laadukkaiden vaikutusten arviointien pohjalta sekä linnuston esteetön muutto tai vähintään riittävät väistämismahdollisuudet turvaten.

Kokonaisuutena tuulivoima-alueiden pinta-ala rannikon keskeisellä muuttoreitillä vähenee jonkin verran 3. vaihemaakuntakaavan myötä, kun vertailukohtana on 1. vaihemaakuntakaava ja siihen sisältyvät, mutta jo toteutuneet hankkeet. ELY-keskuksen lausunnossa mainittujen Kalajoen Palokankaan ja Raahan Someronkankaan lisäksi

Kaavassa käsitellään tuulivoima-alueita, joilla on vähintään seudullista merkitystä. Kaavaselostuksen mukaan seudullisella tuulivoima-alueella tarkoitetaan vähintään 10 tuulivoimalaa käsittäviä kokonaisuuksia. Kaavaehdotuksen tuulivoimaloiden rakentamisen yleiset suunnittelumääräykset koskevat tuulivoimarakentamista kaavassa osoitettujen tv- alueiden ulkopuolella. Kaavaehdotuksen tarkistettujen suunnittelumääräysten mukaan <i>Tuulivoimalat tulee lähtökohtaisesti sijoittaa linnuston kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle. Tapauskohtaisesti voidaan harkita tuulivoimarakentamista myös näille alueille, mikäli tuulivoimarakentaminen ei heikennä alueiden linnustoarvoja.</i> Suunnittelumääräys noudattaa tuulivoimarakentamisen suunnitteluoppaassa esitettyä linjausta. Yleisiä suunnittelumääräyksiä on tarkistettu kaavaehdotusvaiheeseen myös siten, että tuulivoimarakentaminen tulee Perämeren rannikkoalueella sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille. Kaavaselostuksesta ilmenee, että kaavaratkaisua laadittaessa on huomioitu myös kuuden 5-9 tuulivoimalaa koskevien tuulivoima-alueiden sijoittuminen Perämeren rannikon muuttoreille. Nämä kaava-aineistossa kuvatut alueet ovat yksityiskohtaisessa suunnittelussa pitkälle edenneitä, kaavoitettuja tai jo toteutuneita hankkeita. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan nämä alueet on hyvä esittää kaavan tausta-aineistojen lisäksi myös kaavakartalla luonteeltaan informatiivisina merkintöinä, esimerkiksi en-tv -merkinnällä. Kaavaselostuksen vaikutusten arviointikohdassa (s. 128) on luettelo 3. vaihemaakuntakaavassa osoitettujen tuulivoima-alueiden sijoittumisesta suhteessa Natura-alueisiin. Lopulliseen kaavaehdotukseen taulukon tiedot olisi hyvä täydentää ja päivittää taulukkoa. <u>Selvitysalueet:</u> Kaavaehdotuksen lausuntoaineistossa on esitetty selvitysaluumerkinnällä (se-3) tuulivoimatuotantoon suunniteltuja alueita, joiden soveltuvuus merkitykseltään seudullisen tuulivoima-alueen rakentamiseen ja/tai alueiden laajuus ratkaistaan ennen kaavaehdotuksen julkista kuulemistä. Alueista on esitetty rajaukset ja alustava vaikutusten arviointi. Pohjois-Pohjanmaalla on suunnitteilla, kaavoituksessa, lupavalmistelussa ja toiminnassa huomattava määrä teollisen kokoluokan tuulivoimatuotantoa. Maakunta etenee huomattavasti edellä suhteessa maakunnan tuulivoimatuotantoon asetettuihin tavoitteisiin ja tuulivoimatuotantoa on suhteellisesti eniten maamme maakunnista. Tuulivoima-alueiden määrän ohella voimaloiden yksikkökoot (teho, voimalan maksimikorkeus) ovat nousseet viime vuosina ja kaavoituksellinen lähtökohta sijoittaa tuulivoimalat isoihin aluekokonaisuuksiin maakunnan eri osissa korostuu. Sillä turvataan laajalaisen tuulivoimarakentamisen ympäristöllistä ja sosiaalista kestävyyttä. Liian lähelle asutusta sijoitettu massiivinen tuulivoimarakentaminen muuttaa perinteiset maaseutukylät nopeasti moderneiksi teollisuusympäristöiksi ja tällä voisi olla haitallinen vaikutus maaseutuasumisen viihtyisyyteen, vetovoimaan ja laajemmin maaseutuyhteisöjen elinvoimaan. Selvitysalueet ovat laajoja verrattuna maakuntakaavoissa osoitettuihin taluevarauksiin. Laaditussa alustavassa arviointiselvityksessä todetaan, että se-3 -alueiden täysi toteutuminen tuottaisi merkittäviä yhteisvaikutuksia asutukselle ja maisema-arvoille. Kaikkien tuulivoimahankkeiden läheisyys, hankkeiden kokoluokat ja niiden yhteisvaikutus aiheuttaisi sen, että monia kyliä ja asuinympäristöjä reunustaisi usea tuulivoima-alue eri ilmansuunnissa ja myös vaikutukset asumiselle	linnuston muuttoreiltä poistetaan myös Oulun Hoikka-Hiue-Luodeleto merituulivoima-alue. Lausuntopalautteessa esitetyt huomiot laajojen tuulivoima-alueiden estevaikutuksesta ja kasvavasta törmäysriskistä ovat huomionarvoisia. Muun muassa Kalajoella tehty linnustovaikutusten seuranta on osoittanut, että linnut pyrkivät väistämään voimalaloita ja että kapeatkin tuulivoima-alueiden väliin jäävät lentokäytävät ohjaavat muuttoa ja ovat siten lintumuuton kannalta merkittäviä. Kokemukset laajamittaisesta tuulivoimarakentamista ja sen kumulatiivisista linnustovaikutuksista ovat kokonaisuutena arvioiden vielä vähäisiä. Saadun palautteen perusteella ja varovaisuusperiaate huomioon ottaen kaavaratkaisua muutetaan seuraavasti: Siikajoen Revonlahden (tv-1 379) alueen pohjoisosa rajataan siten, että sen ja 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetun Isonen (tv-1 317) väliin jää tuulivoimaloista vapaata aluetta. Pyhäjoen Puskakorvenkallion tuulivoima-alueen rajausta muutetaan siten, että sen ja Paltusmäen alueen väliin jää noin 2,2 km leveä tuulivoimaloista vapaa alue. Rajausmuutos huomioi Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa linnustollisesti merkittäväksi määritellyn alueen (Ypärin pellot, Isonen) ja noin 500 m suojavyöhykkeen ko. alueen ympärille. Siikajoen Isonen ja Revonlahden tuulivoima-alueiden väliin jäävä käytävä on jo hyväksytty osayleiskaavat huomioon ottaen jäämässä kapeaksi, minkä vuoksi on ennakolta epäselvää tulevatko linnut käyttämään sitä vai lentävätkö ne esimerkiksi Isonen tuulivoima-alueen läpi (Isonen alueella voimaloiden väliin jää lähes yhtä leveitä käytäviä kuin tuulivoima-alueiden jäävä käytävä) tai sen pohjoispuolelta. Liitto haluaa korostaa, että maakuntakaavasta esitetävästä rajauksesta tulee olla mahdollista poiketa, mikäli voidaan osoittaa että Isonen ja Revonlahden tuulivoima-alueiden väliin jäävällä alueella ei ole erityistä merkitystä muuttolinnuston kannalta.
---	--

ja maisema-arvoille voisivat olla huomattavat tuulivoima-alueiden ollessa lähellä asutusta. Todennäköisintä tämä olisi Oulaisissa, Haapavedellä, Haapajärvellä, Nivalassa ja Ylivieskassa. ELY-keskus toteaa, että jos selvitysalueita jatkotarkastellaan vielä ennen ehdotuksen julkista nähtäville asettamista, lopullisen kaavaratkaisun tulee perustua kaikkien tuulivoima-alueiden osalta yhdenmukaisiin ylikunnalliset vaikutukset huomioiviin ja riittäviin selvityksiin sekä koko kaavaratkaisua koskeviin vaikutusten arviointeihin.

Jätevesihuolto

Maakuntakaavassa on osoitettu seudulliset olemassa olevat ja suunnitellut seudulliset jätevesipuhdistamot. Kaavaselo-
tuksessa mainittu Kalajoen jätevesipuhdistamo on jo rakenteilla. Ensimmäisen vaiheen valmistuttua siellä tullaan puh-
distamaan Ylivieskan, Alavieskan, Sievin ja Kalajoen jätevedet ja Nivala-Ylivieska -siirtoviemärin valmistuttua myös Niva-
lan ja Haapajärven jätevedet sekä mahdollisesti myös Himangan jätevedet.

Mineraalivaranto- ja kaivosalueet

Kaavassa on osoitettu kehittämisperiaatmerkinnällä mineraalipotentialisia vyöhykkeitä, joilla on todettu merkittäviä
malmi- tai mineraalivarantoja. Kaavaselo-
tuksesta on tarkennettu pääosin ELY-keskuksen edellyttämällä tavalla. Haapajär-
vellä sijaitsevan Kopsan valtausoikeudet ovat siirtyneet 12.10.2017 Tukes:n hyväksynnällä Fennia Gold Oy:lle. Kaava-ai-
neistossa Kopsan kaivoshankkeen nykytilasta annettu kuvaus ei aivan vastaa ELY-keskuksen käsitystä nykytilanteesta.

Puskakorven alueella tuulivoimahanketta kehittävä Smart-
Wind Oy on toimittanut Pohjois-Pohjanmaan liitolle selvi-
tysaineistoa, josta käy ilmi että suunnitellun tuulivoima-alu-
een keskelle on jäämässä maanomistuksesta johtuva noin 1
km leveä tuulivoimaloista vapaa alue. Lentokäytäviä jää si-
ten Paltusmäen ja rannikon, Paltusmäen ja Puskakorvenkal-
lion (2,2 km), Puskakorvenkallion ja Karhunnevan kankaan
(1 km) välille sekä Puskakorvenkallion alueen sisälle (1 km).

Kaavaselo-
tuksessa ja liitekartalla esillä olleita pieniä alle
10 voimalan tuulivoima-alueita ei osoiteta maakuntaka-
vassa. Lausuntopalautteessa ko. alueiden osoittaminen ei
ole saanut juuri kannatusta. Alueet voidaan esittää infor-
matiivisesti kaavaselo-
tuksessa tai sen liitekartalla.

Merkitään tiedoksi ja otetaan huomioon jatkotyössä (kaa-
vaselo-
tuksen luettelo tv-alueiden sijoittumisesta suh-
teessa Natura-alueisiin).

Se-3 alueista osoitetaan tuulivoima-alueina Haapaveden-
Oulaisten Puutionsaari (ex-Riskalankangas)-Hautakangas,
Haapaveden Piipsanneva ja Haapaveden Hankilanneva(n
laajennus). Alueet osoitetaan esitettyjä se-3 alueita pie-
nempinä ja rajataan siten, että etäisyys lähimpään asutuk-
seen on vähintään 2 km.

Täydennetään kaavaselo-
tusta tarvittaessa.

Maakuntahallitus käsitteli ehdotuksen lausuntoaineiston
16.10.2017 ja materiaali on valmisteltu viikkoa ennen käsi-
telyä eli kaikkia nykytilanteessa tapahtuviin muutoksiin ei
ole voitu reagoida. Kaivosaluiden nykytilakuvaukset päivi-
tään ajantasalle ehdotusvaiheeseen.

Liikenne ja yhdyskuntarakenne

Pohjois-Pohjanmaan ELY -keskuksen liikennevastuualue on kaavan luonnosvaiheen lausunnossaan todennut seuraavaa:

ELY-keskuksen mielestä Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma sekä aiemmin laadittu KAKEPOLI -strategia antavat hyvän pohjan maakuntakaavan liikennetarkasteluille. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen tavoitteena on käynnistää yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa maakunnallinen liikennejärjestelmätyö, jossa tarkastellaan maakuntakaavan kannalta keskeiset maakuntatasoiset liikenteelliset tarpeet.

Luonnosvaiheen lausunnossa mainitun *maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman* laadinta on käynnistetty, mutta sen tulokset eivät ehdi maakuntakaavan 3. vaiheeseen. Maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutukset jäävät huomioitavaksi seuraavaan maakuntakaavaprosessiin.

Lausunnolla olevaan kaavaehdotukseen tulisi tehdä eräitä liikenneverkon merkintä- ja luokittelutarkistuksia.

Valtatiellä 22 Muhoksen ohikulkutie ja valtatiellä 20 Jäälin ohikulkutie on kaavaehdotuksessa esitetty yhtenäisellä punaisella viivalla, jolla osoitetaan *suunnitellut uudet valta- ja kantatiet, joille on laadittu hyväksytty yleissuunnitelma*. Em. ohikulkujaksoilla ei ole hyväksyttyä yleissuunnitelmaa, joten merkintä tulee vaihtaa katkoviivaksi, jolla osoitetaan *ohjeellinen /vaihtoehdotoinen valtatie (vt) / kantatie (kt) linjaus*.

Hanhikiven ydinvoimala-alueen tieyhteys on esitetty punaisella katkoviivalla, kun oikea merkintä olisi *seututietä tai pääkatua* kuvaava yhtenäinen musta viiva. Tie on rakennettu ja otetaan osaksi maantieverkkoa siinä vaiheessa, kun ydinvoimalan rakentaminen käynnistyy. Yhtenäisellä mustalla viivalla tulee esittää myös valtatieä 20 ja yhdystietä 18709 (Alakyläntie) yhdistävä tie (ehdotuksessa yhtenäinen punainen).

Kaupan suuryksiköt ja keskusta-alueet

Maakuntakaavassa tarkistetaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettua keskusta-alueita ja kaupan suuryksikköjä koskevaa ratkaisua. Kaavaratkaisussa huomioidaan maankäyttö- ja rakennuslain 1.5.2017 voimaantulleet muutokset. Kaavaehdotuksen ratkaisua tukee ja perustelee kaavatyön aikana päivitetty kaupan palveluverkkoselvitys, jonka tavoitevuosi on 2040. ELY-keskus toteaa maakuntakaavan ajantasaisuuden kannalta olevan hyvä asia, että muuttunut lainsäädäntö tulee nyt huomioiduksi maakuntakaavassa koko maakunnan osalta. Kaavaratkaisua laadittaessa on otettu huomioon ELY-keskuksen luonnosvaiheessa esitetyt näkemykset.

Soiden käytön päivitykset

Päivitykset soiden käyttöön ja suojeluun on tehty kaavaehdotukseen tehtyjen päätösten mukaisesti. Vaalan soiden käyttöehdotukset perustuvat riittäviin selvityksiin eikä ELY-keskuksella ole niihin huomautettavaa. Kaavakartan esitystapaa Nybyn suokehityssarjan osalta on kuitenkin syytä vielä miettiä. Nyt kaavakartalla alueen suojelukohteet on esitetty kohdemerkinnällä, mikä antaa alueen suojelun laajuudesta alimitoitettun kuvan. Metsähallituksen maista on Nybyssä siirretty suojelutarkoituksiin osana soidensuojelun täydennys ehdotusta 587 hehtaaria, minkä lisäksi ELY-keskus on perustanut

Kyseessä olevien ohikulkujaksojen suunnittelutilanne tarkastetaan ja tehdään tarvittaessa niiden merkintöihin muutokset kaavaehdotukseen.

Muutetaan merkintä vastaamaan toteutustilannetta.

Tornator Oyj:n maille noin 332 hehtaarin suuruisen suojelualueen, jotka siis yhteensä muodostavat noin 919 hehtaarin suuruisen suojelualuekokonaisuuden. ELY-keskuksen luonnonsuojelutarkoituksiin hankkimat tai rauhoittamat alueet Nybyn ja Ryöskärin suoikehityssarjoilla on osoitettu kaavassa SL-1-merkinnällä. Parempi merkintä voisi olla kuitenkin SL, koska osasta alueista on jo perustettu yksityinen luonnonsuojelualue ja valtiolle ostetut alueet on hankittu suojelualueen perustamista varten. Viinivaaran alueelle on esitetty soidensuojelun täydennysohjelmavalmistelun pohjalta tehty Metsähallituksen soita koskeva suojelualue SL-1. Alueella on myös vireillä Oulun kaupungin Viinivaara-hanke pohjaveden ottamiseksi Oulun kaupungin tarpeisiin. Suojelualueen SL-1 -kaavamääräyksessä pohjavesivyyöhykkeen tavoite pohjaveden ottamiseen on otettu huomioon. ELY-keskuksen mielestä maakuntakaavan ehdotus ei estä Viinivaara-hankkeen toteuttamista, vaan hankkeen vaikutukset suojelualueisiin ratkaistaan hankekohtaisessa lupamenettelyssä. Biotälouden aluetarpeet, biojalostamot Kaavan luonnosvaiheen jälkeen kaavamerkintään on lisätty biotälouden laitoksia (T-1) koskeva suunnittelumääräys. Kaavasielostuksen mukaan biotälouden laitosten aluetarvemerkinnät ovat informatiivisia ja suurten seudullisesti merkittävien laitosten ympäristövaikutukset käsitellään tarkemmin ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ja alueiden yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja luvituksessa. Uuden YVA-lain mukaan hankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettely on yhdistettävissä kaavoitukseen. Vaalan alueidenkäyttö Kaavaehdotuksessa on esitetty Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan vuoden 2016 alussa liittyneen Vaalan kunnan alueidenkäyttö. Vaalan alueidenkäyttö tulee 3. vaihekaavan myötä ratkaistuksi muun maakunnan kanssa yhdenmukaisilla periaatteilla. Kaavaratkaisun tueksi on laadittu tai täydennetty aiempia selvityksiä. Kaavatyön yhteydessä on mm. tarkistettu aiempia inventointeja maastokäynnein ja arvotettu kulttuuriympäristön kohteita. Tulva-alueet maakuntakaavassa Luonnosvaiheen lausunnossaan ELY-keskus on esittänyt, että vaihemaakuntakaavaan lisättäisiin koko maakuntaa koskeva yleismääräys tulvariskien huomioon ottamisesta tarkemmassa kaavoituksessa ja rakentamisessa. Lisäksi kaavasielostuksessa voitaisiin esittää ELY-keskuksen tulva-aineistoja ja niiden saatavuutta sekä tulvariskien hallinnan periaatteita alueidenkäytössä. Kaavaehdotuksen kaavamerkinnöissä ja -määräyksissä tulva-asiat on huomioitu taajamatoimintojen alueella (A) sekä maaseudun kehittämisen kohdealueella (mk). Merkinnät koskevat 3.vaihekaavassa osoitettuja alueita Vaalan ja Himangan alueilla. Muun Pohjois-Pohjanmaan osalta on käytetty vastaavia merkintätapoja aiempien vaihemaakuntakaavojen yhteydessä.	Nybyn suoikehityssarjasta soidensuojeluun hankittua aluetta koskeva huomatus on aiheellinen. Soidensuojeluun varattu alue on jo niin laaja, että se on syytä esittää aluevarauksena teknisistä ongelmista huolimatta. Luonnonsuojelua varten hankittujen suoalueiden osoittaminen SL-merkinnällä SL-1 -merkinnän sijasta olisi periaatteessa mahdollista, koska luonnonsuojelulain mukainen toteutus on jo edennyt. Toisaalta pitäytyminen SL-1 -merkinnässä antaa informaation suojelun ajallisesta yhteydestä suhteessa esim. soidensuojelun perusohjelmien aikaisiin alueisiin. Asia koskee kaikkia 1. VMK:n luonnonarvosoiden hankintoja suojelutarkoituksiin ja ehkä tarkoituksenmukaisinta on siirtyä käyttämään SL-merkintöjä, kun suojelualueiden perustamispäätökset on tehty. Lisätään kaavamerkintöihin koko maakuntaa koskeva yleismääräys ja esitetään tulva-aineistot soveltuvin osin joko kaavasielostuksessa tai liitteellä. <i>(Esimerkki / Yleismääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon sään ääri-ilmiöiden vaikutukset ja viranomaisten selvitysten mukaiset tulva-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta</i>
---	--

ELY-keskus toteaa, että tulva-asia tulee huomioida esitettyä laajemmin koko maakuntaa koskevana yleismääräyksenä. Etenkin jokivesistöissä on suuri tulvariski mm. jääpatotulvien osalta. Yleismääräys on perusteltu siksikin, että maakunta-kaavoissa osoitettujen taajamatoimintojen ja maaseudun kehittämisen kohdealueiden ulkopuolelle jää suuria alueita maakunnasta. Yleismääräys kohdistuisi siten koko maakuntaan yhdenmukaisella tavalla. Kaavaselostuksessa tai kaavan tausta-aineistossa on tarpeen esittää olemassa olevia tulva-aineistoja ja niiden saata-vuutta sekä tulvariskien hallinnan periaatteita maankäytön suunnittelussa. Kaikkien saatavilla on tulvakarttapalvelu osoitteessa www.ymparisto.fi/tulvakartat. ELY-keskuksesta saa tarvittaessa lisätietoja. Yhteenveto Maakunnan liiton tehtävänä on huolehtia maakuntakaavan laatimisesta, kehittämisestä ja kaavan pitämisestä ajan ta-salla. Nyt laadittavan 3. vaihekaavan on tarkoitus päättää vuonna 2012 aloitettu kolmivaiheinen kokonaismaakuntakaav-uuden uudistustyö jolla maakuntakaavat tulevat tarkistetuiksi ja ajantasaisiksi. Uudistustyön valmistuttua kaavatilanne tu-lee yhdenmukaistumaan ja selkiytymään koko maakunnan alueella, mikä on hyvä. Voimaan jäävät 3. vaihekaavan myötä vain Pohjois-Pohjanmaan vaihemaakuntakaavat sekä Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaava. Maakuntakaavatilanteen vakiinnuttua voi olla tarpeen pohtia keinoja, joilla ajantasaisen maakuntakaavan tilanne olisi mahdollisimman helposti tarkistettavissa. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi erilaisten kaavatilannetta selventävien kartta-aineistojen laatiminen tai selainpohjaiset kaavan luettavuutta helpottavat karttaratkaisut. Kaavayhdistelmäkarttojen sel-keyttä lisää se, että 3. vaihekaavassa on pääosin käytetty aiempien kaavojen kanssa yhdenmukaisia merkintöjä. Maakun-takaavan 3. vaiheen kaavaehdotuksen lausuntoaineisto on kokonaisuutena laadukas ja kaavatyön taustaksi on laadittu selvityksiä tai olemassa olevia selvityksiä on päivitetty vastaamaan nykytilannetta. Kaavaehdotuksessa käsitellään monia maakunnan kehittämisen kannalta tärkeitä ja ajankohtaisia teemoja. Maakunta-kaavan 3. vaihe käsittelee myös useita teemoja, joissa ELY-keskus toimii viranomaistehtävissä. ELY-keskus esittää tässä lausunnossa eräitä kaavaratkaisuun kohdistuvia muutoksia, jotka tulee huomioida jatkotyössä. Lisäksi lausunnossa esite-tään kaava-aineistoon liittyviä tarkennuksia. ELY-keskus on voinut osallistua maakuntakaavan valmisteluun maakunta-kaavoituksen työryhmissä ja kokouksissa. Yhteistyö kaavan valmistelun aikaan on ollut toimivaa. ELY-keskuksen asian-tuntemusta on mahdollista hyödyntää tarpeen mukaan myös jatkosuunnittelussa. Jonas Liimatta, Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue johtaja Taina Törmikoski, Alueidenkäyttöryhmän päällikkö	<i>rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille. Tästä voi-daan poiketa, jos voidaan osoittaa, että tulvariskit pysty-tään hallitsemaan. Suunniteltaessa alueelle tulville herkkiä toimintoja tulee tulvasuojelusta vastaavalle alueelliselle ympäristöviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.)</i>
Pohjois-Pohjanmaan museo 22.11.2017, OUKA/732/10.02.01/2016 Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan museon lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakunta-kaavan ehdotusaineistosta. Pohjois-Pohjanmaan museo lausuu sekä rakennetun kulttuuriympäristön että arkeologisen kulttuuriperinnön osalta. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta Pohjois-Pohjanmaan museo lausuu Museoviraston ja	

Pohjois-Pohjanmaan välisen viranomaistehtäviä koskevan sopimuksen mukaisesti vain toimialueelleen kuuluvien kuntien osalta pois lukien Ylivieskan, Nivala-Haapajärven sekä Haapaveden-Siikalatvan seutukunnat. Arvokkaat maisema-alueet ja rakennettu kulttuuriympäristö Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistoa varten on laadittu erillinen selvitys tuulivoimarakentamisen vaikutuksista maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön Pohjois-Pohjanmaalla. Aluekohtaisessa arvioinnissa selvitettiin kaikkiaan 32 tuulivoima-alueen soveltuvuutta maakuntakaavassa osoitettavaksi tuulivoima-alueeksi. Aluekohtaisen arvioinnin lisäksi maakuntakaavan valmistelun tueksi on laadittu maisemaa ja rakennettua kulttuuriympäristöä, asutusta ja muuttolinnustoa koskevat yhteisvaikutusselvitykset. Vaalan alueidenkäytön osalta Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistoa varten on suoritettu maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointi. Pohjois-Pohjanmaan museolla ei ole huomautettavaa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennetun kulttuuriympäristön osalta. Arkeologinen kulttuuriperintö Vaalaa lukuun ottamatta Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristöt, myös arkeologinen kulttuuriperintö, sisältyvät 2. vaihemaakuntakaavaan. Vaalassa on tehty täydentävää ja ajantasaistavaa selvitystä arkeologisen kulttuuriperinnön osalta syksyllä 2017. Selvityksen tulokset eivät ole ehtineet käytettäväksi nyt nähtävillä olevassa 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistossa, jonka kuvaama muinaisjäännöstilanne Vaalan osalta perustuu samoihin muinaisjäännösrekisterin tietoihin kuin maakuntakaavan luonnoksessa (tilanne 28.2.2017). Vaalan muinaisjäännöksiä koskevat tiedot tulee päivittää uusien tietojen mukaisiksi ennen kaavaehdotuksen julkisesti nähtäville asettamista. 2. vaihemaakuntakaavaan yhteydessä on nostettu esiin 19 muinaisaluetta eli alueen menneisyydelle ominaista muinaisjäännöskokonaisuutta edistämään tietoisuutta maakunnan menneisyydestä. Vaalan osalta tällaiseksi muinaisalueeksi on osoitettu Nimisjärven alue. Muinaisjäännösrekisteri on mainittu arkeologisen kulttuuriperinnön yhtenä lähteenä sivulla 101 ja kohdassa 9. Kaavan selvitykset/Kulttuuriympäristö. Kulttuuriympäristön palveluikkuna (www.kyppi.fi) sisältöineen, mukaan lukien muinaisjäännösrekisteri, on Museoviraston ylläpitämä portaali. Sen yhteydessä ei tule mainita Pohjois-Pohjanmaan museota. Juhani Turpeinen, rakennustutkija Mika Sarkkinen, arkeologi	Korjataan kaavaselostukseen.
Pohjois-Savon liitto 13.11.2017, 12/10.02.00.01./2016 Pohjois-Savon liitto kiittää lausuntopyynnöstä koskien Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaavan kaavaehdotusta. Pohjois-Savon liitto ilmoittaa kohteliaimmin, että sillä ei ole maakuntakaavaehdotuksesta erityistä lausuttavaa.	-

Marko Korhonen, maakuntajohtaja Paula Qvick, suunnittelujohtaja	
Puolustusministeriö Resurssipoliittinen osasto 24.11.2017, F1.PLM.2017-4866 633/30.05.09/2017 Pohjois-Pohjanmaan liitto on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta. Kaavan keskeisiä teemoja ovat pohjavesi- ja kiviainesalueet, mineraalipotentiali sekä kaivosalueet. Puolustusvoimien logistiikkalaitos on osallistunut kaavavalmisteluun. Maakuntakaavamerkinnät ja määräykset kohdassa tuulivoimaa koskevissa suunnittelumääräyksissä on viitattu puolustusvoimiin seuraavasti: <i>”..sekä selvitettävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan.”</i> Puolustusministeriö esittää, että maakuntakaavamerkintöjen ja määräyksien tuulivoimaa koskevat puolustusvoimiin viittaavat suunnittelumääräykset muutetaan vastaamaan muissa maakuntakaavoissa hyväksyttyjä suunnittelumääräyksiä (esim. Uudenmaan neljäs vaihemaakuntakaava). Puolustusministeriö esittää, että edellä mainittu suunnittelumääräys poistetaan ja korvataan seuraavalla: <i>”Aluetta suunniteltaessa on kuultava puolustusvoimia. Alueen suunnittelussa tulee turvata puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä ottaa erityisesti huomioon puolustusvoimien toiminnasta, kuten tutkajärjestelmistä ja radioyhteyksien turvaamisesta johtuvat rajoitteet.”</i> Muilta osin puolustusministeriöllä ei ole huomautettavaa ehdotusaineistosta. Raimo Jyväsjärvi, Ylijohtaja Sami Heikkilä, Suunnittelija	Vaihemaakuntakaavassa lähtökohtana on 1. vaihemaakuntakaavan tv-1 ja tv-2 alueita koskevien suunnittelumääräysten säilyttäminen ennallaan muun muassa kaavateknisistä syistä (1. ja 3. vaihemaakuntakaavassa osoitetuilla tuulivoima-alueilla tulee olla samat suunnittelumääräykset, jotta 1. vaihekaavan jo lainvoimaisia tv –alueita ei tarvitse avata). Pohjois-Pohjanmaan liiton käsityksen mukaan nykyiset tuulivoimaloiden alueiden suunnittelumääräykset ovat olleet käytännössä toimivia ja Puolustusvoimien intressit on otettu tehokkaasti huomioon tuulivoima-alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Puolustushallinnon esittämä lisämääräys voidaan tarvittaessa ottaa huomioon tuulivoimarakentamista koskevissa yleisissä suunnittelumääräyksissä, joita esitetään tarkistettaviksi myös muilta osin.
Puolustusvoimat 3. logistiikkarykmentti (Esikunta TIKKAKOSKI) 24.11.2017, BN18352 778/10.02/2016 (3LOGRE ak BN7652/12.5.2017, Pohjois-Pohjanmaan liitto lausuntopyyntö BN16168/20.10.2017) 1 Puolustusvoimien lausunto Puolustusministeriö antaa asiasta oman lausuntonsa. Puolustusvoimat on lausunut Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta 1. viiteasiakirjalla ja lausutut asiat on huomioitu hyvin maakuntakaava ehdotuksessa. Puolustusvoimat esittää lisättäväksi tuulivoimaloiden määräyksen:	

"Aluetta suunniteltaessa tulee turvata puolustusvoimien toimintaedellytykset (huolehtia siitä, että ei heikennetä puolustusvoimien toimintaedellytyksiä) sekä ottaa erityisesti huomioon puolustusvoimien toiminnasta, kuten tutkajärjestelmistä ja radioyhteyksien turvaamisesta johtuvat rajoitteet."

Kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyen on pyydettävä lausunnot puolustusvoimien lisäksi myös Suomen Turvallisuusverkko Oy:ltä (STUVE Oy), osoitteesta asiakapalvelu.stuve@erillisverkot.fi.

2 Jatkotyö

Rakennus- ym. töitä tehdessä tulee huomioida alueella ja läheisyydessä mahdollisesti kulkevat puolustusvoimien kaapelilinjat. Mahdollisten kaapelilinjojen sijainti tulee selvittää hyvissä ajoin, vähintään kymmenen (10) työpäivää ennen aiotua rakentamista. Puolustusvoimien kaapelinäytöt tilataan **Johtotieto Oy**:ltä, Seutulantie 3-5 B, 0410 Järvenpää, p. 0800 12600, sähköposti: info@johtotieto.fi.

Kaavoituksesta mahdollisesti aiheutuvien, olemassa olevien kaapelireittien siirtojen, kaapeleiden rakentamisenaikaisten suojaamisen tai muiden muutosten osalta kustannukset on kohdennettava muutoksen aiheuttajalle.

Koska kuntakaavoilla ja rakennus-/toimenpideluvilla voidaan joskus ratkaista yksittäisiä tuulivoimalakohteita, Puolustusvoimat esittää, että Pohjois-Pohjanmaan liitto edesauttaa, että maakunnan kunnat lisäisivät laadittavaan kunnallisiin rakennusjärjestyksiin ja tarvittavilta osin muihin yleiskaavoihin seuraavat lauseet:

"Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista tuulivoimaloista tulee aina pyytää erillinen lausunto Pääesikunnalta koko kunnan alueella.

Myös **alle 50 metriä** (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista pientuulivoimaloista tulee pyytää Pääesikunnan lausunto, mikäli kiinteistö mille voimala rakennetaan, rajoittuu Puolustusvoimien käytössä olevaan alueeseen.

3 Yhteyshenkilöt

Lausuntopyynnöt ja kutsut neuvotteluihin tulee lähettää sähköpostilla kirjaamo.3logr@mil.fi tai 3.Logistiikkarykmentin Esikunta (3.LOGRE), PL 14, 41161 TIKKAKOSKI, katuosoite Elementtitie 18, Tikkakoski

Yhteyshenkilöinä kaavoitus- ja edunvalvonta-asioissa ovat 3LOGR:n kiinteistöpäällikkö, DI Kari Ponkilainen, p. 0299 573 262 ja kiinteistöinsinööri, RI Tapio Seppä, p. 0299 573 263. Sähköpostiosoitteet ovat muotoa: etunimi.sukunimi@mil.fi.

Tuulivoimahankkeesta annettavan lausunnon yhteyshenkilö on tarkastaja, insinööri (AMK) Jussi Karhila puh. 0299 800 (puolustusvoimien vaihe). Lisätiedot/ tiedustelut osoitteella: tuulivoimalausunnot@mil.fi.

Esikuntapäällikkö, Everstiluutnantti Mauri Etelämäki

Vaihemaakuntakaavassa lähtökohtana on 1. vaihemaakuntakaavan tv-1 ja tv-2 alueita koskevien suunnittelumääräysten säilyttäminen ennallaan muun muassa kaavateknisistä syistä (1. ja 3. vaihemaakuntakaavassa osoitetuilla tuulivoima-alueilla tulee olla samat suunnittelumääräykset, jotta 1. vaihekaavan jo lainvoimaisia tv –alueita ei tarvitse avata). Pohjois-Pohjanmaan liiton käsityksen mukaan nykyiset tuulivoimaloiden alueiden suunnittelumääräykset ovat olleet käytännössä toimivia ja Puolustusvoimien intressit on otettu tehokkaasti huomioon tuulivoima-alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Puolustushallinnon esittämä lisämääräys voidaan tarvittaessa ottaa huomioon tuulivoimarakentamista koskevissa yleisissä suunnittelumääräyksissä, joita esitetään tarkistettaviksi myös muilta osin.

Kiinteistöpäällikkö, Diplomi-insinööri Kari Ponkilainen	
Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri ry 25.11.2017 ((Esko Saari, puheenjohtaja, Merja Ylönen, sihteeri Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan teemoja ovat pohjavesi- ja kiviainesalueet, mineraalipotentiaali- ja kaivos-alueet. Niiden ohella esitetään tuulivoima- ja suovarauksia koskevia muutoksia sekä Vaalan ja Himangan maankäyttörauksia. Luonnonsuojelupiiri tarkastelee lausunnossaan soiden käyttöä, tuulivoiman rakentamista ja monimuotoisuuden edistämistä tai heikentämistä koskeviin maankäytön varauksiin. Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue Luo-merkinnän kuvaukseen ja suunnittelumääräykseen esitetään muutoksia. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa (2006) luo- merkinnällä osoitettiin <u>suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä merkittävimmät uhanalaisten kasvien alueet</u>. Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan ”alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että edistetään alueen monimuotoisuuden säilymistä. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee varmistaa, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna linnuston ja kasvien elinoloja.” Uudessa versiossa ”merkinnällä osoitetaan suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä muita luontoarvoiltaan merkittäviä alueita. Suunnittelumääräyksen mukaan ”Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee <u>ottaa huomioon</u> luonnon monimuotoisuuteen liittyvät arvot ja niiden säilymisen edistäminen.” Huomioon ottaminen toistaa 1. vaihekaavan luo-1 -merkinnän suunnittelumääräyksen linjaa, johon tehtiin viime hetken heikennys. Huomioon ottaminen ei ole selkeä eikä tarpeeksi velvoittava ilmaisu. Kaavoituksella tulee edistää mahdollisuuksia vastata tarpeeseen pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen. Maakuntakaavan merkinnöistä tulee olla tietoinen ja toteuttaa niillä ilmaistua maankäytön ohjausta. Epämääräiset suunnittelumääräykset antavat viestin, että jokainen tulkitkoon niin kuin haluaa ja että kaikki käy, kun selkeä velvoite puuttuu. Aiemmissa maakuntakaavoissa esitetyistä luo-merkinnöistä 9 esitetään poistettavaksi, vaikka selvitysraportin mukaan kohteet ja niiden luontoarvot ovat säilyneet pääosin hyvin. Periaatteessa luo-kohteiden luonnonarvojen olisi pitänyt säilyä vielä todettua paremmin. Yhdessä suunnittelumääräyksen heikennyksen kanssa toteutettava karsinta osoittaa, että varsinaisen lakisääteisen suojelun ulkopuolelle jäävät luontoarvot ovat olemattomasti turvattuja. Lakisääteinen suojelu ei kuitenkaan riitä edes monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseen. Karsittavat kohteet ovat Pyhäjärven Rytty, Ristimäki, Rönkkölänniemi ja Leväsuo, Kärämäen Halmemäki, Pyhäjoen Yläsalon, Vaalan Polvijärvi, Iin Isoaho ja Pudasjärven Kokkolammen eteläpää. Niitä koskevien luo-merkintöjen karsimisesta tulee luopua. Erityisen tärkeää on Pyhäjärven Leväsuon luo-merkinnän säilyttäminen, joka voisi myös olla luo-1, kun soisesta kohteesta on kyse. Leväsuosta on runsaasti inventointitietoa. Siitä on laadittu 2010-luvun alussa myös turpeenottohankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely. Kaiken aineiston perusteella suon säilyneen keskiosan luontoarvot ovat huomattavia. Ottaen huomioon myös seudun korkean ojitusprosentin ei ole perusteltua karsia luontoarvojen säilymistä tukevaa merkintää.	

Luo-merkinnät ja suunnittelumääräykset

Luo-1 -merkinnän suunnittelumääräystä muutettiin merkittävästi ehdotusvaiheen kuulemisen jälkeen. Miten lievennetty suunnittelumääräys käytännössä toimii, siitä ei seurantatietoa ole. Sekä luo- että luo-1 -merkintöjen suunnittelumääräykseen on sisällytettävä velvoite varmistaa luontoarvojen säilyminen.

Luo-merkinnän uusi kuvaus on hyvä: Merkinnällä osoitetaan suojelualueiden ulkopuolella olevia tärkeitä lintualueita sekä muita luontoarvoiltaan merkittäviä alueita. Suunnittelumääräykseksi esitämme sekä luo- että luo-1 -merkinnöille 1. vaihekaavaehdotuksessa olleen muotoilun: Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että varmistetaan alueen luontoarvojen säilyminen.

Soiden maankäyttö

Vaalan liittyttyä Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kunnan soiden käytöstä on laadittu vastaava tarkastelu ja samoin kriteerein kuin aiemmin 1. vaihekaavoituksessa muusta osasta maakuntaa. Kaavakartalla osoitetaan turpeenkaivualueet ja siihen soveltuviksi katsotut alueet sekä vähintään maakunnallisesti merkittävät luonnonarvosuot.

Vaikka turpeen käyttö on vähentynyt ennakoitua nopeammin, arvioidaan sen kysynnän kasvukin mahdolliseksi tuotekehittelyn ansiosta ja biotalouden kylkiäisenä. Siksi turpeenottovarausten mitoitus ei ole muutettu. Se tarkoittaa, että Pariisin ilmastopöytäkirjan sekä EU:n ja Suomen asettamia kasvihuonekaasujen päästöjen vähentämisvaatimuksia ei ole otettu huomioon. Suomi on asettanut tavoitteekseen hiilineutraaliuden vuoteen 2040 mennessä. Tämä edellyttää etenkin turpeenpolton samanaikaista alasajoa, sillä EU:ssa valmisteltavana oleva maankäytön päästöjä koskeva luvut-asetus nostaa turpeen polton kokonaispäästöt energiayksikköä kohti kymmeniä prosentteja suuremmiksi kuin kivihiilen. Kokonaisuutena turvemaiden hyödyntämisen aiheuttamat päästöt Suomessa nousevat niin suuriksi, että tavoitteeksi on asetettu niiden pienentäminen neljänneksellä. Kivuttomimmin se tapahtuu lopettamalla turpeenpoltaminen, sillä metsätalouden ja turvepeltojen viljelyn päästöjä on vaikeaa merkittävästi vähentää. Toinen hyvä keino vähentää turvemaiden käytön CO₂-päästöjä on ennallistaa luonnontilaisuusluokan 2 soita. Niiden hydrologisen tilan korjaaminen palauttaisi nopeasti suodynamiikan lähemmäksi luonnontilaisen suon toimintaa eli käännettäisiin potentiaalinen turpeenkaivualue (siis tu-2) potentiaalisesti kansallisen ilmastokamppailun kohdealueeksi pienentämään kansallista kasvihuonekaasutasetta. Kaavoituksessahan on muutoinkin kyse päivittämisestä. Mitään syytä ei ole jämähtää soiden maankäytön ohjauksessa jo selvästi vanhentuneeseen mitoitukseen.

Suoselvitysaineiston mukaan turpeenhankintaan soveltuviksi on määritelty korkeintaan luonnontilaisuusluokan 2 suot kuten 1. vaihemaakuntakaavassa aiemmin muussa osassa maakuntaa alueella. Kaikki vielä mahdollisesti tarvittava uusi turpeennosto on kuitenkin ohjattava jo ennestään kuivatuille soille (luonnontilaluokat 0 ja 1), sillä ojittamattoman suon kuivaus tekee siitä uuden maankäytöllisen päästölähteen, tarpeettoman, koska ojitetuista soista on riittävästi. Suostrategian kestävyystavoitteen ja kaavoituskäytännön ristiriitaisuuksista

Suoselvityksessä todetaan myös, että todennäköisesti alueidenkäytön tavoitteiden muuttumisen takia luokan 3 suon osoittaminen turvetuotantoon ei olisi niiden vastaista. Voimassa on kuitenkin edelleen valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden kestävästä käytöstä. Jos alueidenkäyttötavoitetta olisi aiemmin noudatettu kirjaimellisesti, tu-2 -

Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan luo-merkinnän tarkistettu suunnittelumääräys vastaa paremmin merkinnän luonnetta (alueen erityisomaisuuksia kuvaava informatiivinen merkintä).

Useimpien kohteiden luontoarvot ovat säilyneet hyvin, mutta arvot eivät ole nykytiedon valossa niin merkittäviä, että kohteet olisi perusteltua osoittaa maakuntakaavassa. Kohteiden säilymistä turvaavat muut keinot, mm. metsälain 10 §:n sääntely.

Leväsuon alueellinen merkitys on arvioitu Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavan laadinnan yhteydessä. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa Leväsuon alueelle ei osoitettu merkintöjä. Tuolloin todettiin, että vaikka keskiosalla oli jäljellä arvokasta kasvilajistoa, taantuva kehitys oli etenemässä väistämättä kuivatuksista johtuen. Samalla 1. vaihemaakuntakaavan sisällytettiin läheisiin ja paljolti samaa uhanalaislajistoa sisältävinä kohteina Vihtaneva ja Korpineva. Ne turvaavat seudun suoluonnon arvoja paremmin kuin muuttuva Leväsuon.

Turpeen käytön kaavallinen mitoitus perustuu 1. VMK:sta lähtien alenevaan turpeen energikäyttöön. Turve ei ole uusiutuvaa ja hiilipäästöjen vähentäminen puoltaa tätä kehityssuuntaa. Tähän on edettävä asteittain. Äkillinen turpeen energiakäytön lopettaminen, johtaisi siirtymään kivihiilen käyttöön sekä energiapuun hinnan voimakkaaseen nousuun ja samalla kaukolämmön hinnan nousuun. Lisäksi huoltovarmuus puoltaa turpeen jonkinasteista säilyttämistä energiaraaka-aineiden paletissa.

Vaalan uusien turvetuotantoalueiden varaukset voivat eriyistä johtuen toteutua vain osittain, mikä johtaa alenevaan kehitykseen myös Vaalan osalta.

soitakaan ei olisi turpeenhankintaan varattu 1. vaihekaavassa. Tietävästi suostrategia ja valtioneuvoston periaatepäätös valmisteltiin tulkitsemaan ja selkeyttämään soiden maankäytön ohjausta ja vähentämään ristiriitoja. Nurinkuriselta vaikuttaa kehitys, kun ja jos alueidenkäyttötavoitteita ja säädöksiä tulkintoineen ollaan vääntämässä päinvastaiseen suuntaan. Uudessa ympäristönsuojelulaissa vihdoin otetaan huomioon myös suon tila (27.6.2014/527). Sen asetuksessa ohjeistetaan luonnonarvojen huomioon ottamisesta turvetuotannon sijoittamisessa 44 §:ssä.

Turvetuotanto voidaan ympäristönsuojelulain 13 §:n 4 momentin mukaan mainitun pykälän 1 momentin estämättä sijoittaa suolle, jonka luonnontila on ojituksen vuoksi merkittävästi muuttunut. Suon luonnontilan muutos on merkittävä, jos:

1) suon vesitalous on muuttunut peruuttamattomasti, suon vedenpinnan taso on alentunut kauttaaltaan ja suon kasvillisuus on muuttunut kauttaaltaan;

2) suon vesitalous on muuttunut kauttaaltaan, vedenpinnan taso suolla on alentunut kauttaaltaan ja muutokset suon kasvillisuudessa ovat selviä; tai

3) suolla on ojitettuja ja ojittamattomia osia, ojitus estää hydrologisen yhteyden suon ja sen ympäristön välillä ja osalla suon ojittamatonta alaa esiintyy kuivahtamista ja muutoksia suon kasvillisuudessa.

Kolmannessa kohdassa tarkoitetaan 2-luokan soita. Jos ne tulkitaan kokonaan muuttuneiksi, ristiriidat jatkuvat entiseen tapaan. Luokkaan 2 määriteltyt suot eivät suinkaan ole useinkaan kokonaan muuttuneita. Soilla voi olla laajoja, kymmenien ja jopa satojen hehtaarien laajuisia ojittamattomia osia. Jos sellainen kohde menettää automaattisesti ympäristönsuojelulain 13 §:n ensimmäisen momentin suojan, kyse on onnistuneesta lainsäätäjiin vaikuttamisesta. Tosin oikeusasteiden tulkintoja ei vielä ole. Pohjois-Pohjanmaan liitto oli aloitteentekijänä ja merkittävänä toimijana suostrategian laadinnassa. Tuskin sekään voi olla tyytyväinen, jos sen tavoitteet turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä valuvat tulkintakikkailuissa hukkaan. Selkeintä on määritellä muuttuneiksi soiksi ja siten turpeenottoon soveltuviksi ainoastaan 0- ja 1-luokan suot. Pohjois-Pohjanmaan liitto voi siinäkin olla edelläkävijä.

Vaalan suot

Kaavaluonnoksessa esitettiin GTK:n Vaalassa turvetuotantoon soveltuviksi inventoiduista 99 suosta 29 suota ja 2600 hehtaaria jatkoselvittelyyn. Ehdotuksessa on turvetuotantoon soveltuviksi määriteltyjä soita 17, joiden pinta-ala on yhteensä 1432 hehtaaria. Soista tu-1 -merkittyjä on 8 ja tu-2 soita on 9. Mainittu pinta-ala jakautuu tu-1 ja tu-2 -varausten kesken suurin piirtein tasan.

Lausunnossaan luonnoksesta luonnonsuojelupiiri huomautti Ison Lehmisuon ja Matkalamminkurun soveltumattomuudesta turpeenottoon. Iso Lehmisuo on myös kaavoituksen yhteydessä tehdyissä selvityksissä osoitettu luontoarvoiltaan merkittäväksi suoksi. Isoon Lehmisuohon rajautuvaa Matkalamminkurua koskeva aineisto on sen sijaan hämmentävä. Ison Lehmisuon viereinen Matkalamminkuru on Vaalan soiden käytön selvityksen liitteen 1 mukaan luonnontilaluokan 3 suo. Tosin luontoarvopistemäärä on 2.15, joka on selvityksen mukaan liian vähän 3-luokan suolle. Matkalamminkuru on kuitenkin saanut tu-1 -varauksen. Selvityksen johtopäätöksissä todetaan, että Matkalamminkuru on luonnonarvoiltaan

Valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet muuttuvat siten, etteivät ne ota kantaa turpeen käytön suuntaamiseen. Kuten kaavaselostuksesta ilmenee, Pohjois-Pohjanmaan liitto on kuitenkin pitäytynyt aiemmassa linjassa siinä, ettei luokan 3 soita osoiteta turvetuotantoon. Samoin luokan 2 osalta on pidäytetty vain sellaisissa kohteissa, joiden luonnonarvot ovat keskimääräistä heikommät. Luonnonsuojelupiirin tavoittelemaa kohdentumista vain 0-1 luokkien soille edesauttaa käytännössä se, että 0-1 luokat on erotettu kaavamerkinnällä tu-1 luokan 2 soiden merkinnästä tu-2.

Matkalamminkurun suo on pitkälle muuttunut lukuun ottamatta itäpäättä. Itäpää on jätetty kaavamerkinnän ulkopuolelle lukuun ottamatta pientä tehokkaaseen vesiensuojeluun tarvittavaa aluetta.

kaksijakoinen. Suurin osa suosta on ojitusten muuttamaa suota, mutta itäpäästään eli Ison Lehmisuon puoleisesta päästä se on vesitaloudellisesti toimiva. Ratkaisuna esitetään suon ositusta. Moinen on turhanaikaista näpertelyä ja liiallista turveteollisuuden edun varjelemista. Kuten luonnoksesta lausutussa huomautimme Matkalamminkurua reunustaa Vanhajoki. Matkalammelta on puolestaan viitasammakkohavainto. Viitasammakko on lammella kutuaikana, mutta sen elinpiiri ei siihen rajoitu. Toisekseen tieto siitä, että arviointiselostuksessa viitataan GTK:n Turvetutkimusraporttiin 383, jossa todetaan, että Matkalamminkuru ei sovellu turvetuotantoon kuivatusvaikeuksien vuoksi, pitäisi olla selkeä viesti siitä, että Matkalamminkurua ei kannata listata tu-1-suoksi.

Vaalan turpeenottoala ja uudet varaukset keskittyvät pitkälti kunnan Siikalatvan puoleiseen osaan. Siikalatvan ojitusprosentti on yli 75 ja sillä on kymmenittäin tu-1 ja tu-2 -varauksia toiminnassa olevien turvekenttien lisäksi. Ilmaston-, vesistön- ja seudun monimuotoisuuden suojele vaativat tu-varauksien vähentämistä. Ensijaisesti kaikki tu-2-varaukset tulee poistaa. Noston piirissä olevat ja tu-1-varaukset riittävät kattamaan turpeen saannin sen ajan, kun sitä vielä hyödynnetään teollisessa mittakaavassa. Matkalamminkurun tu-1-varauksen ohella on vähintään karsittava tu-2-soista Leppärimpi ja Matorimpi. Leppärimpi on selvästi keskiosiltaan hyvin märkä ja säilyttänyt siten vesitaloutensa ilmeisen hyvin. Suon kuivattaminen olisi myös merkittävä vesistökuormittaja.

Matorimpi on hyvin jänneinen suo. Se on osa keskiosiltaan ojittamatta jääneiden suolaikkujen ketjua Rumala-Kuvaja-Oudonrimmet -soidensuojelualueen länsipuolella. Matorimmen koillispuolella on Kuusirimpi. Nämä kaksi suolaikkua erottaa toisistaan kapea ojitettu kaistale. Suoluonnon yleinen heikko tila huomioon ottaen oikea maankäyttömuoto on ennallistaminen ja suojele vesitalouden häiriöiltä. Esitämme maakuntakaavaan kaavamerkintää sitä varten. Se voi olla samantyyppinen aluemerkinä, joilla osoitetaan nyt esimerkiksi luonnon monikäyttöaluetta tai turvetuotantosoiden jälkikäytön kehittämiseen soveltuvaa aluetta. Kehittämisperiaate voisi kuulua esimerkiksi seuraavasti: alueen kehittämisessä pyritään korjaamaan soiden vesitalouden häiriöitä ja parantamaan siten veden pidättymistä valuma-alueella tulvien ja kuormituksen vähentämiseksi ja suoluontoarvojen palauttamiseksi sekä hiilinielun vahvistamiseksi. Muitakin vastaavia ennallistamiskohteita varmasti on, mutta ennallistaminen on maankäyttömuotona toistaiseksi sivuutettu eikä niin ollen ole sitä koskevia riittäviä selvityksiä käytettävissä.

Uudet suojele- ja luo-merkinnät ovat erittäin perusteltuja. Huomiota kiinnittää varovaisuus niiden lisäämisessä. Kaikkia selvästi luontoarvosoiksi paljastuneita kohteita ei ole sellaisiksi kaavakartalla noteerattu. Jos kerran maakuntakaavoituksella haetaan tehoa soiden käytön ohjaukseen, on syytä merkitä selvästi ne suot, jotka eivät sovellu turpeenhankintaan, mutta joita on siihen yritetty saada. Sellaisia soita ovat ainakin Iso Lehmisuo ja Saarisuo-Haaposuo. Tietenkin on samalla tärkeää laatia suunnittelumääräys, joka velvoittaa varmistamaan soiden vesitalouden säilymisen häiriöttömänä muusta maankäytöstä huolimatta.

SL-1 ja S-1 -merkinnät

Merkintöjen suunnittelumääräyksestä tulee poistaa viimeinen lause: 'Määräys ei koske alueellisesti tärkeää pohjaveden hankintaa.' Sillä tarkoitetaan Oulun kaupungin Viinivaaran pohjavesihanketta. Se on kuitenkin nyttemmin varaveden järjestelyä koskeva hanke, jolle on lukuisia vaihtoehtoja. Maakuntakaavoituksella ei pidä edistää haitallisten ympäristövaikutusten sallimista. Niille ei ole olemassa mitään välttämätöntä perustetta.

Matkalamminkurun teknisestä tuotantokelpoisuudesta on pidettävä tuoreimpana näkemyksensä siitä, että toiminnaharjoittaja on nähnyt suon tuotantokelpoiseksi ja on tekevässä tuotantosuunnitelmaa.

Vaalan luonnonarvosoiden osoittamisessa ei ole noudatettu erityistä varovaisuutta. Uusia alueita on osoitettu yhteensä 3 300 ha. Tämä on kuusinkertainen määrä uusien turvetuotantoalueiden toteumaolettamaan 570 ha:in nähden. Pitää paikkansa, että Ison Lehmisuon luonnonarvot ovat korkeat ja suojelelulle olisi perustetta. Suojelun käytännön toteutuskelpoisuus olisi tässä tapauksessa kohtuuttoman vaikea maanomistustilanteen takia. Lisäksi todellista muutosuhkaa ei ole näköpiirissä.

Soidensuojelluksiin varauksiin liittyvän suunnittelumääräyksen osalta viitataan aiempiin vastineisiin (Oulun kaupunki, Metsähallitus ja Oulun Vesi Oy).

Tuulivoima

Lausunnonantajia pyydetään kiinnittämään erityistä huomiota kaavakartalla selvitysaluemerkinällä (se-3) osoitettuihin tuulivoimatuotannon suunnittelualueisiin sekä kaavaselostuksen kohdassa 'Kaavan tuulivoimaratkaisun perustelut' avattuihin Perämeren rannikkoalueen erityiskysymyksiin.

Tuulivoima on merkittävä osa maakunnan uusiutuvan energian tuotantoa ja kulutusta. Lähes puolet Suomen tämänhetkisestä tuulivoimakapasiteetista sijoittuu Pohjois-Pohjanmaalle. Isojen tuulivoimala-alueiden rakentamista ohjataan maakuntakaavoilla. Sen lisäksi on mahdollista rakentaa paikallisia alle kymmenen yksikön voimalaryhmiä. Voimaloiden koon kasvu mahdollistaa tuulivoiman rakentamisen käytännössä kaikkialle, kunhan vain se on sovitettavissa muuhun maankäyttöön. Tuulivoimalahankkeiden runsaudesta seuraa kasvavassa määrin myös ongelmia. Tavoitteena on kuitenkin pitää tuulivoimarakentamisen kehitys kestäväenä. Siinä onnistuu paremmin, jos pelisäännöt ovat selvät ja yleisesti hyväksytyt ja niistä myös pidetään kiinni.

Selostuksen mukaan tuulivoimarakentaminen on alkuvaiheessa keskittynyt rannikolle, mutta on nyt leviämässä tasaisemmin eri puolille maakuntaa. Rannikolla on kansainvälisestikin merkittävä lintujen muuttoreitti, joka asettaa joitain reunaehtoja tuulivoiman toteuttamiselle. Muuttoreitti on rajattu kaavakarttaan aluemerkinällä, joka kattaa Perämeren Pohjois-Pohjanmaan rannikon. Tavoitteena on, että rajausta tehostaa tuulivoiman sijoittumista mahdollisimman haittottomasti. Uusin suunnittelumääräyksiin hyvä aie on kuitenkin vesitetty.

Poistettavaksi esitetään suunnittelumääräys: Muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten ehkäisemiseksi voimalat tulee sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavoituksen yhteydessä määriteltyjen muuton painopistealueiden ja tärkeiden levähtämisalueiden ulkopuolelle.

Tilalle ehdotetaan uusia yleisiä suunnittelumääräyksiä: Perämeren rannikkoalueella tuulivoimarakentaminen tulee sijoittaa ensisijaisesti maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille. Tapauskohtaisesti voidaan harkita tuulivoimaloiden sijoittamista myös muille alueille, mikäli se ei merkittävästi lisää tuulivoimarakentamisesta aiheutuvia haitallisia yhteisvaikutuksia asutukseen, maisemaan, linnustoon tai muuhun ympäristöön.

Tuulivoimalat tulee lähtökohtaisesti sijoittaa linnuston kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle. Tapauskohtaisesti voidaan harkita tuulivoimarakentamista myös näille alueille, mikäli tuulivoimarakentaminen ei heikennä alueiden linnustoarvoja.

Suunnittelumääräyksessä pitää ilmaista täsmällisesti, että Perämeren rannikkoalueella tuulivoimarakentaminen tulee sijoittaa vain maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille ja että tuulivoimalat tulee sijoittaa linnuston kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavoissa on osoitettu yhteensä 71 tuulivoimaloiden aluetta. Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetuista varauksista on poistettu 12 ja osoitettu 20 uutta aluetta, joista 17 sijoittuu maalle ja 3

Tuulivoimarakentamista koskevat yleiset suunnittelumääräykset on muotoiltu linnustollisesti merkittävien alueiden osalta siten, että ne vastaavat tuulivoimarakentamisen suunnittelua koskevaa valtakunnallista ohjeistusta (YM 5/2016).

merelle. Edelleen joukossa ovat myös ne 1. vaihekaavasta vahvistamatta jääneet juuri mainitulle muuttoreille ja linnustolle tärkeille pullonkaula-alueille sijoitetut seudulliset tuulivoimala-alueet, jotka on osayleiskaavoituksen avulla myös toteutettu. Luonnonsuojelupiiri toistaa luonnoksesta antamassaan lausunnossa esittämänsä vaatimuksen poistaa kaa- vasta merkinnät lin Olhava-Myllykangas (tv-1 310), Pyhäjoen Mälikangas (tv-1 334) ja Kalajoen Jokela-Tohkoja (tv-1 337). lin Olhava-Myllykangas on esimerkki myös voimala-alueen laajenemisesta yhä uusilla hankkeilla. Varaus Olhava-Mylly- kangas-Palokangas tv-1 310 on kaavasta poistettava. Ympäristöministeriö totesi vahvistuspäätöksessään, että osoitetta- essa tuulivoima-alueita maakuntakaavassa linnuston muuton pullonkaula-alueille ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota alueiden käytön ekologiseen kestäväyyteen ja luonnonarvojen vaalimiseen linnuston osalta, joten mainitut varaukset tuli maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastaisina jättää vahvistamatta. Mikään lisäselvitys ja väite populaatiotason vaiku- tusten epätodennäköisyydestä ei riitä perusteluksi hyväksyä ja sinetöidä lainvastaisesti rakennettuja voimala-alueita. Olhavan Palokangas sijoittuu myös haitallisesti keskelle suojeltavan suokehityssarjan soita. Tuulivoimaloiden rakentami- nen teineen ei ole mahdollista aiheuttamatta soille vesitaloudenhäiriöitä. Suokehityssarja on ainutlaatuinen. Varaus on poistettava suunnittelumääräyksen, maankäyttö- ja rakennuslain sekä luonnonsuojelulain vastaisena. Perämeren rannikkoalue -rajauksen sisällä on seudullisten tuulivoima-alueiden lisäksi alle 10 voimalan kokonaisuuksia, joita ei ole kaavamerkinnällä osoitettu (kohdemarkintä en-tv). Perämeren rannikkoalueella kuitenkin on tai sinne suun- nitellaan 5-9 tuulivoimalan alueita: Kokkokangas (Kalajoki), Torvenkylä (Kalajoki), Juurakko (Kalajoki), Paltusmäki (Pyhä- joki), Parhalahti itäinen (Pyhäjoki) ja Vartinoja (Siikajoki), joka jätettiin tv-1 318 -varauksena vahvistamatta 1. vaihema- kuntakaavasta. Yksi 1. vaihekaavassa vahvistetuista ja nyt karsittavista tuulivoimala-alueista on Kalajoen Palokangas tv-1 342. Se sijaitsee lintujen päämuuttoreitillä, joten sen poistaminen on hyvin perusteltu. Syynä tosin on yhteisvaikutusten lieventäminen kyläasukukseen eivätkä vaikutukset linnustoon. Selostuksen kuvan 10 mukaan samalle alueelle osoitetaan kuitenkin alle 10 voimalan tuulivoimala-alue, Kokkokangas ja lähelle Torvenkylä. Kaikkiaan pisteitä on kuusi. Ne on poistettava, jonka tulee tarkoittaa, ettei voimalahankkeita voi toteuttaa ollenkaan. Vartinojaa on käsitelty jo monta kertaa ja todettu huo- noksi. Turhauttavasti joutuu toistamaan myös Paltusmäen ja Puskakorvenkallion (tv-1 365) soveltumattomuudesta tuu- livoimarakentamiseen. Ne muodostavat toteutuessaan ison yhtenäisen kokonaisuuden Karhunneuvankankaan (tv-1 335) kanssa. Kuten selvityskartta 5 Tuulivoimarakentamisen suhte luonnonympäristöön Pohjois-Pohjanmaalla osoittaa, ne sijaitsevat linnustolle tärkeällä muutonaikaisella levähdysalueella. Rannikkoalueella mitataan tuulivoimarakentamisen kestävyttä. Kun varauksia tuulivoiman rakentamiseksi on runsain mitoin, oikeaa lähtökohtaa jättää muuttoreitti ja lin- nuston pullonkaula-alueet ilman tuulivoimaloita ei ole tarvetta tehdä tyhjäksi. Vaihekaavaan esitetään myös useita kaukana asutuksesta sijaitsevia isoja tuulivoima-aluevarauksia: muun muassa Oulun Lavakorpi tv-1 376, Maaselkä tv-1 377, Hepoharju tv- 378 ja Maaninka tv-1 367. Maaninka tv-1 367 oli luonnoksessa selvitysalueena ja nyt varauksena. Sitä koskevat elvitykset osoittavat muun muassa, että hankkeen vaikutukset maisema- maan ovat suuria, eritoten Riisitunturin kansallispuistoon. Ne eivät kuitenkaan selvästikään paina mitään harkittaessa	Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen ko. alueiden osoit- taminen on perusteltua, kun otetaan huomioon alueiden toteutumistilanne, lin ja Kalajoen-Pyhäjoen alueen tuulivoi- mahankkeiden linnustoseurantojen tulokset sekä maakun- takaavaa varten laadittu muuttolinnustoa koskeva yhteis- vaikutusselvitys. Palokankaan alueen osalta maakuntakaavaa laadittaessa on ollut käytettävissä alueelle sijoittuvan tuulivoimahank- keen yva-selostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lau- sunto. YVA-arvioinnin perusteella Palokankaan alue sovel- tuu seudullisesti merkittävään tuulivoimarakentamiseen. Kaavaselostuksessa ja liitekartalla esillä olleita pieniä alle 10 voimalan tuulivoima-alueita ei osoiteta maakuntaka- vassa. Puskakorvenkallion alue rajataan siten, että sen ja Paltus- mäen välille jää tuulivoimaloista vapaata aluetta. Samalla huomioidaan Isonvan peltoalue, joka on 1. vaihemaakun- takaavassa määritelty tärkeäksi muutonaikaiseksi levähtä- misalueeksi. Ko. alueista ehdotuksessa osoitetaan Lavakorpi (aiempaa pienempänä), Maaselkä ja Maaninka. Maaninnan tuuli- voima-alueen osalta on esitetty erilaisia arvioita maisema- vaikutusten merkittävydestä. Pohjois-Pohjanmaan liitto tulkitsee saatua lausuntopalautetta kokonaisuutena siten,
--	---

hankkeen toteuttamiskelpoisuutta. Vaikuttavia perusteluja ovat maanjalostus ja uusiutuvan energian tuottaminen. Samat syyt perustelevat muitakin erämaisille alueille suunniteltuja ja kaavoitettavia isoja tuulivoimarakentamisen hankkeita. Mainitut kohteet ovat metsätalousalueita, mutta niihin sisältyy paljon esimerkiksi ojittamattomia soita ja vesistöjä varsiineen. Tuulivoimarakentaminen tarkoittaa alueen voimaperäistä muokkausta paitsi voimaloineen myös tieverkostoineen ja sähkönsiirtoineen. Kaavoittaja on turvautunut hankkeiden YVA-selvityksiin, mutta niistä puuttuvat arviot hankkeiden luontoalueita pirstovasta vaikutuksesta. Se on maisemavaikutuksia merkittävämpi asia ja kohdistuu laajaan kirjoon lajeja. Maakuntakaavoituksessa on veloitteena kokonaisvaikutusten selvittäminen. Tältä osin aineisto on hyvin puutteellista. Merituulivoimavaraukset Hoikka-Hiue-Luodeletto (tv-2 203) -varaus on poistettu, mikä on erinomainen ratkaisu. Alue on erittäin tärkeä lintujen pesimä-, lepäily- ja muuttoalue, jota osoittaa status sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti tärkeänä lintualueena. Hailuodosta pohjoiseen suuntautuva vesilintu- ja petolintumuutto kulkee pääosin alueen kautta. Uudet merituulivoimavaraukset keskitetään Hailuodon eteläpuolelle. Niitä ovat Seljänsuunmatala itäinen tv-2 204 ja läntinen tv-2 207) ja Ulkonahkiainen (tv-2 206). Lisäksi merituulivoimaa varten on varaukset Pitkämatala-Suurhiekka tv-2 202 ja Maanahkiainen tv-2 205. Nahkaiset ja Seljänmatalan alueet sijaitsevat samassa pohjoisetelälinjassa Perämeren rannikkoalue -rajauksen ulkopuolella. Selvitykset ovat tähän asti olleet liian puutteellisia kaavallisten varausten tekemiseksi. Kaavaehdotuksessa on käytettävissä sekä Ulkonahkaisesta että Seljänsuunmatalasta tehdyt selvitykset, mutta ne ovat alustavia selvitysten laatijoidenkin mielestä. Ne eivät ole riittäviä varsinaisten varausten tekemiseksi. Merialueelle rakentaminen ei vaikuta olevan vielä ajankohtaista, joten kiirehtimiseen ei ole maakuntakaavoittajallakaan syytä. Siksi kaavavaraukset voisivat edelleen olla paremminkin selvitysaluevarauksia. Kattavan tietoaineiston pohjalta olisi varmempaa tehdä päätös merituulivoiman sijoittumisesta, jotta se olisi mahdollisimman haitatonta. Riskejä kansainvälisesti merkittävällä muuttoreitillä ei ole syytä lisätä. Niin Ulkonahkiainen kuin Seljänsuunmatala ovat valtakunnallisesti merkittävän lintujen päämuuttoreitin varrella. Hankealueiden kautta muuttaa merkittäviä määriä arktisia vesilintuja (alli, pilkkasiipi, mustalintu), kuikkalintuja ja merimetsoja. Johtopäätöksenä esitetään kohdekohtaisesti, että suunnitteilla oleva tuulivoima-alue ei kuitenkaan muodosta lintujen muuttoväylälle sellaista estettä, jota linnut eivät kykenisi kiertämään. Lisäksi muuttoreitin painopiste on lähempänä rantaviivaa. Aihe vaatii kuitenkin lisätutkimuksia ja kokonaisuuden arviointia, koska varaukset mahdollistavat vierekkäin ja peräkkäin ison rakennusmassan pystyttämisen. Mineraalivaranto- ja kaivosalueet Mineraalivarantoaluerajaukset (ekv) ovat laajoja käsittäen suuren osan maakunnan pinta-alasta. Kaavoittaja vastasi kritiikkiin, että merkintä on informatiivinen eikä aluevaraus. Vaikka vain erittäin harvat malminetsintäkohteet kehittyvät kaivoksiksi, ei ole hyväksyttävää, että mikä tahansa alue saa olla kaivokseen tähtäävän mielenkiinnon kohteena. Potentiaalisista varannoista on tietoa Suomessa aktiivisesti kerätty. Selitys kaavakarttaan merkitsemisestä hyvän tiedon pohjalta on ontuva. Mahdollisessa muussa tulevassa maankäytön suunnittelussa ei ole missään mielessä järkevää ottaa huomioon	että maisemavaikutusten ei nähdä muodostuvan Maanigan alueen toteuttamisen esteeksi. Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan merituulivoima-alueita koskevat selvitykset ovat maakuntakaavatasolla riittäviä. Linnustoon kohdistuvat yhteisvaikutukset on selvitetty osana maakuntakaavan valmistelua. Merituulivoimarakentaminen edustaa tulevaisuuden alueiden käyttöä, johon maakuntakaavassa on perusteltua ennakolta varautua. Mineraalivarantoalueet (ekv) on luonteeltaan informatiivinen merkintä eikä kyseessä ole siis aluevaraus. Mineraalivarantoalueen mahdollinen jatkokäyttö perustuu aina erityislainsäädännön mukaisiin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin sekä tarkempiin kunnallisissa päätöksenteossa määriteltäviin strategisiin ja maankäytön suunnittelun lin-
---	---

sijaintia malmipotentiallaalisella vyöhykkeellä. Miten sen ylipäänsä on ajateltu ohjaavan tai rajoittavan muuta maankäyttöä, jää epäselväksi. Liikenneväylät Kaavakartassa on Hailuodon ja mantereen välinen yhteys osoitettu uusi kantatie -merkinnällä. Selostuksessa todetaan, että kiinteä yhteys -hankkeelle on laadittu yleissuunnitelma, joka valmistui vuonna 2014 ja Liikennevirasto on hyväksynyt sen vuoden 2016 lopulla. Yleissuunnitelma ei kuitenkaan ole lainvoimainen. Tiesuunnitelman laatiminen on tunnetusti ollut käynnissä pitkään. Valitusoikeudesta piittaamattomuus on osoitus huonosta hallinnosta. Samalla kuitenkin on otettu riski verovarajen kuluttamisesta hankkeeseen, joka saattaa oikeusasteissa kumoutua tai muuttua. Uusi kantatie -merkintä on ennenaikainen, joten yhteystarvemerkinä on palautettava.	jauksiin. Vain erittäin harvat malmisetsintäkohteet kehittyvät taloudellisesti hyödynnettäviksi kaivoksiksi. Kun potentiaalisten varantojen olemassaolo tiedetään, niin se on syytä merkitä kaavakarttaan, jotta mahdollisessa muussa tulevassa maankäytön suunnittelussa asia voidaan huomioida. Merkintä on yhteyden suunnittelu- ja kaavoitustilanteen mukainen.
Suomen metsäkeskus/Pohjoinen palvelualue 25.11.2017, Dnro 422/00.08/2017 Suomen metsäkeskus toteaa, että 3. vaihemaakuntakaavan valmistelua varten on tehty monipuolisia selvityksiä ja kertyneitä aineistoja on esitelty ja niiden pohjalta on käyty keskusteluja mm. metsäalan toimijoiden kanssa ja siellä esiin tulleita seikkoja on jo viety luonnokseen. Pohjois-Pohjanmaan 3.vaihemaakuntakaava tulee käsittelemään useita metsäalan kannalta tärkeitä maankäytön ja tuotantotoiminnan osa-alueita. Metsäalan näkökulma on tarve huomioida mm. seuraavien maakunnallisten alueidenkäyttötavoitteita osalta, kun kaavaa hyväksytään ja toimeenpannaan: - O Toimiva aluerakenne — maaseudun elinvoiman lisääminen edistämällä uusiutuviin, paikallisiin energiavaroihin perustuvaa energiataloutta - O Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu - varautuminen ilmastonmuutokseen ehkäisemällä tulviin ja muihin äkillisiin sääilmiöihin liittyviä riskejä - O Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat - kiviainesten seudullinen saatavuus, merkittävät hankkeet, ranta-alueiden kestävä käyttö, pohjavesivarajen alueellinen riittävyys, soiden ja metsien hiilivarastot ja -nielut, soiden käytöstä aiheutuvien ilma- ja vesistö päästöjen vähentäminen ja vesien hyvän tilan saavuttamisen edistäminen - O Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto — alueellisten keskusten logistiikkapalvelujen tehostaminen, tuulivoimapaistot, kestävä liikkuminen/liikennejärjestelmä yritysten kilpailukykyä ja alueiden elinvoimaa edistävaksi; monipuolisen, maakunnan omiin energialähteisiin perustuvan, ympäristö- ja ilmastovastuullisen energiatalouden kehittyminen, bioenergian saatavuuden edistäminen sähköön ja lämmön tuotantoon, bioenergian hyödyntämisen logististen tarpeet, mahdollisten biojalostamoiden tarpeet, maakunnan pääliikenneverkon kehittäminen toimivana ja alueellisesti kattavana - O Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet: maankohamisrannikon luonto-, maisema- ja kulttuuriarajen säilyminen	

Ehdotusaineiston kaavaselosteeseen kirjattuihin suunnittelumääräyksiin Metsäkeskus esittää seuraavia täsmennyksiä MHY-hs Arvokas harjualue Suunnittelumääräystä on hyvä täsmentää niin, että määräys kohdentuu selkeämmin maaperään, eikä esimerkiksi puustoon: Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, ettei maisemakuvaa turmella, luonnon merkittäviä kauneusarvoja tai erikoisia luonnonesiintymiä tuhota eikä luonnonoloissa aiheuteta huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia <u>maa-aineksen otolla</u>. Pohjavesialue Metsätalouden harjoittamisesta pohjavesialueilla on olemassa metsänhoitosuositukset, joihin voidaan viitata joko suunnittelumääräyksissä tai yleisemmin kaavan oikeusvaituksia käsittelevässä kohdassa. Täydentävä kirjaus voisi olla: <u>Riittävät vesiensuojelutoimenpiteet metsien käsittelyssä on kuvattu metsänhoitosuosituksiin: Metsien käsittelystä pohjavesialueilla.</u> Tuulivoimaloiden alue tv-1 301 Suunnittelumääräystä on tarve täydentää niin että tuulivoimaloiden alueiden suunnittelussa arvioidaan myös vaikutukset muihin elinkeinoihin — asutuksen, maiseman, linnuston, luonnon ja kulttuuriympäristön, lentoliikenteen ja tutkajärjestelmien, puolustuvoimien sekä poronhoidon lisäksi. Alueen suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, <u>elinkeinoihin</u>, maisemaan, linnustoon, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu merkittäviä melu- ja välkevaikutuksia ja että valtakunnallisten kulttuuriympäristöjen arvot säilyvät. Lisäksi tulee ottaa huomioon lentoliikenteestä, liikenneväylistä ja tutkajärjestelmistä johtuvat rajoitteet voimaloiden koolle ja sijoittelulle sekä selvitettävä tuulivoimaloiden vaikutukset puolustusvoimien toimintaan. Poronhoitoalueella tulee turvata poronhoidon edellytykset. Luo-merkinnän suunnittelumääräyksessä on lavennettu koskemaan luonnon monimuotoisuuteen liittyviä arvoja, tarkemmin määrittelemättä, mitä arvoja tarkoitetaan. Aikaisemmin luo-kohteiden tuotiin selkeämmin esille, että suunniteltu maankäyttö ei vaaranna erityisesti uhanalaisen linnuston ja kasvien elinoloja. Uusi määräys on entistä tulkinnanvaraisempi ja voi johtaa tarpeettomiinkin käytön rajauksiin. Eeva-Liisa Repo, Elinkeinopäällikkö, Pohjois-Pohjanmaa, Suomen metsäkeskus	Suunnittelumääräystä ei ole tarpeen muuttaa, mutta asiaa selvennetään kaavaselostuksessa. Tehdään tarvittaessa täydennyksiä kaavaselostukseen. Tuulivoima-alueita koskevat suunnittelumääräykset ovat samat kuin 1. vaihemaakuntakaavassa. Määräyksiä ei ole tässä yhteydessä tarkoitus päivittää, jotta ne olisivat samat sekä 1. että 3. vaihemaakuntakaavassa osoitetuille alueille. Kohteiden osoittamisen perusteet on tuotu esiin kaavaselostuksessa ja yksityiskohtaisemmin niitä koskevissa taustaselvityksessä. Arvot liittyvät (kasvi)lajistoon ja luontotyypeihin sekä IBA/Finiba-alueiden osalta linnustoon. Kohteita on hyvin rajallinen määrä, joten kokonaisuutena vaikutukset muuhun maankäyttöön ovat vähäiset.
Ympäristöministeriö 24.11.2017 YMS/5221/2017 Ympäristöministeriö toteaa lausuntonaan maakuntakaavan ehdotuksesta seuraavaa. Lausunnossa kaavaehdotusta on tarkasteltu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja muiden ympäristöministeriön toimialaa koskevien merkitykseltään valtakunnallisten asioiden näkökulmasta.	

Yleistä

Vaihemaakuntakaava on huolellisesti laadittu. Maakuntakaavatyön aikana on tehty perusteellisia selvityksiä kaavassa käsiteltävistä asioista, ja varsinkin POSKI-hankkeessa ja tuulivoima-alueiden vaikutusten selvittämisessä. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat olleet asianmukaisesti valmistelun ja kaavaratkaisujen lähtökohtana ja kaavaselostuksessa on niiden huomioon ottamista ja edistämistä koskeva seikkaperäinen arviointi.

Alue- ja yhdyskuntarakenne sekä palvelurakenne, erityisesti Oulun seutu

Kaavaehdotukseen sisältyvä Oulu on Pohjois-Pohjanmaan maakuntakeskus ja näin ollen Oulun kaupungilla ja kaupunki-seudulla on keskeinen merkitys osana valtakunnallista aluerakennetta ja kaupunkiverkostoa, jonka kehittämisedellytyksillä on valtakunnallista merkitystä. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti ympäristöministeriö näkee perusteltuina esitetyt kaavaratkaisut, joiden pohjalta Oulun seutua kehitetään tasapainoisena kokonaisuutena ja Oulun seudun kasvua ohjataan ensisijaisesti keskustaan ja alakeskuksiin yhdyskunta rakennetta eheyttämällä ja edistämällä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn käyttöä.

Maakuntakaavan keskustatoimintojen alueiden vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoituksesta on luovuttu maankäyttö- ja rakennuslain muutosten mukaisesti. Oulun seudun osalta kaavaselostuksessa todetaan, että keskusta-alueille sijoittuvien vähittäiskaupan suuryksiköiden mitoituksen tulee perustua keskuksen vaikutusalueen väestön ostovoimaan ja sen pohjalta arvioituun liiketilatarpeeseen ja että suuryksiköiden mitoituksen tulee olla sellainen, ettei kaupan palvelurakenteen alueellisesti tasapainoinen kehitys vaarannu. Tämä on perusteltua palveluverkon tasapainoisuuden ja saavutettavuuden kannalta. Ympäristöministeriö esittää asian huomioimista suunnittelumääräyksenä kaavaselostuksen sijaan. Keskustojen ulkopuolisten vähittäiskaupan suuryksiköiden osalta kaavaehdotuksessa käsitellään kaupan laatua, mikä on maankäyttö- ja rakennuslain muutoksenkin jälkeen mahdollista ja Oulun seudun tapauksessa ilmeisen perusteltua maakuntakaavan sisältövaatimusten kannalta.

Vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen (kma) vyöhykemerkinän kuvauksen mukaan merkinnällä osoitetaan alueita, joille on yhdyskuntarakenteellisen sijaintinsa perusteella mahdollista sijoittaa paljon tilaa vaativan kaupan suuryksiköitä. Siihen liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan alueelle voidaan sijoittaa paitsi paljon tilaa vaativan tavaran kauppaa niin myös muuta erikoiskauppaa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu keskustatoimintojen alueille. Ympäristöministeriö katsoo, että kaikki kaupan laadut soveltuvat sijoitettavaksi keskustatoimintojen alueille. Vähittäiskaupan kehittämisen kohdealueen (kma) merkinnän suunnittelumääräyksessä mainitusta kaupan laadusta "muu erikoiskauppa, joka ei kaupan laatu huomioon ottaen sovellu keskustatoimintojen alueille" ei ole olemassa tarkempaa määritelmää eikä se sisälly merkinnän kuvaukseen. Tämä aiheuttaa epäselvyyttä siitä, minkälaista kauppaa merkintöjen tarkoittamille alueille olisi mahdollista yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa ja mitä vaikutuksia siitä aiheutuisi. Ympäristöministeriö esittää suunnittelumääräystä muutettavaksi sekä poistamaan merkintöjen kuvauksista osan, jotka koskevat keskustatoimintojen alueille soveltumatonta muuta erikoiskauppaa.

Tuulivoima

Tarkennetaan kaava-asiakirjoja tarpeellisin osin kaupan palveluverkkoselvityksen 2040 täydennyksen ja ympäristöministeriön lausunnon pohjalta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti kaavaehdotuksessa edistetään tuulivoimaloiden sijoittumista ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin. Maakuntakaavaehdotuksessa on ympäristöministeriön 1. vaihemaakuntakaavasta vuonna 2015 vahvistamispäätöksen jatkosuunnitteluohjeen mukaisesti tarkasteltu kokonaisuutena tuulivoimaloiden alueita erityisesti luonnonarvojen, maisema-arvojen ja rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilymisen näkökulmasta.

Ympäristöministeriö katsoo, että ennen maakuntakaavan hyväksymistä tulee varmistua Natura- arviointien asianmukaisuudesta, erityisesti niiden tuulivoima-alueiden osalta, joiden Natura- arvioinneista annetuissa lausunnoissa ELY-keskus on vaatinut arvioinnin täydentämistä (tv-1 376 Lavakorpi, tv-1 377 Maaselkä, tv-1 378 Hepoharju). Maakuntakaavaa ei voi hyväksyä, ellei ole varmuutta siitä, ettei kaava aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia Natura-alueiden suojelupe- rusteena oleville luonnonarvoille.

Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että 3. vaihemaakuntakaavan esitys sisältää eräitä uusia tuulivoima-alueita tai 1. vaihemaakuntakaavassa esitetyjen alueiden muutoksia ja laajennuksia, jotka sijoittuvat Perämeren rannikon ja merialueen tärkeille lintujen muuttoreitille. Tarkentuneiden tuulivoiman suunnitteluohjeiden mukaan tuulivoima-alueita ei lähtökohtaisesti tule rakentaa tärkeille lintujen muuttoreiteille eikä muuton keskittymäalueille. Maakuntakaavassa tulee varmistaa, etteivät törmäysriskit kasva merkittävästi eikä muodostu sellaisia lintujen muuttoesteitä, että ne vaikuttaisivat perinteisten levähdysalueiden käyttöön ja Natura 2000 -alueiden lintupopulaatioihin.

Lopuksi

Ympäristöministeriö katsoo, että Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavaa koskevassa ehdotuksessa on otettu asianmukaisella tavalla huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja muut ympäristöministeriön toimialaan liittyvät merkitykseltään valtakunnalliset kysymykset. Edellä lausunnossa esitetyt näkökohdat on kuitenkin syytä ottaa huomioon kaavaehdotuksen viimeistelyssä, jotta kaavaratkaisu täyttää kaikilta osin maakuntakaavalle maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetyt sisältövaatimukset valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja muiden ympäristöministeriön toimialaan liittyvien merkitykseltään valtakunnallisten asioiden näkökulmasta.

Helena Säteri, Osaston päällikkö, Ylijohtaja
Timo Turunen, Ympäristöneuvos

Lavakorven alue on pienentymässä huomattavasti alkupe- räisestä yli 60 voimalan alueesta noin 14 voimalan alueeksi. Samalla riskit Natura-alueiden suhteen vähenevät olennai- sesti. Tornator Oyj on ilmoittanut luopuvansa Hepoharjun alueen kehittämisestä, joten ko. alueen osoittamisesta 3. vaihemaakuntakaavassa luovutaan. Maaselän alue ei itses- sään edellytä Natura-tarkastelua.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että Perämeren rannikko on valtakunnallisesti yksi merkittävimmistä tuulivoimatuot- tannolle soveltuvista alueista muun muassa erinomaisten tuulisuusolojen, hyvien sähkönsiirtoyhteyksien ja verraten harvan asutuksen vuoksi. Alueelle on toteutettu ja suunnit- teilla useita koko maan mittakaavassa suuria tuulivoima- alueita. Alueella on tärkeä merkitys valtakunnallisten tuuli- voimatavoitteiden saavuttamisen kannalta. Linnuston pää- muuttoreitiksi määritellyt alueet ovat erittäin laajoja ja kat- tavat koko Pohjanlahden rannikon sekä merkittävän osan merialueesta Varsinais-Suomesta Lappiin (Lintujen pää- muuttoreitit Suomessa, Birdlife 2014). Päämuuttoreittien määrittely tuulivoimarakentamiselle lähtökohtaisesti sovel- tumattomaksi on Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan vaikeasti perusteltavissa.

Maakuntakaavaa varten laadittujen ja muiden käytettä- vissä olleiden selvitysten perusteella Perämeren rannikko- ja merialueelle voidaan osoittaa tuulivoimarakentamista il- man, että alueen linnustoarvot merkittävästi vaarantuisi- vat. Liitto viittaa koko maakunnan kattavaan törmäys- ja populaatiovaikutusten arviointiin, lukuisiin hankekohtaisiin linnustovaikutusten arviointeihin sekä toteutuneiden suur- ten tuulivoimapuistokokonaisuuksien linnustovaikutusten seurantatutkimusten tuloksiin. Erityisesti Iin ja Kalajoen-Py- häjoen alueelle tehtyjen seurantatutkimusten tuloksille tu- lee antaa painoarvoa. Vaikutukset muuttolinnustoon ovat olleet huomattavasti vähäisemmät kuin hyväksytyjen ja toteutuneiden hankkeiden yva-menettelyissä ja yleiskaa- voituksessa on ennakolta arvioitu.

	Pohjois-Pohjanmaan liitto yhtyy kuitenkin näkemykseen, että tuulivoima-alueiden osoittaminen rannikolle tulee tehdä harkiten laadukkaiden vaikutusten arviointien pohjalta sekä linnuston esteetön muutto tai vähintään riittävät väistämismahdollisuudet turvaten. Kokonaisuutena tuulivoima-alueiden pinta-ala rannikon keskeisellä muuttoreitillä vähenee jonkin verran 3. vaihe-maakuntakaavan myötä, kun vertailukohtana on 1. vaihe-maakuntakaava ja siihen sisältyvät, mutta jo toteutuneet hankkeet. ELY-keskuksen lausunnossa mainittujen Kalajoen Palokankaan ja Raahen Someronkankaan lisäksi linnuston muuttoreitiltä poistetaan myös Oulun Hoikka-Hiue-Luodeleto merituulivoima-alue. Lausuntopalautteessa esitetyt huomiot laajojen tuulivoima-alueiden estevaikutuksesta ja kasvavasta törmäysriskistä ovat huomionarvoisia. Muun muassa Kalajoella tehty linnustovaikutusten seuranta on osoittanut, että linnut pyrkivät väistämään voimalaloita ja että kapeatkin tuulivoima-alueiden väliin jäävät lentokäytävät ohjaavat muuttoa ja ovat siten lintumuuton kannalta merkittäviä. Kokemukset laajamittaisesta tuulivoimarakentamisesta ja sen kumulatiivisista linnustovaikutuksista ovat kokonaisuutena arvioiden vielä vähäisiä. Saadun palautteen perusteella ja varovaisuusperiaate huomioon ottaen kaavaratkaisua muutetaan seuraavasti: Siikajoen Revonlahden (tv-1 379) alueen pohjoisosa rajataan siten, että sen ja 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetun Isonen (tv-1 317) väliin jää tuulivoimaloista vapaata aluetta. Pyhäjoen Puskakorvenkallion tuulivoima-alueen rajausta muutetaan siten, että sen ja Paltusmäen alueen väliin jää noin 2,2 km leveä tuulivoimaloista vapaa alue. Rajaismuutos huomioi Pohjois-Pohjanmaan 1. vaihemaakuntakaavassa linnustollisesti merkittäväksi määritellyn alueen (Yppärin pellot, Isonen) ja noin 500 m suojavyöhykkeen ko. alueen ympärille.
--	---

	Yksityiskohtaisemmin Revonlahden ja Puskakorvenkallion alueesta, ks. vastine Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausuntoon.
--	---

MUU OSALLISPALAUTE

Kannanotto

Vastine

Kitkan viisaat ry 28.11.2017		Maakuntakaavan ehdotusaineiston kuulemisen laajuus on määriteltä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 13 §:ssä.
Viite	Maakuntavaltuusto 39 § 27.11.2017.	
Asia	Lausunto maakuntakaavaehdotukseen	
Määräpäivä	Kitkan Viisaat ry ei ole saanut lausuntopyyntöä maakuntakaavaehdotuksesta, vaikka katsoo asian koskevan itseään. Koska lausuntopyyntöä ei ole Kitkan Viisaat ry:lle toimitettu, eikä asiaa ole yleisesti kuultu lausunnon jättämisen määräpäivineen, katsomme lausuntoajan olevan voimassa Yhdistyksemme osalta.	
Lausuja	Kitkan Viisaat ry. Kitkan Viisaat ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, voittoa tavoittelematon yhdistys, joka toimii Kuusamossa ja Posiolla. Yhdistyksen tarkoituksena on Kitkajärven ja Kitkajoen vesistöalueen luonto- ja virkistyskäyttöarvojen turvaaminen pyrkimyksenä veden erinomainen laatu. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys - edistää yleistä vastuullisuutta, mielenkiintoa ja innostuneisuutta vesiluontoa kohti toimimalla monipuolisesti puhtaan Kitkajärven vesistöalueen hyväksi - ylläpitää ja kehittää vuorovaikutteista verkostoa asiantuntijoiden, ranta-asukkaiden ja järvenkäyttäjien kesken. - edistää Kitkajärven vesistöalueen suojelua, kunnostamista, hoitoa, ympäristövastuullista elinkeino- ja virkistyskäyttöä aktiivisella toiminnalla, tutkimuksella ja tiedottamisella - tekee esityksiä ja aloitteita viranomaisille ja antaa tarvittaessa lausuntoja	
Lausunnon yleiskuvaus		
Kitkan Viisaat ry:n keskeinen toiminta kohdistuu Kitkajärven vesistön tilan suojelemiseen ja vesistön virkistyskäyttöarvon kasvattamiseen. Kitkajärvi on noin 285 neliökilometrin järvi Kitkan-Koutajoen vesistössä Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin		

rajalla Kuusamon ja Posion kuntien alueella. Vesistöalue on suojeltu koskiensuojelulailla ja Kitkajärvi on Suomen ainoa säännöstelemätön suurjärvi. Tätä kirkasvetistä järveä on kutsuttu myös ”Euroopan suurimmaksi lähteeksi”. Vuonna 2017 Kitkajärven vesistöalue valittiin 100 luontohelmeä kohteeksi.

Virkistyskäyttöarvojen kannalta on oleellista, että Kitkajärvi sijaitsee tunturi- ja vaaramuodostelmien välissä. Näiden tunturimuodostelmien vuoksi Kitkajärven maisemat ovat kuvailtu kansallisesti arvokkaiksi kuvailtu jo Gallén-Kallelan kuin I.K. Inhan puheissa 1800-luvun lopulla. Näistä maisemista löytyy useita maakotkan, kalasääsken ja lapinpöllön pesimisreviirejä. Kitkajärven kuikkakannan on arvioitu kuuluvan Suomen runsaimpiin. Järven vesissä uivat muun muassa harjus, siika ja muikku. Järvitaimenella on myös oma kantansa Kitkajärven puhtaissa vesissä.

Kitkan Viisaat ry katsoo, että Pohjois-Pohjanmaan liitto on strategiassaan sitoutunut edistämään Pohjois-Pohjanmaan vetovoimaa paikalliseen kulttuuriin ja luonnon monipuolisuuteen perustuen. Kulttuuriperintö on paikallisidentiteetin rakentamisen edellytys. Se tarjoaa ihmisille mahdollisuuden maakunnan menneisyyden ymmärtämiseen sekä tunteen paikkaan kiinnittymisestä. MKH on 12.06.2017 § 119 on todennut ympäristöministeriölle luovutetun metsähallituksen esiselvityksen Oulangan-Paanajärven alueen soveltuvuudesta UNESCO:n maailmanperintökohteeksi. Kitkan Viisaat ry katsoo, etteivät nuo tavoitteet täyty maakuntakaavaehdotuksessa.

Edellä olevaan viitaten Kitkan viisaat ry katsoo, ettei esitetty maakuntakaavaehdotus täytä Kitkan vesistön vesientilan suojelutavoitteita, luontoarvojen säilyttämistavoitteita, elävän kulttuurin edistämistavoitteita, kansallisesti arvokkaiden tunturimaisemien turvaamistavoitteita eikä yleisten virkistysarvojen edistämistä, jonka vuoksi vaadimme maakuntakaavaehdotusta tarkennettavan sekä kaavaselostuksen että kaavamerkintöjen osalta Kitkan vesistön valuma-alueella Kuusamossa.

Yksityiskohtaiset muutosvaatimukset

1. Keskeinen luonto- ja maisema-arvoiltaan herkkä sekä matkailun kannalta keskeinen alue on merkittävä maakuntakaavan kaavakarttaan ja kaavaselostukseen.

Kitkan Viisaat ry huomauttaa, että Kuusamon kaupunki on määritellyt strategisessa yleiskaavassa kaavamääräyksiin, ettei keskeisellä luonto- ja maisema-arvoiltaan herkälle sekä matkailun kannalta keskeiselle alueelle (Oulanka-Ruka-Kitka -alue) käytettävissä olevan tiedon pohjalta kaivostoimintaa tai sen rikastustoimintaa voida riskittömästi käynnistää. Kitkan Viisaat ry on osaltaan lausunut kaupungille kyseisen kaavamerkinnän välttämättömyydestä. Kyseinen yleiskaavamerkintä (rm-1) ja (vr-1) sijoittuu keskeisesti Kitkan vesistön alueelle, ja vaadimme, että kyseiset yleiskaavamerkinnät tulee merkitä myös maakuntakaavassa. Kyseisten rm-1 ja vr-1 alueen muotoinen alue on voimassa olevassa maakuntakaavassa merkitty ’keskeinen matkailu- ja virkistysalue’, mutta nyt sitä ei ole ollenkaan merkitty nyt esitettyyn maakuntakaavaehdotukseen.

Kitkan Viisaat ry huomauttaa painokkaasti, että Kuusamon kaupunki on 24.2.2016 lausunnossaan (Yhdyskuntatekniikan lautakunta 24.2.2016 § 33 Lausunto 3. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta) erityisesti pyytänyt lisäämään 3. vaihemaakuntakaavaan myös Kuusamon osalta yleiskaavaehdotuksen mukaiset tuulivoimavaraukset sekä huomioimaan kaivostoimintaa koskevat kaavamerkinnät ja -määräykset.

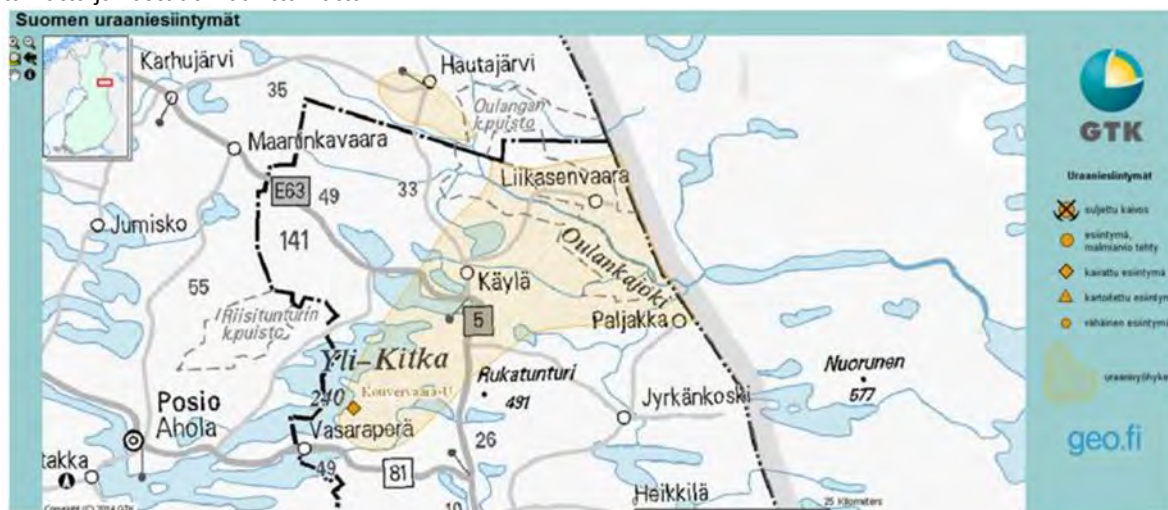
Lausunnossa viitataan ilmeisesti Pohjois-Pohjanmaan 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettuun matkailun vetovoima-alueeseen / matkailun ja virkistysalueen kehittämisen kohdealueeseen mv-1 (Ruka-Oulanka-Kitka). Aluetta ei osoiteta 3. vaihemaakuntakaavassa, koska se sisältyy lainvoimaiseen 2. vaihemaakuntakaavaan ja käy ilmi myös maakuntakaavojen yhdistelmäkartalta. Tässä vaihekaavassa ei käsitellä matkailu- ja virkistysalueita.

Suomen maankäytön hierarkkinen suunnittelujärjestelmä on määritetty maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä -asetuksessa. Maakuntakaava on yleispiirteinen, valtakunnallisia ja

Kitkan Viisaat huomauttaa, ettei nyt esitetyssä maakuntakaavaehdotuksessa ole merkitty kyseisiä Kuusamoa koskettavia kaavamerkintöjä ja -määryksiä. Katsomme, että vaikka Kuusamon yleiskaava on valituskäsittelyssä, se ei oikeuta poistamaan voimassa olevan maakuntakaavan merkintää keskeisestä luonto- ja matkailualueesta, eikä jättämään maakuntakaavasta pois Kuusamon yleiskaavan kaivostoimintaa koskevia kaavamerkintöjä ja -määryksiä, jonka vuoksi vaadimme ne merkinnät maakuntakaavan kaavaehdotukseen merkittäviksi.

2. Kaavaselostuksen 'Mineraalivaranto- ja kaivosalueet' on selostettu virheellisesti ilman haitta-arvioita

Kitkan Viisaat ry katsoo maakuntasuunnitelman lähtökohtien, puhtaat vedet, vaelluskalakantojen edistämisen sekä virkistyskäytön edistämisen vastaiseksi sen, että kaavaselostuksessa kuvataan mineraalivarantoja pelkästään mahdollisesti hyödynnettävinä kohteina ilman haittavaikutuksia. Kitkan Viisaat ry pitää Kitkan vesistöalueen tulevaisuuden kannalta erittäin suurena riskinä kaivosalan toimintaa malminetsinnästä alkaen mahdolliseen kaivostoimintaan. Kyseinen Kuusamon mineraalivyöhyke on uraanipitoinen ja Kuusamon uraanivyöhykkeen on GTK määritellyt ja tuo uraanivyöhyke on ollut esillä Dragon Miningin Juomasuon kaivoshankkeen YVA-käsittelyn yhteydessä. ELY-keskus hylkäsi Dragonin Juomasuon YVA-selostuksen. Huomautamme erikseen, että esimerkiksi Juomasuon kaivospiirin koelouhoksen jälkihoito on hoidattava ja vastuut määrittämättä.

Kuvakaappaus 11.11.2015 GTK sivulta Suomen uraaniesiintymät.

Nettisivusto: <http://geomaps2.gtk.fi/website/U/viewer.htm>

Kitkan Viisaat ry katsoo kaivoshankkeilla olevan erittäin merkittävää yhteiskunnallista vaikutusta erityisesti kaivosten aiheuttamien ympäristö- ja vesistövaikutusten jälkisiivousten kannalta, jonka vuoksi vaadimme maakuntakaavassakin ohjattavan alueidenkäytön suunnittelua siten, että yhteiskunnalle aiheutuvat kustannukset ja riskit mineraalien hyödyntämishankkeista pienenisivät. Menetettyä Kitkajärveä ei pienin kustannuksin pysty palauttamaan.

Ylikunnallisia tarpeita yhteensovittava kaava. Kuntatason suunnittelussa laaditaan tarkemmat selvitykset, joiden perusteella tehdään tarkemmat aluevaraukset.

Voimassa olevan maakuntakaavan merkintää "matkailun vetovoima-alue / matkailun ja virkistysalueen kehittämisen kohdealue mv-1 (Ruka-Oulanka-Kitka)" ei ole poistettu.

Kuten luonnosvaiheessa mielipiteeseen on vastattu, niin ekv-merkinnällä ei vaaranneta Kitkan vesistöä ja sen ainutlaatuisuutta. Mineraalivarantoalueen mahdollinen jatkokäyttö perustuu aina erityislainsäädännön mukaisiin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin sekä tarkempiin sijaintikunnan päätöksenteossa määriteltäviin strategiaan ja maankäytön suunnittelun linjauksiin.

Mahdollisista kaivos- ja ympäristöluvista jne. päättävät viime kädessä asianomaiset viranomaiset, joiden toimivaltaan ne lain puitteissa kuuluvat. Heidän lainmukaiseen toimintaansa on voitava luottaa. Kaivostoiminnan harjoittaminen ei ole kaikkialla mahdollista, mutta se ratkaistaan viime kädessä lakien puitteissa lupaprosessin aikana. Suomen suunnittelu- ja lupajärjestelmä näyttää toimivan, kun mm. ELY katsoi Pohjois-Pohjanmaan liiton tavoin (PPL lausunto 10.3.2014) Juomasuon kaivoshankkeen YVA:n riittämättömäksi.

Kuusamon strategien yleiskaavan linjaukset kaivostoiminnan rajoittamisesta tietyillä ja rajatuilla alueilla ovat ennakkotapauksia suomalaisessa kaavoituksessa. Vaikka kaava ei ole vielä saanut lainvoimaa ja oli juridinen ratkaisu mikä hyvänsä, niin yleiskaava joka tapauksessa antaa selkeän viestin toimijoille, ettei tietyt toiminnot ole toivottavia keskeisillä Kuusamon matkailu- ja luontoalueilla.

Kitkan Viisaat ry katsoo, että maakuntakaavan sellainen esitystapa, jossa mineraalivaroista esitetään olevan pelkätään hyötyä eikä ollenkaan haittaa, ohjaa epäsuorasti myös paikallista viranomaistyötä ja kunnallista päätöksentekoa ohittamaan kyseisiin hankkeisiin haitallisten vaikutusten arvioimiset aluesuunnittelutyössä, jonka vuoksi vaadimme tältä osin kaavaselostuksen määräyksiä korjattavan, jotta maakuntakaavaehdotus täyttäisi maakuntastrategian tavoitteet.

3. 'Arvokkaat vesistöt' kohdasta puuttuu Koutajoen vesistö

Kitkan Viisaat ry huomauttaa, että kaavaselostuksessa ei ole mainintaa Koutajoen vesistöstä. Kitkan Viisaat ry vaatii kaavaselostukseen lisättäväksi arvokkaaksi vesistöksi Koutajoen vesistö, Kitka- ja Oulankajokineen, siinä elävän alkuperäisen vaelluskalan vuoksi sekä kyseisten jokien erityisten maisema-, luonto- ja virkistysarvojen vuoksi. Kitkajärvi tunturimaisemineen, Kitkajoki vuolaine koskineen, Oulankajoki, Oulangan kansallispuisto, sekä Paanajärven kansallispuisto Karjalan tasavallassa muodostavat kokonaisuuden, jolle on käynnistetty selvitys maailmanperintökohde -statuksen saamiseksi. Tätä kokonaisuutta ei saa tärvellä löysästi laaditun maakuntakaavalla.

Lisäksi Kitkan Viisaat ry esittää tarkennettavaksi kaavaselostuksen oheista yleismääräystä: *”Vesivoimalaitosten yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon vaelluskalojen nousuesteen poistamiseksi tarvittavan kalatien rakentaminen.”* Katsomme, maakuntastrategian tavoitteiden edellyttävän, että yleismääräyksessä on vaadittava yleisen *”on otettava huomioon”* määräyksiä konkreettisemmin määräyksiä kalateiden rakentamissuunnitelmien neuvottelujen aikatauluvaatimuksille, velvotteita konkreettisten suunnitelmien esittämisille sekä velvotteita konkreettisten rakentamistöiden toteuttamisille jo olemassa olevien vesivoimalaitoksien osalle.

4. Maaninnan tuulivoima-varausalue on perusteettomasti merkitty tuulivoima-alueeksi

Maakuntakaavaehdotuksessa on merkitty Kuusamoon Maaninnan tuulivoima-alue (tv-1)

Kitkan Viisaat ry huomauttaa, että voimassa olevassa maakuntakaavassa on merkintä Maaninnan tuulivoima-selvitysalue (se-3). Katsomme, että maakuntakaava-ehdotuksessa ei ole esitetty tehdyn sellaisia selvityksiä, jotka oikeuttaisivat muuttamaan kyseisen selvitysalueen maakuntakaavaan tuulivoima-alueeksi (tv-1)

Muistutamme, että tuulivoimayhtiö laati Maaninnan YVA-selvityksen ennen maakuntakaavaan sekä Maaninnan tuulivoimaosayleiskaavan valmistumista, josta P-PELY-keskus huomautti lausunnossaan. ELY-keskus myös edellytti hankkeen ympäristövaikutusarviointeja tarkennettaviksi. ELY-keskuksen mukaan kriittisimpiä kohteita ovat Riisitunturin kansallispuisto ja Kitkan tunturijärvalueet. ELYn mukaan arvioinnissa on jäänyt selvittämättä kielteisten maisemavaikutusten merkittävyys arvokkaisiin maisema-alueisiin ja matkailuun sekä asuntojen ja mökkien kiinteistökauppaan lievennystöimien jälkeenkin.

Lisäksi Kitkan Viisaat ry huomauttaa, että Kuusamon yhdyskuntatekniikan lautakunta on 27.4.2017 § 65 antanut Kuusamon kaupungin lausunnon Pohjois-Pohjanmaan liitolle 3. maakuntakaavan luonnoksesta, jossa kaupungin lausunnossa viitataan maakuntakaavoituksen ohjeeseen tuulivoiman rakentamisesta aiheutuvien maisemallisten haittojen minimointia suhteessa valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden läheisyydessä ja lausunnossa viitataan Riisitunturin kansallispuistoon.

Koutajoen vesistön arvokkaimpien osien Kitkajoen, Oulankajoen ja Kitkajärven esittämiselle arvokkaana vesistönä on vastaavia perusteita mitä nykyisillä av-merkinnöillä. Asiaa selvitetään edelleen ennen kaavaehdotuksen julkista nähtäville asettamista.

Maakuntakaavoituksen roolina on yleispiirteinen, strateginen suunnittelu. Kalateiden toteuttamisen ohjeistaminen ei kuulu maakuntakaavan tehtäviin.

Sen sijaan Pohjois-Pohjanmaan liitto edistää vaelluskalojen palauttamista yksityiskohtaisemmin hanketoiminnalla: lijoen otta sekä lijoen vaelluskalakärkihanke.

Maaninnan alue oli osoitettu se-3 merkinnällä 3. vaihe-maakuntakaavan luonnosvaiheessa, ei voimassa olevissa maakuntakaavoissa.

Alueen osoittaminen maakuntakaavassa perustuu seuraaviin selvityksiin: 1) Maaninnan tuulivoimahankkeen yva-menetelmä ja sen tuottamat selvitykset 2) Maaninnan tuulivoimahanketta koskevat lisäselvitykset (Kuusamon Maaninnan tuulivoima-alue / Maisema- ja kulttuuriympäristön karttatarkastelu, lisähavainnekuvat 4.9.2017; Kuusamon Maaninnan tuulivoima-alue / Porotalousvaikutuksia koskeva muistio 14.9.2017; Kuusamon Maaninnan tuulivoima-alue / Maastokäynti Riisitunturissa 7.9.2017, EPV Tuulivoima Oy; Maaninnan tuulivoimahankkeen linnustoselvitys (vain viranomaiskäyttöön) EPV Tuulivoima Oy/Sito Oy 15.9.2017) sekä

Huomautamme, että kyseisessä 27.4.2017 lausunnossa Kuusamon kaupunki vaatii Maaningan tuulivoimapuiston aluevarauksen merkitsemistä Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan kaavaehdotukseen Kuusamon strategisen yleiskaavan vastaavan aluerajauksen mukaisesti. Kuusamon kaupungin kyseinen vaatimus ei tarkoita, että silloinen maakuntakaavassa selvitysaluumerkinnällä se-3 merkitty tuulivoimavarausalue olisi ilman tarpeellisia selvityksiä osoitettava maakuntakaavaan tuulivoimaloiden alueeksi (tv-1). Kaupungin 27.4.2017 antama lausunto on katsottava vaatimukseksi, ettei kyseistä tuulivoima-aluevarausmerkintää poisteta maakuntakaavasta. Kitkan Viisaat ry katsoo myös, että maakuntakaavan suunnittelumääräysten mukaan tuulivoima-alueiden suunnittelussa on otettava huomioon vaikutukset asutukseen, maisemaan, linnustoon, luontoon ja kulttuuriympäristöön sekä pyrittävä ehkäisemään haitallisia vaikutuksia. Kuten yleisesti niin tässäkin aina tulisi tehdä riittävät yhteensovittamisselvitykset eri elinkeinojen, luonto- ja maisema-arvojen suhteen, mutta näin ei ole Maaningan vaikutusalueen osalta riittävästi tehty mm. porotalouden ja matkailun sekä kiinteistökaupan osalta. Maaningan tuulivoima-alueen varausmerkinnän ja siihen liittyvän selvitystehtävän osalta Kitkan Viisaat ry edellyttää myös maakuntahallintoa huomioimaan maakuntakaavassa sen, että Kitkajärvi ympäristöineen on valittu arvokkaaksi Suomi100 luontohelmeä kohteeksi, esitetty valtakunnallisesti merkittäväksi maisemaksi jo olemassa olevien maakuntamaisemien ja Lapin kulttuurimaisemakohteiden lisäksi. Lisäksi Metsähallitus suunnittelee Riisitunturin kansallispuiston laajentamisesta pohjoiseen sekä MKH 12.06.2017 § 119 on todennut ympäristöministeriölle luovutetun metsähallituksen esiselvityksen Oulangan-Paanajärven alueen soveltuvuudesta UNESCO:n maailmanperintökohteeksi. Kyseisen Koutajoen vesistön tunturijonojen reunustama Kitkajärven alue on keskeisesti Maaningan tuulivoimahankkeen maisemahaitta-alueella, eikä nuo tuntureille sijoitetut tuulivoimalat missään nimessä sovellu maailmanperintömaisemaan ja Riisitunturin kansallispuiston kansallismaisemaan. Ympäristön ja vesistöjen kannalta on myös huomioitava, että suurtuulivoimapuiston perustat louhittaisiin alueille, joissa on merkittävästi uraania maaperässä. (Alue vanha Mawson Energyn uraanivaltaushakemusalue ns. Tolvan Simonkorpeen vuosina 2006 – 2008). ELY-keskus huomautti noiden tuulivoimaloidenperustustöiden vaikutuksista rannesoihin sekä pienvesistöihin Maaningan rinteessä. Kyseiset haitat valuvat Kitkajärveen. Kitkan Viisaat ry edellyttää mainittuja selvityksiä tehtäväksi maakuntakaavatyössä ennen tuulivoima-aluevaraus merkinnän muuttamista maakuntakaavassa tuulivoima-alueeksi (tv-1). Tähän liittyen katsomme myös ettei yleiskaavaehdotuksessa esitetty 110 kV:n siirtolinjavaihtoehto sovellu Kitkajärven maisemakokonaisuuden yli. Kitkan Viisaat ry katsoo myös, että kyseinen Maaningan tuulivoima varausalue on merkittävä viimeisiä erämaaluontoisia alueita Kuusamossa, jota ei tule tuulivoimahankkeella tuhota. Alue on merkittävä poronhoitoalue, eikä tuulivoimayhtiö ole esittänyt keinoja poronhoidon edellytysten turvaamiseksi. Kitkan Viisaat ry toimii myös Kitkan vesistön alueella Posion kunnan alueella, ja Kitkan Viisaat ry huomauttaa Posion puolella sangen voimakkaasti vastustettavan kyseistä hanketta luonto-, vesistö-, virkistys-, maisema-, matkailu-, sekä porotaloudelle aiheutuvien haittojen vuoksi.	3) Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaselvitys siltä osin kuin se koskee Maaningan aluetta. Pohjois-Pohjanmaan liiton näkemyksen mukaan selvitykset ovat maakuntakaavatasolla riittäviä. Maakuntakaavan tuulivoima-alueita koskevat suunnittelumääräykset on otettava huomioon alueen osayleiskaavotuksessa. Muun muassa porotalouden jaa tuulivoimarakentamisen tarkempi yhteensovittaminen tehdään alueen jatkosuunnittelussa. Maakuntakaavassa osoitettava alue voi toteutua usealla vaihtoehtoisella tavalla yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa laadittavien selvitysten ja vuorovaikutusprosessin tuloksena. Maaningan tuulivoima-alueen osalta on esitetty erilaisia arvioita maisemavaikutusten merkittävydestä. Pohjois-Pohjanmaan liitto tulkitsee saatua lausuntopalautetta kokonaisuutena siten, että maisemavaikutusten ei nähdä muodostuvan Maaningan alueen toteuttamisen esteeksi. Ks. muun muassa Metsähallituksen ja Museoviraston lausunnot. Maakuntakaavassa Maaningan sähkönsiirtoyhteys on esitetty pääsähkijohdon yhteystarve -merkinnällä. Voimajohdon reitti täsmentyy yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa laadittavien selvitysten perusteella.
---	--

Edellä esitettyyn viitaten Kitkan Viisaat ry katsoo tarvittavan lisäselvityksiä edellä kuvattujen seikkojen selvittämiseksi ennen kuin maakuntakaavaehdotukseen voidaan todeta Maaningan selvitysalue soveltuvaksi tuulivoimaloiden alueeksi. Lisäksi Kitkan Viisaat ry edellyttää, että Pohjois-Pohjanmaan liitto käynnistää Lapin liiton kanssa yhteisneuvottelut Kitkajärven maisemakokonaisuuksien huomioimiseksi maakuntakaavoituksen yhteydessä, jotta löydettäisiin paras mahdollinen ratkaisu, jossa huomioidaan asiat niin ekologisesta, sosiaalisesta ja taloudellisesta näkökulmista kestävästi niin tuulivoimapuistojen paikkojen kuin kokojen suhteen. Kitkajärvellä 28.11.2017 Veli Pohjonen puheenjohtaja Jouni Petäjäaho varapuheenjohtaja / Kitkan mökkiläinen	Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että maakuntakaavatasolla selvitykset ovat riittäviä, kun otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä alueiden käytön suunnitelmana. Alueen osayleiskaavoituksessa on laadittava muun muassa yva-yhteysviranomaisen (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus) edellyttämät lisäselvitykset.
Vapo Oy 30.11.2017 Viite: Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistaminen Asia: Vapo Oy:n mielipide Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihemaakuntakaavan ehdotukseen Vapo Oy kiittää mahdollisuudesta jättää mielipide Pohjois-Pohjanmaan 3. vaihe- maakuntakaavan ehdotuksen ensimmäiseen vaiheeseen (ei julkinen kuuleminen). Tässä vaiheessa keskitymme turvetuotantoon ja siihen läheisesti liittyviin aiheisiin erityisesti Vaalan kunnan alueelle. Ohessa Vapon huomiot kaavaehdotuksen sisältöön ja suunnittelumääräyksiin: Maakuntakaavassa tavoitteena oli osoittaa Vaalan kunnan alueelle turvetuotantoon soveltuvia alueita (tu-merkintä) 1600 hehtaaria. Ehdotukseen sisältyy tu-merkinnällä alueita kuitenkin ainoastaan 1 432 ha. Kaavaehdotuksessa todetaan, että <i>"rajaukset ovat suoltaan mukaisia, varsinaiset tuotantokelpoiset alueet ovat huomattavasti esitettyjä rajauksia pienempiä"</i>. Vapo pitää valitettavana, että 1 600 hehtaarin tu-merkintöjen tavoite Vaalan kunnassa ei täyty. Tavoitteesta jäädään entistä kauemmaksi, koska varsinaiset tuotantokelpoiset alueet ovat esitettyjä rajauksia pienempiä. On myös todettava, että eräät Vaalan kunnan alueelle merkityistä tu-alueista ovat tuotantoteknisesti liian pieniä tai rikkonaisia hyödynnettäväksi. Lisäksi muutama tu-merkinnän alueista sijaitsee niin lähellä asutusta, tietä tai rajoittuu välittömästi suojelualueeseen, että niiden hyödyntäminen turvetuotantoon estyisi tai hankaloituisi ympäristölupaa haettaessa. Pidämme tärkeänä, että Vaalan turvetuotantoon soveltuvien alueiden varaustarpeeksi määritetty 1 600 hehtaaria pystytään täyttämään ja kaavaan lisätään turvetuotantoon soveltuvien alueiden merkintöjä. Asetettua varaustavoitetta voidaan pitää minimitavoitteena, koska odotettavissa on, että kaikilla tu-merkinnän kohteilla turvetuotanto ei tule toteutumaan. Kaavavarauksissa tulisi ottaa huomioon, että mahdollisimman moni kaavaan merkittävistä alueista on turvetuotajien hallinnassa. Maanomistuksen lisäksi tulee luonnollisesti huomioida alueiden teknis-taloudellinen soveltuvuus turvetuotantoon.	Tavoite 1 600 ha sekä kaavamerkintöjen 1 432 ha tarkoittavat nimenomaan ko. soiden tuotantokelpoisia alueita. Kaavamerkintöjen kokonaisalat ovat huomattavasti suurempia, suokokonaisuuksien mukaisia. Lukuisilla soilla oli yksittäisiä ympäristöllisiä rajoitteita, jotka karsivat suojoukkoa siten, ettei tavoitteeseen 1 600 aivan päästy. Luvut ovat kuitenkin niin lähellä toisiaan, että lopputulosta voidaan pitää tyydyttävänä turvetuotannon näkökulman kannalta. Tavoiteluku sisältää 40 %:n toteumaolettaman, eli siinä on otettu huomioon Vapon esille tuomia teknis-taloudellisia sekä luvituksen ongelmia.

Vaalan Niskansuon länsipuolelle, tuotannossa olevan turvetuotantoalueen välittömään läheisyyteen on kaavan merkitty S-1-alue. Vapo huomauttaa, että merkintä ei toteutuessaan saa rajoittaa turvetuotannon harjoittamista tai siihen liittyvää vesiensuojelurakenteiden käyttöä Niskansuon alueella. Kaavan merkinnät ja määräykset Turvetuotantoon soveltuva alue (tu-1) ja (tu-2) merkintöjen suunnittelumääräys, joka kohdistuu turvetuotantoalueiden jälkitäyttöön: <i>"Turvetuotantoalueiden jälkikäytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon alueiden ominaisuudet, paikalliset maankäyttötarpeet ja suoluonnon tila ja pyrittävä käyttöön, jonka aiheuttama vesistökuormitus ei vaikeuta vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden toteutumista. Jälkikäytön suunnittelussa tulee pyrkiä edistämään maatalouskäyttöä sellaisilla alueilla, joilla on maatalousmaan tarvetta, kuitenkin poronhoitoalueella tulee välttää alueiden ottamista maatalouskäyttöön."</i> Turvetuotantoalueiden seuraavaan maankäyttöön (jälkikäyttö) liittyen Vapa haluaa huomauttaa, että turvetuotannon päätyttyä alueen uudesta maankäytöstä päättävät aina alueiden maanomistajat. Maakuntatasoisissa yleispiirteisissä kaavoituksessa ei ole syytä puuttua seuraavaan maankäyttöön tai antaa siitä määräyksiä. <u>Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä suoalue (luo-1)</u> merkinnällä osoitetaan sellaisia suoalueita, joilla osassa suoaluetta on todettu olevan maakunnallisesti merkittäviä luontoarvoja. <i>Suunnittelumääräys: Alueen maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että otetaan huomioon alueen luontoarvot.</i> Luo-1 merkintä on uusi verrattuna luonnosvaiheeseen ja on merkitykseltään laajempi kuin aikaisemmin. Vapa haluaa muistuttaa, että luo -merkintä asettaa eri maankäyttömuodot eriarvoiseen asemaan ja vaikeuttaa ympäristölupaa vaatimien maankäyttömuotojen, kuten turvetuotannon, harjoittamista alueella. Merkintä ei kuulu lunastus- ja korvausvelvollisuuden piiriin, vaikka se pahimmillaan rajoittaa maankäyttöä. Maanomistaja ole oikeutettu korvauksiin, mikäli kiinteistön käyttö estyy luo -kaavamerkinnästä johtuen. Tämä on korvauksetonta suojeluna. Lisäksi ihmettelimme, miksi kaavaehdotukseen on pitänyt tuoda uusi, entisestä poikkeava merkintä suoalueille. Luo-merkinnän epämääräisyyden vuoksi sen käytöstä tulisi luopua kokonaan yleispiirteisissä kaavoituksessa. Soiden käytön yleisen suunnittelumääräyksen mukaan <i>"Soiden ja turvemaiden käyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että voimassa oleva Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa esitetyt vesien tilaa koskevat tavoitteet saavutetaan."</i> Lisäksi suunnittelumääräyksissä mainituilla 19 valuma-alueella <i>"turvetuotanto on vaiheistettava voimakkaasti ja vesiensuojelumenetelmien tehokkuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota."</i> Kyseisistä suunnittelumääräyksistä saa käsityksen, kuin vesienhoidon tavoitteiden toteutuminen olisi riippuvainen ainoastaan turvetuotannon suunnittelusta ja toteuttamisesta. Vapa huomauttaa, että turvetuotannon osuus kaikkien maankäyttömuotojen joukossa on pieni, samoin kuin on sen vesistökuormitusosuus eri vesistöalueilla.	Niskansuon läheinen S-1 –alue on tarkoitus toteuttaa Metsähallituksen omalla päätöksellä. Siten voidaan olettaa, että yhteensovitus mahdollisen läheisen turvetuotantoalueen kanssa on hoidettavissa Vapon ja Metsähallituksen keskinäisellä yhteistyöllä. Turvetuotantoalueiden jälkikäyttö on kokonaisuudessaan merkittävä uusia maankäyttömuoto, jolla on sekä ympäristövaikutuksellisia että taloudellisia ulottuvuuksia. Siten siihen on perusteltua ottaa kantaa yleispiirteisellä tasolla. Suunnittelumääräyksellä ei ole oikeusvaikutuksia yksittäisille maaomistajille. Luo-1 –merkintä suunnittelumääräyksineen on aivan sama kuin 1. vaihemaakuntakaavassa. Nyt 3. vaihemaakuntakaavassa luo-1 –alueiden kokonaismäärä vähenee päiviytysten takia. Uusia luo-1 –alueita ovat ainoastaan Vaalan kolme pienkohdetta, yhteisalaltaa 122 ha. Metsänomistajia edustava paikallinen metsänhoitoyhdistys nimenomaan toivoi luo-merkintää verrattuna vaihtoehtona olleeseen SL-1 –merkintään. SL-1 –merkinnän käyttö olisi ollut hankalaa alueiden hyvin pienipiirteisen rajautumisen takia. Luo-1 –merkintä on luonteeltaan informatiivinen.
---	---

Vesienhoidon toteutumista ei siten voida kaavamääräyksessä asettaa yhden toimialan vastuulle, kuten määräys nyt antaa ymmärtää. Kaikella maankäytöllä ja ihmistoiminnalla on vaikutusta vesistöjen tilaan ja vesistöihin aiheutuvaa kuormitusta pitää tarkastella kokonaisuutena. Vesienhoidon tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kaikkien toimijoiden, maankäyttömuotojen ja ihmistoiminnan vesiensuojelutoimenpiteiden yhtäaikaista tehostamista. Ne eivät toteudu asettamalla määräyksiä ainoastaan yhdelle tai muutamalle maankäyttömuodolle. Viitaten vesiensuojelumenetelmien tehokkuuteen muistutamme, että turvetuotanto edellyttää aina ympäristöluvan, joka myönnetään ympäristönsuojelulaissa asetetuin edellytyksin. Ympäristöluvassa määritetään tapauskohtaisesti käytettäväksi vaadittavat vesienkäsittelyrakenteet ottaen huomioon alapuolisen vesistön tila. Edellä mainittuihin seikkoihin perustuen toteamme, että maakuntakaavoituksen määräyksillä ei pidä luoda lisärajoitteita turvetuotannolle. Vaihemaaakuntakaavan vaikutukset kappaleessa todetaan, että osa Vaalan turve- tuotantoalueista sijoittuu verraten lähelle asutusta. Ja edelleen, <i>että siten uusien turvetuotantoalueiden osoittamista suhteellisen lähelle asutusta ei oletettavasti koeta vastaavaksi haitaksi kuin muualla.</i> Oletus on mielenkiintoinen, mutta virheellinen. Ympäristöministeriön turvetuotannon ympäristönsuojeluohjeen ja valitsevan lupakäytännön mukaan turvetuotantoalueita ei pitäisi perustaa 500 metriä lähemmäksi asutusta ilman erityisiä suojavyöhykkeitä. Vaalan turvetuotantoalueiden vesistövaikutus kohdassa mainitaan virheellisesti se-1 alueet, vaikka käsittääksemme ko. merkintää ei käytetä enää ehdotusvaiheessa. Turvetuotannon vesistövaikutusten tarkastelussa on tuotu hyvin esiin, kuinka pieni turvetuotannon vaikutus vesistöjen tilaan on silloinkin, kun oletuksena on, että kaikki tuotantovaraukset olisivat yhtäaikaaisesti tuotannossa. Samalla on todettava, että tällainen tilanne on hyvin epätodennäköinen. Kunnioittavasti, Jyväskylässä 30.11.2017, Päivi Peronius, resurssijohtaja	
Maanomistajaneuvottelu alustavan ehdotuksen SL-1 –varauksesta Vaalassa sijaitsevalle Romanarot – Jusinkaarrot -suolle, 9.1.2018 Osallistuneet maanomistajat: neljä maanomistajaa paikan päällä, yksi antanut kannanottonsa sähköpostitse Neuvottelun kulku: Pohjois-Pohjanmaan liitosta Ismo Karhu ja Mari Kuukasjärvi selostivat kaavoitusprosessia ja Romanaroja koskevan alustavan kaavaratkaisun perusteita. Eero Melantie P-P:n ELY-keskuksesta esitteli luonnonsuojelulain mukaista toteutusmenettelyä, joka seuraisi kaavan lainvoimaistuttua. Päävaihtoehtoina ovat osto valtiolle, joka voi tapahtua rahakorvauksena tai vaihtomaamenettelynä, tai	

yksityisen suojelualueen perustaminen, jolloin korvataan käyttöoikeuden rajoittuminen. Korvausperusteena on käypä arvo, johon liittyy ls-aluekaupoissa kauppasumman verovapaus. Maanomistajat toivat esille useita kysymyksiä kaavaprosessin kulusta ja oikeusvaikutuksista sekä erityisesti mahdollisen suojeluvarauksen käytännön toteutuksesta. Lopuksi maanomistajat kertoivat pyydettyä seuraavat alustavat näkemyksensä SL-1 –varauksesta: - Yhdellä tilalla ei ole tarkoitus harjoittaa aktiivimetsätaloutta. Asiallisesti toteutettu suojeluratkaisu sopii tähän tilanteeseen. - Yksi tila on hankittu harrastustarkoituksessa, ja hiljattain on aktivoiduttu aktiivimetsätalouteen. Taimikon- ja nuoren metsän hoitotoita on tulossa. Metsänhoitoyhdistyksen kanssa esillä on myös ollut kuivatuksen parantaminen ojituksen kautta. – Asiallisesti toteutettu suojeluratkaisu on mahdollinen. - Yksi tila on hankittu pitkäjänteistä aktiivimetsätaloutta varten. Omistuksessa on myös muita tiloja samassa tarkoituksessa, myös suojeluvarauksen vieressä. Suojelun toteutus esitetyllä alustavalla rajauksella aiheuttaisi uusia kuivatusjärjestelyjä rajauksen ulkopuolella. Onko alustavan ehdotuksen mukaisen rajauksen pohjoisnurkkaus välttämätön mahdollisen suojelualueen vesitaloudelle? Suhtautuminen soidensuojeluun periaatteessa myönteinen, mutta rajauksen tarkoituksenmukaisuus ja osin korvauskysymys aiheuttavat varautuneisuuden. - Yhden tilan nykyisillä omistajilla (perikunta) ei ole tarkoitus harjoittaa aktiivimetsätaloutta. Myynti suojelutarkoitukseen sopii olettaen, että korvausmenettely on asiallinen. - Yhden metsäyhtymän tarkoitus on harjoittaa luonnonmukaista metsätaloutta ja jäkälänkeruuta. Tähän ei sisälly ojituksia eikä isojen koneiden käyttöä. SL-1 –merkintää oman tilan kohdalta ei hyväksytä, riittävä merkintä tilan tapauksessa olisi luo-1. Tilan omistuksesta ei haluta luopua.	Maanomistajien intressit hajautuvat. Palautetta antaneista maanomistajista kolme hyväksyy luonnonsuojelualueeksi varaamisen, kaksi jopa mielellään. Yksi maanomistajista on varautunut käytännön syistä johtuen, yksi maanomistajista on kielteinen suojeluratkaisuun, mutta on itsekkin halukas alueen luonnonmukaiseen käyttöön ja vesitalouden säilyttämiseen ennallaan. Yhden tilallisen esittämä näkökohta pohjoiskulman rajaamisesta suojeluvarauksen ulkopuolelle otetaan huomioon, koska ko. pieni alue ei ole suojeluvarauksen vesitaloudelle välttämätön mutta aiheuttaisi vesitalouden järjestelyjä suojelualueen ulkopuolella. Metsäyhtymän esitystä varauksen muuttamisesta luo-1 merkinnälle pelkästään ko. tilan osalta on kaavateknisesti epätarkoituksenmukainen alueen pienuuden takia. Koko aluetta koskevan varauksen muuttaminen luo-1 –varaukseksi on huono ratkaisu suojeluun valmiiden maanomistajien kannalta: mahdollisuus luonnonsuojelulain mukaiseen toteutukseen ja korvausmenettelyyn poistuisi heiltä, jollei maakuntakaavassa esitetä SL-1 -varausta. Lisäksi asiassa on otettava huomioon tilan N.N. (edelle tilan 2:49 tunniste) osalta esille tulleet mahdolliset uudet kuivatusjärjestelyt, jotka vaarantaisivat suon luonnontilaisuuden. Metsäyhtymän näkökohdat tulevat käytännössä huomioon otettua SL-1 –varauksen puitteissakin, sillä suojelumääräys ei vaikuta mitenkään tilalle aiotuun toimintatapaan ja toisaalta luonnonsuojelun takia ei synny maanomistajan tahdon vastaista lunastustarvetta, koska tilan käyttötapa on muutenkin suoluonnon säilyttävä. Metsäyhtymällä säilyisi mahdollisuus vielä harkita asiaa viiden vuoden määräajan puitteissa, jonka jälkeen varaus raukeaisi.
--	---